

Pari- ja lähisuhdeväkivalta käräjäoikeuskäytännössä

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN

Pari- ja lähisuhdeväkivalta käräjäoikeuskäytännössä

Heini Kainulainen & Marjo Rantala

Pari- ja lähisuhdeväkivalta käräjäoikeuskäytännössä

ISBN: 978-952-65873-0-1

Tekijät: Heini Kainulainen & Marjo Rantala

Taitto: Inka Kosonen

Helsinki, 2025

TIIVISTELMÄ

Selvityksessä tarkasteltiin pari- ja lähisuhdeväkivallan käsittelyä käräjäoikeuskäytännössä. Vastauksia haettiin siihen, minkälaisesta pari- ja lähisuhdeväkivallasta on nostettu syytteitä, miten niitä on pyritty näyttämään toteen ja miten syytteet menestyivät. Yhtenä kysymyksenä haluttiin selvittää, millä tavalla pahoinpitelyn tapahtuminen pari- tai lähisuhteessa on vaikuttanut rikoksen oikeudellisessa arvioinnissa.

Lähiluvun kohteena oli 80 käräjä- ja hovioikeudessa annettua tuomiota, joissa oli yhteensä yli 200 rikossyytettä. Kysymys oli yleensä parisuhteessa tapahtuneesta pahoinpitelystä. Vastaajista suurin osa oli miehiä, kun taas asianomistajista suurin osa oli naisia. Pahoinpitelyrikoksen lisäksi syytteitä nostettiin myös esimerkiksi laittomasta uhkauksesta, vainoamisesta ja kotirauhan rikkomisesta. Tuomioistuimissa kuultiin tavallisesti asianomistajaa ja hänen kertomuksensa lisäksi syytteen tueksi esitettiin näyttönä esimerkiksi lääkärintodistus uhrin saamista vammoista. Selvitys osoittaa, että syytteet menestyivät hyvin. Vastaajista 94 prosenttia sai syyksi lukevan tuomion.

Kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa valtiolle on asetettu velvollisuus torjua tehokkaasti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Istanbulin sopimuksen tavoitteena on suojella naisia erityisesti läheisissä suhteissa tapahtuvalta väkivallalta, ja korostaa väkivallantekijöiden rikosvastuuseen saattamista. Istanbulin sopimuksessa luetellaan useita raskauttavia seikkoja, joiden perusteella väkivallantekijän rangaistusvastuun pitäisi anka-roitua. Ensimmäisenä raskauttavana seikkana pidetään rikoksen tapahtumista pari- tai lähisuhteen kontekstissa, jolloin se on kohdistunut esimerkiksi nykyiseen tai entiseen puolisoon. Istanbulin sopimusta voimaan saatettaessa lainsäätäjä ei muuttanut rikoslakia tältä osin, koska yleisten rangaistusten mittaamista koskevien säännösten perusteella tuomari voi antaa läheiselle suhteelle merkitystä rangaistusta mitatessaan.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun selvitys osoittaa, että tuomioistuimissa ei vallitse yhtenäistä näkemystä pari- ja lähisuhdeväkivallan moitittavuudesta. Tuomioiden perusteluissa läheinen suhde oli esillä 45 prosentissa ja 55 prosentissa tapauksia tuomioistuin ei ottanut siihen erikseen kantaa. Kun läheistä suhdetta käsiteltiin perusteluissa, se vaikutti esimerkiksi pahoinpitelyrikosten seuraamusharkinnassa rangaistusvastuuta korottavasti. Valtuutetun mukaan läheinen suhde on Istanbulin sopimuksen mukaisesti aina rikos- ja rangaistusvastuuta korottava tekijä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu suosittelee, että rikoslakia on muutettava ja Istanbulin sopimuksen mukaisista raskauttavista seikoista on säädettävä selkeästi rikoslain tasolla.

SAMMANDRAG

Våld i parrelationer och nära relationer i tingsrättspraxis

I en utredning har behandlingen av våld i parrelationer och nära relationer i tingsrättspraxis granskats. Syftet var att få svar på vilken typ av våld i parrelationer och nära relationer som det har väckts åtal för, hur man har försökt bevisa åtalen och hur åtalen lyckades. Som en fråga ville man utreda på vilket sätt misshandel i en parrelation eller nära relation har påverkat den rättsliga bedömningen av brottet.

Närläsningen omfattade 80 domar som meddelats i tingsrätten och hovrätten och som totalt innehöll över 200 åtal för brott. Det var i allmänhet fråga om misshandel i en parrelation. Största delen av svarandena var män medan största delen av målsägandena var kvinnor. Utöver misshandelsbrott väcktes åtal också för till exempel olaga hot, förföljelse och hemfridsbrott. I domstolen hördes vanligtvis målsäganden, och som stöd för åtalet framfördes som bevis förutom målsägandens berättelse till exempel ett läkarintyg över de skador som offret fått. Utredningen visar att åtalen var framgångsrika. Av svarandena fick 94 procent en fällande dom.

I internationella människorättskonventioner åläggs staten en skyldighet att effektivt bekämpa våld mot kvinnor. Målet med Istanbulkonventionen är att skydda kvinnor särskilt mot våld i nära relationer och betona vikten av att våldsverkare ställs till straffrättsligt ansvar. Istanbulkonventionen räknar upp flera försvårande omständigheter som borde leda till att våldsverkarens straffrättsliga ansvar skärps. Den första försvårande omständigheten anses vara när brottet har skett i en parrelation eller nära relation, vilket innebär att brottet har riktats till exempel mot den nuvarande eller tidigare maken eller maken. När Istanbulkonventionen trädde i kraft ändrade lagstiftaren inte strafflagen till denna del, eftersom domaren med stöd av bestämmelserna om utmätning av allmänna straff kan ge en nära relation betydelse när straffet mäts ut.

Diskrimineringsombudsmannens utredning visar att det vid domstolarna inte råder en enhetlig syn på hur klandervärt våld i parrelationer och nära relationer är. I motiveringen till domarna togs den nära relationen upp i 45 procent av fallen, och i 55 procent av fallen tog domstolen inte separat ställning till det. När den nära relationen behandlades i motiveringarna, skärptes det straffrättsliga ansvaret till exempel vid påföljdsprövningen av misshandelsbrott. Enligt ombudsmannen är en nära relation enligt Istanbulkonventionen alltid en faktor som skärper det brotts- och straffrättsliga ansvaret. Diskrimineringsombudsmannen rekommenderar att strafflagen ska ändras och att försvårande omständigheter enligt Istanbulkonventionen ska regleras tydligt i strafflagen.

SUMMARY

Close relationship and intimate partner violence in district court practice

The study examined cases of close relationship and intimate partner violence in district court practice. It looked into the types of close relationship and intimate partner violence charges brought, how the charges were proven and how successful the prosecutions were. One of the questions asked was how the fact that an assault took place in a close or intimate relationship influenced the legal assessment of the crime.

The close reading was based on 80 judgements delivered by district courts and courts of appeal, involving a total of more than 200 criminal charges. Most cases concerned an assault taking place in an intimate partnership. The majority of defendants were men and the majority of injured parties women. In addition to assault, charges were also brought for offences such as illegal threat, stalking and violation of domestic privacy. The court usually heard the complainant and, in addition to his or her testimony, evidence such as a medical report on the victim's injuries was presented in support of the charge. The study shows that the prosecutions were successful: 94 % of defendants were convicted.

International human rights treaties impose an obligation on states to effectively combat violence against women. The Istanbul Convention aims to protect women from violence, especially in intimate relationships, and emphasises the importance of bringing the perpetrators to justice. The Convention lists a number of aggravating circumstances that should increase the criminal liability of the perpetrator. The first aggravating circumstance is when the offence is committed in the context of a relationship or intimate relationship, for example against a current or former spouse. When the Istanbul Convention entered into force, the legislator did not amend the Criminal Code in this respect, since the general provisions on the assessment of sentences allow the judge to give weight to the intimate relationship when determining the punishment.

The Non-Discrimination Ombudsman's report shows that there is no uniform view in courts on the reprehensibility of intimate partner violence. In 45% of cases, the intimate relationship was mentioned in the grounds for the judgements, and in 55% of the cases the court did not explicitly mention it. When the intimate relationship was discussed in the reasoning of the judgement, it had the effect of increasing the level of criminal liability, for example in the assessment of the sentences for assault offences. According to the Ombudsman, an intimate relationship is always an aggravating factor in criminal liability and punishment under the Istanbul Convention. The Non-Discrimination Ombudsman recommends amending the Criminal Code to explicitly incorporate the aggravating circumstances outlined in the Istanbul Convention.

Sisällys

Esipuhe	9
Lyhenteet	10
1 Johdanto	11
1.1 Tausta	11
1.2 Yhdenvertaisuusvaltuutettu naisiin kohdistuvan väkivallan raportojana	13
1.3 Sanastoa	14
2 Naisiin kohdistuva väkivalta ihmisoikeuskysymyksenä	16
2.1 Viranomaisten aktiivisen toimintavelvollisuuden korostaminen	16
2.2 Euroopan ihmisoikeussopimus ja -tuomioistuin	19
2.3 Istanbulin sopimus ja raskauttavat seikat	20
2.3.1 Sopimuksen täytäntöönpano edellyttää uusia toimia	20
2.3.2 Raskauttavat seikat	21
3 Oikeudellinen viitekehys	25
3.1 Rikoslain kritiikki	25
3.1.1 Rikosvastuun toteuttamista haluttu lisätä pari- ja lähisuhdeväkivallassa	25
3.1.2 Rikoslaki ei tunnista parisuhdeväkivallan erityispiirteitä	27
3.2 Rikosprosessi esitutkinnasta oikeudenkäyntiin	29
3.3 Rangaistussäännökset pahoinpitelyrikoksissa	32
3.4 Rangaistuksen mittaaminen läheiseen kohdistuneessa väkivallassa	34
4 Tutkimustehtävä, -aineisto ja eettiset kysymykset	37
4.1 Tutkimustehtävä	37
4.2 Tutkimusaineisto ja -menetelmä	37
4.3 Eettiset kysymykset	38
5 Pari- ja lähisuhdeväkivalta tuomioistuinten käsittelyssä	39
5.1 Yleistä	39
5.2 Rikosasian käsittely tuomioistuimessa	42
6 Parisuhdeväkivalta	45
6.1 Syytteiden mukaan	45
6.2 Rikoksen osapuolten kertomana	48
6.4 Syytteiden toteennäyttäminen	54
6.5 Väkivallan aiheuttamat seuraukset	56
6.6 Tuomioistuimen arvio	58

7	Syytteiden menestyminen	65
7.1	Syytteet menestyivät hyvin	65
7.2	Seuraamukset	68
7.3	Vahingonkorvausvaatimukset	70
7.4	Muutoksenhaku	71
8	Miten parisuhdeväkivalta vaikutti oikeudellisessa harkinnassa	72
8.1	Yleistä	72
8.2	Tunnusmerkistökysymykset	74
8.3	Seuraamusharkinta	76
8.3.1	Yleistä	76
8.3.2	Rangaistustyyppien valinta	77
8.3.3	Rangaistuksen mittaaminen	77
8.3.4	Korkeimman oikeuden oikeusohjeiden soveltamisessa vaihtelua	78
9	Erityiskysymyksiä	80
9.1	Kuristaminen	80
9.2	Haavoittuvuuksia: Raskaus tai lapsen läsnäolo	83
9.3	Lapsi vanhempansa tekemän väkivallan kohteena	85
10	Yhteenveto ja johtopäätökset	87
10.1	Keskeiset tulokset	87
10.2	Johtopäätökset	90
10.2.1	Tausta	90
10.2.2	Huolellinen ja uhrisensitiivinen esitutkinta tukee rikosvastuun toteuttamista	91
10.2.3	Viranomaisaloitteisuus on tärkeää syytteen nostamisessa	92
10.2.4	Asianomistajat kertoivat oikeudenkäynnissä kokemastaan väkivallasta	92
10.2.5	Pari- ja lähisuhdeväkivallasta nostetut syytteet menestyivät hyvin	94
10.2.6	Lähisuhdeväkivaltaan ei aina otettu kantaa tuomion perusteluissa	94
10.2.7	Jatkotutkimustarpeita pari- ja lähisuhdeväkivallasta	96
10.3	Yhdenvertaisuusvaltuutetun suositukset	96
	Keskeiset lähteet	100

Esipuhe

Rikosoikeudellisessa järjestelmässä naisiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteiden tunnistaminen on tapahtunut hitaasti. Istanbulin sopimuksessa on korostettu pari- ja lähisuhteissa tapahtuneen väkivallan moitittavuutta ja väkivallantekijöiden rikosvastuuseen saattamista. Istanbulin sopimuksen noudattamista arvioiva GREVIO on kiinnittänyt huomiota siihen, että tietoa rikosoikeudellisen järjestelmän toiminnasta on saatavilla vain vähän, mikä vaikeuttaa kokonaiskuvan muodostamista siitä, miten tehokkaasti Suomessa on pyritty torjumaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijana ja on päättänyt vastata tietotarpeisiin selvittämällä pari- ja lähisuhdeväkivallan käsittelemistä rikosprosessissa. Vuonna 2024 julkaistussa raportissa selvitettiin esitutinnan rajoittamiseen ja syyttämättä jättämiseen liittyvää käytäntöä pari- ja lähisuhdeväkivallassa.

Tässä toisessa valtuutetun tekemässä selvityksessä tarkastellaan pari- ja lähisuhdeväkivallan käsittelyä käräjäoikeuksissa. Selvitysaineiston muodostamisessa tärkeässä roolissa oli Valtakunnansyyttäjän toimisto, joka suhtautui myönteisesti syyttäjille esitettyyn pyyntöön välittää valtuutetulle tietoa syyttäjien nostamista pari- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevista syytteistä. Kiitos kaikille syyttäjille hyvästä yhteistyöstä. Kiitos myös käräjä- ja hovioikeuksien kirjaamoihin ja kaikille niille henkilöille, jotka vastasivat valtuutetun esittämiin tietopyyntöihin ja auttoivat tuomioiden toimittamisessa valtuutetulle.

Selvitys osoittaa, että pari- ja lähisuhdeväkivallasta nostetut syytteet ovat menestyneet hyvin käräjäoikeuksissa, mutta tuomion perusteluissa ei ole yleensä otettu kantaa väkivallan tapahtumiseen parisuhteen kontekstissa. Selvityksen tavoitteena on saattaa Istanbulin sopimusvelvoitteiden toteutuminen Suomessa kriittisen uudelleen arvioinnin kohteeksi ja saada liikkeelle rikoslain muuttaminen siten, että Istanbulin sopimuksen mukaisista raskauttavista seikoista säädetään selkeästi rikoslaissa.

Helsingissä 17.11.2025

Heini Kainulainen
erikoistutkija, OTT, dosentti

Marjo Rantala
erityisasiantuntija, OTM, VT

Lyhenteet

AOKA	valtioneuvoston apulaisoikeuskansleri
CEDAW	YK:n kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus
ETL	esitutkintalaki (2011/805)
EU	Euroopan unioni
FRA	Euroopan unionin perusoikeusvirasto
GREVIO	Euroopan neuvoston naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan asiantuntijaryhmä
HE	hallituksen esitys
Istanbulin sopimus	Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta
KKO	korkein oikeus
LaVM	eduskunnan lakivaliokunnan mietintö
mts.	mainittu teos sivulla
OK	oikeudenkäymiskaari
OM	oikeusministeriö
PeVL	eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto
ss.	seuraavat sivut
RL	rikoslaki (1889/39)
ROL	laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa (1997/689)
THL	Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
VKS	valtakunnansyyttäjä
vp	valtiopäivät
YK	Yhdistyneet kansakunnat

1 Johdanto

1.1 Tausta

Suomi on reagoinut hitaasti naisiin kohdistuvaan väkivaltaan. Läheisissä suhteissa tapahtunutta väkivaltaa pidettiin pitkään yksityisasiana, ja osapuolten välisenä konfliktina. Väkivaltaa ei käsitelty yhteiskunnallisena ongelmana, jonka ratkaisemisessa olisi korostettu viranomaisten puuttumisvelvollisuutta.¹ Kansainvälisten ihmisoikeussopimusten myötä on vahvistunut käsitys siitä, että naisiin kohdistuva väkivalta on ymmärrettävä ihmisoikeuskysymyksenä. Väkivaltaa pidetään seurauksena sukupuolten välisestä epätasa-arvosta ja sen katsotaan olevan yksi naisiin kohdistuvan syrjinnän muoto. Valtioiden on tullut ryhtyä aktiivisiin toimiin myös naisten ihmisoikeuksien suojelemiseksi ja toteuttamiseksi.² Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta, ns. Istanbulin sopimus, korostaa valtion toimintavelvollisuutta väkivallan ennaltaehkäisemisessä, väkivallankokijoiden suojelemisessa ja väkivallantekijöiden rikosvastuuseen saattamisessa.³

Istanbulin sopimus vaikutti ratkaisevalla tavalla siihen, että Suomeen päätettiin perustaa naisiin kohdistuvan väkivallan raportoijan tehtävä. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on vuodesta 2022 lähtien toiminut tässä tehtävässä ja arvioinut kansainvälisten velvoitteiden näkökulmasta, onko Suomessa pyritty riittävän tehokkaasti suojelemaan naisia väkivallalta. Valtuutetun lakisääteisenä tehtävänä on arvioida niin kansallisen lainsäädännön kuin lainsoveltamiskäytäntöjen toimivuutta, ja raportoida havaitsemistaan epäkohdista valtioneuvostolle ja eduskunnalle.

Tietoa rikosvastuun toteuttamisesta naisiin kohdistuvassa väkivallassa on saatavilla vain vähän. Istanbulin sopimuksen noudattamista arvioiva asiantuntijaryhmä GREVIO on kiinnittänyt huomiota siihen, että tutkimus- ja tilastotiedon puute vaikeuttaa

---

1 Ronkainen 2008, s. 390 ss.; Nousiainen & Pylkkänen 2001, s. 173 ss.; Kotanen 2013, esim. s. 155–166; Lidman 2015, s. 44 ss.

2 Esim. Pirjatanniemi 2011, s. 159–161; Nousiainen & Pentikäinen 2017, s. 53 ss.; Kimpimäki 2020, s. 324.

3 Nousiainen & Pentikäinen 2017, s. 55–56.

kokonaiskuvan muodostamista rikosoikeudellisen järjestelmän toiminnasta.⁴ Tilastokeskus laatii poliisille ilmoitettujen lähisuhdeväkivaltatausten määrästä erillisen tilaston, mutta tapausten etenemistä rikosprosessissa ei tilastoida. Syyttäjän ja tuomioistuimen käytössä olevista tietojärjestelmistä ei pysty yksilöimään pari- tai lähisuhdeväkivaltaa koskevia tapauksia, eikä eri tietojärjestelmiä ole mahdollista yhdistää toisiinsa. Tästä syystä Tilastokeskuksen vuosittain julkaisemien oikeustilastojen perusteella ei pysty seuraamaan, minkälaisia päätöksiä esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja tuomioistuimissa on tehty pari- ja lähisuhdeväkivallasta.

Oikeusministeriö tilasi vuonna 2023 Tilastokeskukselta erillisen selvityksen naisiin kohdistuvan väkivallan käsittelystä rikosprosessissa. Tilastollinen selvitys osoitti, että poliisille ilmoitetusta naisten kokemasta parisuhdeväkivallasta noin 50 prosenttia johdatti syytteen nostamiseen ja tapauksen käsittelemiseen tuomioistuimessa. Selvityksen mukaan kaikki tapaukset eivät edenneet edes poliisilta syyttäjälle, koska poliisi piti niitä vähäisinä tai rikos ehti esitutinnan keston takia vanhentua. Tuomioistuimessa rikosnimikkeinä parisuhdeväkivallassa oli yleensä perustunnusmerkistön mukainen pahoinpitely ja pari- ja lähisuhdesuhdeväkivallasta tuomittiin yleensä sakkorangastus.⁵ Tilastokeskuksen tilastollisessa selvityksessä ei pystytty pureutumaan syvämmiin pari- ja lähisuhdeväkivallan piirteisiin tai poliisin ja tuomioistuimen tekemien ratkaisujen oikeudellisiin perusteluihin. Tilastokeskus ei myöskään pystynyt yhdistämään tietoja syyttäjän syyteharkinnassa tekemiin ratkaisuihin esitutinnan rajoittamisesta tai syyttämättä jättämisestä.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu selvitti vuonna 2024 naisiin kohdistuvan väkivallan raportijana syyttäjien ratkaisukäytäntöä tarkastelemalla esitutinnan rajoittamisesta ja syyttämättä jättämisestä tehtyjä päätöksiä pari- ja lähisuhdeväkivallassa. Rikoksista epäillyistä suurin osa oli miehiä, kun taas asianomistajista suurin osa oli naisia. Lähisuhdeväkivallasta suurin osa tapahtui parisuhteessa. Selvitys osoitti, että parisuhdeväkivallassa esitutkintaa rajoitettiin tai syytteen nostamisesta luovuttiin yleensä kohtuus- tai tarkoituksenmukaisuussyistä. Rikosepäilyn kohteena ollutta väkivaltaa ei pidetty kovin vakavana, rikoksen osapuolten kerrottiin sopineen asian keskenään tai osallistuneen sovitteluun, eikä asianomistajalla ollut rangaistus- tai vahingonkorvausvaatimuksia. Yhdenvertaisuusvaltuutettu oli huolissaan selvityksen tuloksista, joiden mukaan väkivallantekijää ei pyritty saattamaan rikosvastuuseen ja syytekynnyksen ylittymisestä huolimatta syytteitä jätettiin nostamatta.⁶

---

4 GREVIO 2019, esim. s. 6, 50–52; GREVIO 2024, esim. s. 5, 43–45.

5 Haapakangas & Lipasti 2025, s. 14–18, 52–53, 56–57. Selvityksessä tarkasteltiin vuosina 2009–2022 poliisille ilmoitettuja lähisuhteissa tapahtuneita pahoinpitelyrikoksia (RL 21:5–7) ja henkirikoksen yrityksiä (RL 21:1–3). Tuomioistuimeen asti etenemistä tarkasteltiin vuosien 2019–2022 tietojen perusteella. Mts., 9, 30.

6 Selvityksessä tarkasteltiin lievää pahoinpitelyä, pahoinpitelyä ja törkeää pahoinpitelyä koskevia rikosepäilyjä (RL 21:5–7). Asiakirja-aineisto kerättiin syyttäjien vuonna 2022 tekemistä päätöksistä. Ks. tarkemmin Kainulainen & Rantala 2024, esim. s. 60–61, 97–104.

Istanbulin sopimuksessa on korostettu naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisessa rikosvastuun toteuttamista ja sopimuksen 46 artiklassa on lueteltu raskauttavia seikkoja, joiden perusteella väkivallantekijän rangaistusvastuun pitäisi rikoslakia sovellettaessa ankaroitua. Ensimmäisenä raskauttavana seikkana on mainittu rikoksen tapahtuminen pari- tai lähisuhteen kontekstissa. Istanbulin sopimusta voimaan saatettaessa suomalainen lainsäätäjä arvioi, ettei sopimus edellyttänyt tältä osin muutoksia rikoslakiin, koska tuomari voi ottaa tällaisia seikkoja huomioon rangaistusta mitatessaan.⁷ GREVIO ei ole ollut vakuuttunut Suomen ratkaisusta ja on todennut pitävänsä epäselvänä myös sitä, missä määrin lainsäätäjän tavoite toteutuu tuomareiden seuraamuskäytännöissä.⁸

Tässä raportissa yhdenvertaisuusvaltuutettu tarkastelee pari- ja lähisuhdeväkivallan käsittelyä käräjäoikeuksissa. Tarkoitus on selvittää, minkälaisista tapauksista syyttäjät ovat nostaneet syytteitä, minkälaista näyttöä syytteen tueksi on esitetty ja miten syytteet ovat menestyneet. Tämän lisäksi tarkastellaan lähisuhteen vaikutusta oikeudellisessa harkinnassa, eli millä tavalla tuomari on ottanut rikoksen osapuolten välisen läheisen suhteen huomioon. Selvitysaineistoon kuuluu lisäksi muutamia hovioikeuden ratkaisuja. Selvityksen avulla pystytään arvioimaan voimassa olevan rikoslain toimivuutta ja paikantamaan kehitystarpeita niin lainsäädännössä kuin lainsoveltamiskäytännöissä.

Raportissa lähdetään liikkeelle luvussa 2 tarkastelemalla naisiin kohdistuvaa väkivaltaa ihmisoikeuskysymyksenä. Luvussa 3 käydään läpi keskeistä oikeudellista viitekehystä niin rikosprosessista kuin pahoinpitelyrikosten tunnusmerkistöistä. Luvussa 4 täsmennetään tutkimuskysymykset, tutkimuksessa käytetty tuomioaineisto ja tutkimuseettiset näkökohdat. Luvuissa 5–7 analysoidaan, miten pari- ja lähisuhdeväkivaltaa on käsitelty käräjäoikeuksissa. Luvussa 8 tarkastellaan, miten tuomari otti lähisuhteeseen kantaa. Luvussa 9 tarkastellaan muutamia erityiskysymyksiä. Viimeisessä luvussa 10 esitetään selvityksen johtopäätökset ja niiden pohjalta yhdenvertaisuusvaltuutetun tekemät suositukset.

1.2 Yhdenvertaisuusvaltuutettu naisiin kohdistuvan väkivallan raportojana

Yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii naisiin kohdistuvan väkivallan raportojana. Raporttoijan tehtävänä on seurata naisiin kohdistuvaa väkivaltaa, kansallisen lainsäädännön ja politiikkatoimien toimivuutta sekä kansainvälisten velvoitteiden toteutumista. Raporttoijan tehtävä perustuu Euroopan neuvoston laatimaan Istanbulin sopimukseen.⁹

7 HE 155/2014 vp, s. 59–60.

8 GREVIO 2019, kohdat 186–187.

9 Ks. laki yhdenvertaisuusvaltuutetusta (1326/2014), jonka 3 §:ssä (L 988/2021) säädetään naisiin kohdistuvan väkivallan raporttoijan tehtävästä.

Vuodesta 2022 lähtien valtuutettu on seurannut naisiin kohdistuvan väkivallan raportoina väkivaltaan liittyviä ilmiöitä, ja arvioinut niin lainsäädännön kuin lainsoveltamiskäytäntöjen tehokkuutta naisten suojelemiseksi väkivallalta. Valtuutettu tekee aloitteita ja selvityksiä, ja antaa lausuntoja ja suosituksia. Raportoi tu esille havaitsemiaan epäkohtia naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan vastaisessa toiminnassa. Istanbulin sopimuksen perusteella lähisuhdeväkivallan määrittely pitää sisällään naisten lisäksi lapsiin ja miehiin kohdistuvan lähisuhdeväkivallan. Painopisteenä on tarkastella naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sukupuolistuneena ja rakenteellisena yhteiskunnallisena ongelmana. Raportoi ei anna oikeudellista neuvontaa yksittäisessä tapauksessa. Yhdenvertaisuusvaltuutettu raportoi havainnoistaan vuosittain valtioneuvostolle ja neljän vuoden välein eduskunnalle.

Raportoi voi tehdä tai teettää selvityksiä. Valtuutetulla on raportoin tehtävän hoitamista varten oikeus saada salassa pidettäviä tietoja. Tämä selvitys on toinen, jonka valtuutettu tekee naisiin kohdistuvan väkivallan raportoina. Ensimmäinen kertomus eduskunnalle naisiin kohdistuvasta väkivallasta tullaan antamaan osana yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomusta vuonna 2026.

1.3 Sanastoa

Tutkimusaineisto muodostuu kärkeä- ja hovioikeuksien antamista tuomioista. Tutkimusraportissa puhutaan usein rikoksen osapuolista, millä tarkoitetaan rikoksesta syytettyä henkilöä ja rikoksen asianomistajaa. Syytetystä käytetään usein nimitystä vastaaaja. Asianomistajasta voidaan puhua myös termillä väkivallankokija.

Asianomistaja tarkoittaa rikoksen uhria, eli henkilöä, johon rikos on kohdistunut. Raportissa puhutaan asianomistajasta myös tapauksissa, joissa hän ei ole esittänyt rangaistusvaatimusta ja häntä kuullaan oikeudenkäynnissä todistajana.

Lähisuhdeväkivalta tarkoittaa, että väkivallantekijän ja väkivallankokijan välillä vallitsee läheinen suhde. Kysymys voi olla parisuhteesta, vanhemman ja lapsen välisestä suhteesta taikka tyypillisesti muusta sukulaisten tai samassa taloudessa asuvien välisestä läheisestä suhteesta.

Pahoinpitely tarkoittaa rikoslaissa kriminalisoituja tekoja. Rikoslain 21 luvussa on kriminalisoitu lievä pahoinpitely, pahoinpitely ja törkeä pahoinpitely.

Pahoinpitelyrikos tarkoittaa rikoslaissa määriteltyä lievää pahoinpitelyä (RL 21:7), perusmuotoista pahoinpitelyä (RL 21:6) tai törkeää pahoinpitelyä (RL 21:5). Puhuttaessa pahoinpitelyrikoksista (RL 21:5–7) viitataan näihin kolmeen rikosnimikkeeseen tai niiden yritykseen.

Parisuhdeväkivalta tarkoittaa, että väkivallantekijä ja väkivallankokija ovat keskenään parisuhteessa. He voivat olla avio- tai avoliitossa taikka seurustelusuhteessa. Parisuhde voi olla myös päättynyt, jolloin kyse on entisestä avio- tai avopuolisosta taikka seurustelukumppanista.

Tuomari tarkoittaa käräjä- tai hovioikeudessa ratkaisun tehnyttä oikeudellisen koulutuksen saanutta henkilöä. **Tuomioistuim** tarkoittaa käräjä- tai hovioikeudessa ratkaisun tehneitä henkilöitä. Käräjäoikeudessa toimii käräjätuomareita ja heidän rinnallaan ratkaisun tekemiseen voi osallistua lautamiehiä. Tuomion oikeudelliset perustelut kirjoittaa kuitenkin yleensä tuomari. Hovioikeuksissa rikosasia ratkaistaan istunnossa, johon osallistuu yleensä esittelijä ja kolme tuomaria (hovioikeudenneuvosta).

Vastaaja tarkoittaa henkilöä, jota vastaan syyttäjä on nostanut syytteen.

Väkivallankokija tarkoittaa väkivallan kohteeksi joutunutta henkilöä.

Väkivalta tarkoittaa tässä raportissa vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttämistä taikka sillä uhkaamista toista henkilöä vastaan, mikä aiheuttaa tai voi aiheuttaa fyysisen tai psyykkisen vamman.¹⁰ Väkivalta voi saada monenlaisia muotoja ja ilmetä esimerkiksi fyysisenä, henkisenä, seksuaalisena tai taloudellisena väkivaltana. Väkivallalla viitataan laajempaan ilmiöön kuin mitä on tällä hetkellä kriminalisoitu rikoslaissa.

---

¹⁰ Väkivaltaan liittyvistä käsitteistä ks. THL 2020.

2 Naisiin kohdistuva väkivalta ihmisoikeuskysymyksenä

2.1 Viranomaisten aktiivisen toimintavelvollisuuden korostaminen

Naisiin kohdistuva väkivalta on tunnistettu laajasti kansainvälisesti ihmisoikeusongelmaksi 1990-luvulta lähtien.¹¹ YK:n naisten syrjinnän vastaiseen sopimukseen (CEDAW) liittymisen myötä sopimusvaltioilta on edellytetty naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisia toimia.¹² Nykyään YK:n ihmisoikeussopimusjärjestelmän lisäksi Euroopan neuvostossa ja Euroopan unionissa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitellään ihmis- ja perusoikeusloukkauksena, sukupuolten tasa-arvon ongelmana ja naisiin kohdistuvana syrjintänä.

Toisin kuin monessa muussa ihmisoikeuksia loukkaavassa toiminnassa, naisiin kohdistuvassa väkivallassa ensisijainen väkivallantekijä on tyypillisesti yksityishenkilö, kuten parisuhdeväkivallassa naisen nykyinen tai entinen miespuolinen kumppani. Väkivalta tapahtuu usein yksityisessä tilassa, kuten omassa kodissa. Nykyisen ihmisoikeusajattelun kehittymisen myötä valtiolla on korostunut velvollisuus toimia aktiivisesti ja varmistaa kansallisessa rikosoikeusjärjestelmässä, että tällaista väkivaltaa pidetään moitittavana niin lainsäädännön kuin viranomaisten toiminnan tasolla. Kansainvälisoikeudellisesti kyseessä on valtion velvollisuus suojella naisia tällaiselta väkivallalta, minkä katsotaan muun muassa edellyttävän rikosvastuun toteuttamista väkivallantekijöitä vastaan.¹³

---

11 Ks. esim. [YK:n](#) naisiin kohdistuvan väkivallan vastainen julistus 1993; Fleur van Leuwen 2013.

12 CEDAW:n eri vuosien suosituksista tiivistetysti ks. Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus 2022, s. 56–59. Viimeisimmässä Suomea koskevassa raportissaan komitea suositteli mm. sovittelusta pidättäytymistä (CEDAW 2022, kappaleet 23–24). YK:n piirissä myös esim. kidutuksen vastainen komitea on arvioinut Suomea naisiin kohdistuvan väkivallan kysymyksissä (YK 2024, kohdat 40–41).

13 Pirjatanniemi 2011, s. 160 ss.; Nousiainen & Pentikäinen 2017, s. 53–55; Hong 2017a, s. 306–309; Kimpimäki 2020, s. 324–325.

2010-luvun vaihteessa neuvoteltu Euroopan neuvoston yleissopimus naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta, ns. Istanbulin sopimus, on vahvistanut entisestään kansainvälisoikeudellista normistoa, mutta se on tuonut mukanaan myös uudenlaisia elementtejä ja painotuksia.¹⁴ Istanbulin sopimuksessa todetaan sopimustekstin tasolla, että naisiin kohdistuva väkivalta edustaa vakavaa sukupuoleen perustuvaa ihmisoikeusloukkausta (3 artikla). Istanbulin sopimus pyrkii kokonaisvaltaisen lähestymistavan avulla ennaltaehkäisemään ja torjumaan naisiin kohdistuvaa väkivaltaa sen eri muodoissa. Sopimus rakentuu kolmen perusperiaatteen varaan: 1) väkivallan ennaltaehkäisy, 2) väkivallankokijoiden tuki ja palvelut ja 3) väkivallantekijöiden rikosvastuu. Neljänneksi edellytetään väkivallan vastaisten toimien koordinaatiota.

Istanbulin sopimus tuli Suomessa lain tasoisena voimaan vuonna 2015. Sopimuksen noudattamista arvioiva asiantuntijakomitea GREVIO (2019 ja 2024) sekä Istanbulin sopimuksen osapuolten komitea (2023 ja 2025) ovat olleet toistuvasti huolestuneita viranomaisten puutteellisesta osaamisesta tunnistaa ja käsitellä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa Suomessa. Ongelmia on ollut ennaltaehkäisyssä, palvelujärjestelmässä ja rikosoikeudellisen järjestelmän toiminnassa. GREVIO on katsonut, että tehokas naisiin kohdistuvan väkivallan torjunta edellyttäisi muutoksia niin lainsäädännössä kuin eri viranomaisten toimintavoissa. Yhtenä pysyvänä huolenaiheena GREVIO on kiinnittänyt huomiota rikosoikeudellisen järjestelmän tehottomuuteen toteuttaa rikosvastuuta.¹⁵

Suomi on vaarallinen maa naisille

Euroopan unionin Gender Based Violence -tutkimushankkeessa selvitettiin naisiin kohdistuvan väkivallan yleisyyttä jäsenmaissa. Vuonna 2024 julkaistun raportin mukaan elämänsä aikana fyysistä väkivaltaa tai sen uhkaa taikka seksuaaliväkivaltaa oli kokenut keskimäärin noin joka kolmas nainen (30,7 %), kun taas Suomessa asuvista naisista näin raportoi liki 60 prosenttia (57,1 %). Vastaavasti parisuhdeväkivaltaa oli kokenut keskimäärin noin joka kolmas nainen (31,8 %), ja Suomessa asuvista naisista noin joka toinen (52,6 %).¹⁶

Tilastokeskus selvitti Suomessa naisen ja miesten kokemuksia lähisuhdeväkivallasta. Vuonna 2023 julkaistun raportin mukaan noin kolmasosa naisista ja kuudesosa miehistä oli kokenut elämänsä aikana parisuhdeväkivaltaa. Naiset kohtasivat miehiä useammin toistuvaa väkivaltaa ja se oli seurauksiltaan vakavampaa kuin miehiin kohdistettu väkivalta.¹⁷

14 Nousiainen & Pentikäinen 2017; Niemi ym. 2020.

15 GREVIO 2019. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelmassa vuosille 2022–2025 kiinnitettiin huomiota GREVIO:n esittämään kritiikkiin tehottomasta rikosprosessista (STM 2022, s. 29–30). Koosteita GREVION vuonna 2024 esille nostamista epäkohdista ks. myös esim. Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus 2024, s. 62–68, 74–78.

16 EU 2024, esim. s. 15, 21.

17 Attila ym. 2023, esim. s. 16–19.

GREVIO otti vuonna 2024 kantaa siihen, miten rikosoikeudellisessa järjestelmässä käsiteltiin naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. GREVIO:n käytettävissä oli Tilastokeskuksen tekemä tilastollinen selvitys, jonka perusteella GREVIO piti myönteisenä kehityksenä viimeisen 15 vuoden aikana tapausten etenemisessä poliisilta syyttäjälle tapahtunutta tehostumista. GREVIO oli kuitenkin huolissaan siitä, että monista syyttäjälle ilmoitetuista pari- ja lähisuhdeväkivallan tapauksista ei nostettu syytteitä. Asiantuntijakeskusteluissa GREVIO:lle oli raportoitu, että yhtenä syynä oli väkivallankokijan halu vetäytyä rikosprosessista tai kieltäytyä todistamasta. Asiantuntijoiden mukaan rikoksen asianomistajan kertomuksen rinnalle pyrittiin hankkimaan muuta näyttöä väkivallasta, kuten valokuvia.¹⁸ GREVIO nosti epäkohtana esille rikosprosessin pitkän keston, mihin myös apulaisoikeuskansleri oli kiinnittänyt huomiota.¹⁹ GREVIO suositteli esitutinnan suorittamista ilman viivytystä ja syytteen nostamisen varmistamiseksi huolellista näytön keräämistä väkivallasta.²⁰

Rikosvastuun toteuttamisessa GREVIO on kiinnittänyt huomiota myös rangaistustasoon. Istanbulin sopimus edellyttää tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia seuraamuksia. Vuonna 2019 GREVIO ilmoitti tunnistavansa valtioiden välisiä eroja rangaistusjärjestelmissä, mutta ilmaisi kuitenkin Suomea koskien huolensa siitä, että sakkorangaistusten yleisyys naisiin kohdistuvassa väkivallassa kertoo siitä, etteivät tuomarit käyttäneet rangaistusasteikkoja kokonaisuudessaan. GREVIO:n mukaan lievä rangaistustaso lähetti väärän viestin väkivallankokijoille, väkivallantekijöille ja koko yhteiskunnalle siitä, että naisiin kohdistuva väkivalta ei ole vakava väkivallan muoto.²¹

Istanbulin sopimuksen osapuolten komitea edellytti kesäkuussa 2025 GREVIO:n tekemien havaintojen pohjalta, että Suomi ryhtyisi välittömäsi toimiin, jotta naisiin kohdistuvassa väkivallassa rikosvastuu toteutuisi nykyistä tehokkaammin. Osapuolten komitean mukaan Suomen on varmistettava, että poliisi- ja oikeusviranomaisilla on käytössään riittävät resurssit, osaaminen sekä sukupuolisensitiivinen ja traumainformoitu koulutus, jotta he voivat reagoida viipymättä kaikkeen Istanbulin sopimuksen alaiseen väkivaltaan. Tärkeää on myös suorittaa rikosten esitutkinta, väkivallankokijan kertomuksen tallentaminen ja todisteiden kerääminen riittävän huolellisesti ja joutuisasti, jotta naisiin kohdistuvat väkivallan tapaukset voidaan saattaa säännönmukaisesti syytteeseen. Komitean mukaan tämän lisäksi on varmistettava, että tuomitut rangaistukset ovat oikeasuhtaisia ja varoittavia.²²

---

18 GREVIO 2024, s. 43–44.

19 GREVIO 2024, s. 44. Apulaisoikeuskanslerin ratkaisusta ks. erityisesti AOKA 2022.

20 GREVIO 2024, s. 44–45.

21 GREVIO 2019, kohdat 183–184. Ks. myös GREVIO 2024, s. 45.

22 Osapuolten komitea 2025, kohta 13.

2.2 Euroopan ihmisoikeussopimus ja -tuomioistuin

Euroopan ihmisoikeussopimus on yksi parhaiten tunnetuista ihmis- ja ihmisoikeussopimuksista Suomessa ja se on vaikuttanut merkittävästi siihen, että ihmisoikeussopimusten säännöksiä otetaan huomioon tuomioistuimissa ja lainsoveltamiskäytännöissä.²³ Valtiosääntöoikeuden näkökulmasta on selvää, että Euroopan ihmisoikeussopimusta sovelletaan lakina osana kansallista oikeusjärjestystä.²⁴ Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on omaksunut ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännössä dynaamisen tulkinnan, jonka ansiosta on pystytty vastaamaan yhteiskunnallisten olosuhteiden muutoksiin.²⁵

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on kehittänyt 2000-luvulta alkaen Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännössä oppia siitä, miten ihmisoikeuksien toteutumisesta arvioidaan naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan tapauksissa. Pari- ja lähisuhdeväkivallan osalta tuomioistuin on toistuvasti arvioinut oikeutta elämään (2 artikla), kidutuksen ja epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kieltoa (3 artikla), oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin (6 artikla), oikeutta nauttia yksityis- ja perhe-elämän kunnioitusta (8 artikla) ja syrjinnän kieltoa (14 artikla).²⁶

Ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan osalta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on arvioinut omana kysymyksenään, onko lähisuhdeväkivallan rikostutkinta ollut tehokasta. Esimerkiksi tapauksessa E.M. v. Romania (2012) tuomioistuin piti 3 artiklan vastaisena tilannetta, jossa kansallinen tuomioistuin oli hylännyt parisuhdeväkivaltaa koskevat syytteet puutteellisen näytön takia. Viranomaisten olisi tullut ottaa huomioon, että nainen oli alun perin hakenut tukea ja suojelua itselleen ja tyttärelleen väkivaltaisesti käyttäytyvää aviomiestä vastaan. Tuomioistuimen mukaan viranomaisten olisi tullut tehdä toistensa kanssa yhteistyötä ja tapausta käsitellessä kansallisessa tuomioistuimessa olisi voinut hyödyntää aikaisemmin saatua lääkärintodistusta naisen vammoista. Tuomioistuin on arvioinut myös poliisin toimintaa, esitutkinnan viivästymistä, rikoksen vanhentumista tutkinnan keston takia ja kansallisen tuomioistuimen velvollisuutta käsitellä mahdollinen vahingonkorvaus rikosasian yhteydessä.²⁷

---

23 Pellonpää ym. 2018, s. 60–61.

24 Pellonpää ym. 2018, s. 64, 69. Ks. myös PeVL 2/1990 vp, s.3.

25 Pellonpää ym. 2018, s. 332–336.

26 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin laatii säännöllisin väliajoin koosteita sen käsittelemistä tapauksista, joiden avulla voi esimerkiksi tarkastella ratkaisukäytäntöä lähisuhdeväkivallasta (ECHR June 2023, [Factsheet on Domestic violence](#)) tai naisiin kohdistuvasta väkivallasta (ECHR October 2024, [Factsheet on Violence against women](#)).

27 Esim. ratkaisuissa Opuz v. Turkki (2009) ja Valiuliené v. Liettua (2013) todettiin ihmisoikeusloukkauksen tapahtuneen tilanteessa, jossa viranomaiset eivät olleet ryhtyneet riittäviin toimenpiteisiin tiedossaan olleen lähisuhdeväkivallan katkaisemiseksi. Ratkaisussa Kurt v. Itävalta (2021) käsiteltiin laajasti viranomaisten toimintaa riskinarvioinnin ja uhrin turvallisuuden hallinnan osalta.

Yhdessä oikeustapauksessa voi olla kyse useamman sopimuksessa suojatun oikeuden loukkauksesta. Esimerkiksi tapauksessa X v. Kreikka (2024) Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi valtion loukanneen sekä 3 artiklan halventavan ja epäinhimillisen kohtelun kieltoa että 8 artiklan mukaista yksityiselämän suojaa. Tapauksessa esitutkinta- ja oikeusviranomaiset eivät selvittäneet väitettyä raiskausta vaadittavalla huolellisuudella ja tutkinta oli ollut tehotonta. Viranomaiset eivät olleet myöskään ryhtyneet toimiin naisen uudelleentraumatisoitumisen estämiseksi, eivät huomioineet riittävästi hänen tarpeitaan, eivät huomioineet riittävästi hänen tarpeitaan tai kertooneet hänelle kuuluvista oikeuksista. Kansallinen lainsäädäntö olisi ollut riittävää varmistamaan naisen oikeudet, mutta tapauksen oikeudellisessa käsittelyssä syyttäjä ja tuomioistuin eivät arvioineet olosuhteita laisinkaan sukupuolistuneen naisiin kohdistuvan väkivallan näkökulmasta.

2.3 Istanbulin sopimus ja raskauttavat seikat

2.3.1 Sopimuksen täytäntöönpano edellyttää uusia toimia

Suomi on tehnyt muutoksia lainsäädäntöön ja rikosoikeudellisiin säännöksiin kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden ansiosta, mutta kriittisissä puheenvuoroissa on tuotu esille, että toimet eivät ole olleet riittäviä.²⁸ Suomella on ollut jatkuvasti vaikeuksia käsitellä naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vakavana, rakenteellisena ja sukupuolistuneena ongelmana, jolla loukataan naisten oikeuksia. Vaikeudet ovat näkyneet haluttomuutena tehdä sukupuolisensitiivistä lainsäädäntöä, jossa tunnistettaisiin naisiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteitä. Voimassa olevaa lainsäädäntöä ja erityisesti rikoslakia ei ole haluttu ottaa tasa-arvo- ja sukupuolinäkökulmasta kokonaisvaltaisen arvioinnin kohteeksi. Myös Istanbulin sopimuksen voimaansaattaminen Suomessa on jäänyt vielä puolitiehen.²⁹

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on kiinnittänyt huomiota siihen, että Istanbulin sopimusta ei ole saatettu Suomessa voimaan täysimittaisesti. Valtuutetun mukaan aikaisemmin linjatun toimeenpanon riittävyys on otettava kriittisen uudelleen arvioinnin kohteeksi. Tähän on nyt erinomainen mahdollisuus, koska Suomella on kesäkuuhun 2027 asti aikaa panna täytäntöön Euroopan unionin antama direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta (NKV-direktiivi, 1385/2024). Valtuutetun näkemyksen mukaan eri sopimusinstrumentteja on tarkoituksenmukaista käsitellä yhdessä ja katsoa, millä laiset toimet ovat Suomen kohdalla tarpeellisia, jotta naisiin kohdistuvaa väkivaltaa pystytään vähentämään.³⁰

---

28 Esim. Nousiainen & Pentikäinen 2017.

29 Ks. myös Nousiainen & Pentikäinen 2017, s. 64–67; Kainulainen & Niemi 2017, s. 141, 154–155; Kimpimäki 2020, s. 343–346.

30 Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus 2024, s. 62–63.

Euroopan unioni haluaa torjua naisiin kohdistuvaa väkivaltaa

Euroopan unioni katsoi naisiin kohdistuvan väkivallan tehokkaan torjumisen edellyttävän erillisen direktiivin säätämistä. Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden on tunnistettava kansallisissa rikosoikeusjärjestelmissä laajasti erilaisia naisiin kohdistuvan väkivallan muotoja ja väkivallankokijoiden oikeussuojalle on asetettu vähimmäistaso. Direktiivi täydentää muuta voimassa olevaa sääntelyä, kuten Istanbulin sopimusta ja EU:n rikosuhridirektiiviä (29/2012). EU:n direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan torjumisesta (1385/2024) tuli voimaan 13.6.2024 ja jäsenvaltioiden on laitettava se täytäntöön viimeistään 14.6.2027.

2.3.2 Raskauttavat seikat

Istanbulin sopimuksen 45 artiklassa on todettu, että sopimukseen sitoutuneet jäsenvaltiot toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimet varmistaakseen, että naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvistä rangaistavista teoista voidaan määrätä **tehokkaat, oikeasuhteiset ja varoittavat seuraamukset** niiden vakavuuden mukaan.

Istanbulin sopimuksen 46 artiklassa puhutaan raskauttavista seikoista. Kysymys on suomalaisessa rikosoikeudellisessa tarkastelussa sellaisista raskauttavista tekijöistä, joilla on merkitystä rikoksen tunnusmerkistössä rikoksen törkeyttä lisäävinä (anka-roittavina) tekijöinä tai rangaistusta mitattaessa koventavana perusteena. Istanbulin sopimuksessa raskauttavien seikkojen luettelossa lähdetään liikkeelle rikoksen kohdistumisesta nykyiseen tai entiseen puolisoon, perheenjäseneseen tai samassa taloudessa asuvaan henkilöön. Sopimuksen avulla halutaan tuoda ilmi, että pari- tai lähi-suhteen konteksti on rikosoikeudellisessa arvioinnissa rikos- ja rangaistusvastuuta korottava seikka, millä halutaan tehdä selkeä ero siihen, että tällaista väkivaltaa pidettäisiin vähemmän vakavana.

Raskauttavana seikkana mainitaan myös, että rikoksentekijänä on valta-asemaansa väärin käyttänyt henkilö tai että rikos on kohdistunut haavoittuvaan henkilöön. Naisiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteitä ilmentää raskauttavan seikan käsillä olo, jos rikos on kohdistettu lapseen tai se on tehty lapsen läsnä ollessa. Rikoksen toistuvuus, rikoksen tekeminen kahden tai useamman henkilön yhteistyönä, aseiden tai erityyppisen väkivallan käyttö, vakavan ruumiillisen tai henkisen haitan aiheuttaminen ja rikoksentekijän aikaisemmat samanlaiset rikokset ovat niin ikään raskauttavia seikkoja. Viimeksi mainituille tekijöille löytyy rikoslaista vastineensa, mutta sitä aikaisemmin mainittuja tekijöitä tunnistetaan rikoslaissa huonosti.

Haavoittuvuus raskauttavana seikkana

Istanbulin sopimuksessa raskauttavana seikkana on mainittu rikoksen kohdistaminen henkilöön, jonka erityiset seikat ovat tehneet haavoittuvaksi. Selitysmuistiossa erityisenä seikkana pidetään naisen raskautta tai jos hänellä on pieniä lapsia. Kyse on myös vammaisista, seksuaalivähemmistöistä, etnisistä vähemmistöistä, kuten Suomen kontekstissa saamelaisista ja romaneista sekä maahan muuttaneista naisista. Selitysmuistiossa kiinnitetään lisäksi huomiota marginalisoituihin, eli päihteitä käyttäviin ja asunnottomiin naisiin.³¹ Naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisen direktiivin 11 artiklassa on tarkennettu, että henkilö on haavoittuvassa asemassa erityisten olosuhteiden, esimerkiksi riippuvuusaseman taikka ruumiillisen, henkisen, älyllisen tai asteihin liittyvän vamman, vuoksi.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta annetun direktiivin 11 artiklassa luetaan vastaavia raskauttavia asianhaaroja, mutta listauksessa on nostettu myös esille voimankäytöllä uhkaaminen, pakottaminen, kunniaan liittyvä väkivalta ja kuolemaan johtanut teko. Myös rikoksen kohdistaminen henkilöön siksi, että hän on julkisena edustajana, toimittajana tai ihmisoikeuksien puolustajana taikka rikoksella rankaiseminen henkilön seksuaalisen suuntautumisen, sosiaalisen sukupuolen, ihonvärin, uskonnon, yhteiskunnallisen alkuperän tai poliittisten näkemysten takia. Eri sopimustekstien samankaltaisuus perustelee tarvetta käsitellä yhä aikaisesti eri instrumenttien vaatimuksia lainsäädännön muuttamistarpeista.

GREVIO huomautti Suomea koskevassa maaraportissaan, että kansallinen rikoslaki ei tunnista kaikkia Istanbulin sopimuksessa lueteltuja raskauttavia seikkoja. Esimerkiksi aikaisempi rikollisuus on rikoslaissa mainittu koventamisperuste (RL 6:5), mutta ei sen sijaan rikoksen tekeminen lapsen läsnä ollessa. GREVIO piti epäselvänä sitä, missä määrin tuomarit ottavat rangaistusta määritessään huomioon Istanbulin sopimuksessa mainittuja raskauttavia seikkoja ja vallitseeko kaikissa tuomioistuimissa yhtenäinen käytäntö siitä, että pari- ja lähisuhdeväkivalta on lähtökohtaisesti muuta väkivaltaa moitittavampi teko.³² Käsillä oleva tutkimusraportti tulee tuottamaan tietoa siitä, miten raskauttavat seikat ovat näkyneet tuomioiden perusteluissa ja onko lähisuhteelle annettu tuomareiden harkinnassa merkitystä.

31 Ks. tarkemmin haavoittuvista ryhmistä Istanbulin sopimuksen selitysmuistio, kohta 87.

32 GREVIO 2019, kohta 186–187.

Istanbulin sopimuksen 46 artikla: Raskauttavat seikat

Osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistakseen, että seuraavat seikat voidaan kansallisen lain asianomaisten säännösten mukaisesti ottaa huomioon raskauttavina seikkoina määrätessä rangaistusta tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi säädettyistä teoista, jolleivät nämä seikat jo kuulu kyseisen rikoksen tunnusmerkistöön:

- a. rikoksen on kohdistanut entiseen tai nykyiseen kansallisessa laissa tunnustettuun puolisoon tai kumppaniin perheen jäsen, uhrin kanssa yhdessä asuva henkilö tai valta-asemaansa väärin käyttänyt henkilö;
- b. rikos tai toisiinsa liittyvät rikokset on tehty toistuvasti;
- c. rikos on kohdistettu henkilöön, jonka erityiset seikat ovat tehneet haavoittuvaksi;
- d. rikos on kohdistettu lapseen tai tehty lapsen läsnä ollessa;
- e. rikoksen on tehnyt kaksi tai useampia henkilöitä yhdessä;
- f. ennen rikosta tai sen yhteydessä on käytetty erityisen raakaa väkivaltaa;
- g. rikos on tehty käyttämällä asetta tai uhkaamalla aseella;
- h. rikoksesta on aiheutunut uhrille vakavaa ruumiillista tai henkistä haittaa;
- i. rikoksentehtyjä on aiemmin tuomittu samanlaisesta rikoksesta.

Naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta annetun direktiivin 11 artikla: Raskauttavat asianhaarat

Siltä osin kuin seuraavat olosuhteet eivät kuulu 3–8 artiklassa tarkoitettujen rikosten tunnusmerkistötekijöihin, jäsenvaltioiden on toteutettava tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että kyseisissä artikloissa tarkoitettujen asianomaisten rikosten yhteydessä raskauttavina asianhaaroina voidaan kansallisen lainsäädännön mukaisesti pitää yhtä tai useampaa seuraavista olosuhteista:

- a. rikos tai muu naisiin kohdistuvaa väkivaltaa tai perheväkivaltaa koskeva rikos on tehty toistuvasti;
- b. rikos on kohdistettu henkilöön, joka on haavoittuvassa asemassa erityisten olosuhteiden, esimerkiksi riippuvuusaseman taikka ruumiillisen, henkisen, älyllisen tai aisteihin liittyvän vamman, vuoksi;
- c. rikos on kohdistettu lapseen;
- d. rikos on tehty lapsen läsnä ollessa;
- e. rikoksen on tehnyt kaksi tai useampia henkilöitä yhdessä;
- f. ennen rikosta tai sen yhteydessä on käytetty erityisen raakaa väkivaltaa;
- g. rikos on tehty käyttämällä asetta tai uhkaamalla käyttää asetta;
- h. rikos on tehty käyttämällä voimaa tai uhkaamalla voimankäytöllä taikka pakottamalla;
- i. toiminta on aiheuttanut uhrin kuoleman tai aiheuttanut uhrille vakavaa ruumiillista tai psyykkistä haittaa;
- j. rikoksentekijä on aiemmin tuomittu samanlaisista rikoksista;
- k. rikos on kohdistettu entiseen tai nykyiseen puolisoon tai kumppaniin;
- l. rikoksen on tehnyt perheenjäsen tai uhrin kanssa asuva henkilö;
- m. rikos on tehty käyttämällä väärin tunnustettua luottamus- tai auktoriteettiasemaa tai vaikutusvaltaa;
- n. rikos on kohdistettu henkilöön siksi, että hän toimi julkisena edustajana, toimittajana tai ihmisoikeuspuolustajana;
- o. rikoksen tarkoituksena on ollut säilyttää tai palauttaa henkilön, perheen, yhteisön tai muun vastaavan ryhmän niin sanottu ”kunnia”;
- p. rikoksen tarkoituksena on ollut rankaista uhria hänen seksuaalisesta suuntautumisestaan, sosiaalisesta sukupuolestaan, ihonväristään, uskonnostaan, yhteiskunnallisesta alkuperästään tai poliittisista näkemyksistään.

3 Oikeudellinen viitekehys

3.1 Rikoslain kritiikki

3.1.1 Rikosvastuun toteuttamista haluttu lisätä pari- ja lähisuhdeväkivallassa

Rikosoikeudellisiin säännöksiin on tehty jonkin verran muutoksia, joilla on pyritty tehostamaan pari- ja lähisuhdeväkivaltaan puuttumista. Pahoinpitelyrikoksia tarkasteltaessa painopiste on ollut viimeisen 30 vuoden aikana syyteoikeuden järjestelyssä, jolloin on korostettu pari- ja lähisuhdeväkivallan moitittavuutta ja viranomaisten toimintavelvollisuutta. Muutosten taustalla on vaikuttanut käsitys siitä, että rangaistusten yleisestäävyys on tehokkaampaa, kun päättävältä rikosvastuun toteuttamisesta on viranomaisilla, eikä rikoksen uhrilla. Kun rikos on yleisen syytteen alainen rikos, eikä asianomistajarikos, rikosvastuun toteutuminen ei ole sattumanvaraista ja perustu yksittäisen väkivallankokijan kyvyille tai voimavaroille toimia rikosprosessissa. Vaikka rikoslakia on uudistettu, vastaavan muutoksen aikaansaaminen poliisi- ja syyttäjäkäytännöissä on osoittautunut vaikeaksi.

TAULUKKO 1 Rikosvastuun tehostaminen pari- ja lähisuhdeväkivallassa

Vuosi	Muutos
1994	Yksityisellä paikalla tapahtunut pahoinpitely virallisen syytteen alaiseksi
2004	Vakaan tahdon pykälän kumoaminen pahoinpitelyrikoksessa
2011	Lähi-suhteessa tapahtunut lievä pahoinpitely virallisen syytteen alaiseksi
2025	Lähi-suuhdeväkivallan sovittelun kielto

Vuonna 1994 korostettiin viranomaisaloitteista puuttumista lähisuhdeväkivaltaan. Lainsäätäjät piti epäkohtana, että yksityisellä paikalla tapahtunut pahoinpitely oli tuolloin asianomistajarikos, minkä seurauksena siihen ei ollut mahdollista puuttua viranomaisten aloitteesta. Yhtenä ongelmana vallitsevassa tilanteessa pidettiin sitä, että lainsäädäntö jätti väkivallankokijan alttiiksi väkivallantekijän painostamiselle. Ilman asianomistajan esittämää rangaistusvaatimusta pahoinpitelyä ei tutkittu, eikä sitä viety rikosprosessissa eteenpäin. Asianomistaja ei välttämättä esittänyt rangaistusvaatimusta esimerkiksi sen takia, että hän ilmoitti sopineensa asian väkivallantekijän kanssa. Hallituksen esityksessä tilannetta pidettiin huolestuttavana, koska osapuolten välinen sovinto syntyi usein painostamisen tuloksena, joka oli jatkoa lähisuhdeväkivallan käytölle.³³

Vuonna 2004 rikoslain 21 luvusta kumottiin ns. vakaan tahdon säännös. Asianomistaja pystyi sen perusteella esittämään pyynnön syyttäjälle syyttämättä jättämisestä. Lainsäätäjien tekemän arvion mukaan pyyntö oli saanut syyttäjien ratkaisukäytännössä liian suuren painoarvon. Hallituksen esityksessä korostettiin, että lähisuhdeväkivaltaa ei pidä ymmärtää perheen sisäisenä ongelmana, vaan asiana, johon yhteiskunnan on puututtava. Kumoamalla vakaan tahdon säännös vähenisi rikosentekijän mahdollisuus painostaa väkivallankokijaa ja pyrkiä vaikuttamaan tekijälle määrättävään rikosoikeudelliseen seuraamukseen.³⁴

Vuonna 2011 lähisuhteessa tapahtunut lieväkin pahoinpitely muutettiin virallisen syytteen alaiseksi. Lainsäätäjät perusteli muutostarvetta sillä, että poliisilla ja syyttäjillä oli ilmennyt vaikeuksia tunnistaa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa, arvioida sitä rikoslain tunnusmerkistöjen mukaisesti oikein, ja toteuttaa rikosvastuuta väkivallantekijöitä vastaan.³⁵ Hallituksen esityksen mukaan väkivallan moitittavuutta lisäsi rikoksen tapahtuminen kotona läheisessä suhteessa, mikä voimistaa väkivallan aiheuttamaa järkytystä ja loukkaavuutta. Uudistuksella haluttiin saattaa lähisuhteessa tapahtunut lieväkin väkivalta rangaistusjärjestelmän piiriin.³⁶ Lakivaliokunta totesi esitystä käsitellessään, että syyteoikeutta koskeva muutos tulee parantamaan uhrin asemaa ja on vahva signaali siitä, että lieväkään väkivalta lähisuhteissa ei ole hyväksyttävää, eikä sitä pidä käsitellä osapuolten välisenä yksityisasiana.³⁷

33 HE 94/1993 vp, esim. s. 15, 91–92, 100. Perustunnusmerkistön mukainen pahoinpitely muuttui virallisen syytteen alaiseksi, mutta lievä pahoinpitely säilyi asianomistajarikoksena. Eduskunta lisäsi rikoslakiin erityisen ns. vakaan tahdon säännöksen, jonka mukaan syyttäjällä oli mahdollisuus luopua perusmuotoisen pahoinpitelyn syyttämisestä, jos asianomistaja pyysi sitä omasta vakaasta tahdosta (LaVM 22/1994 vp, s. 14).

34 HE 144/2003 vp, esim. s. 13–16. Lakivaliokunta totesi, että säännöstä oli sovellettu epäyhtenäisesti, eikä syyttäjällä ollut tosiasiallista mahdollisuutta arvioida, oliko asianomistajan pyyntö tehty omasta vakaasta tahdosta vai muiden vaikuttimien seurauksena (LaVM 2/2004 vp, s. 6–7).

35 Vuoden 1994 lainmuutoksen havaittiin lisänneen poliisin kotihälytystehtävillä kirjaamien rikosilmoitusten määrää. Lähisuhdeväkivalta ei kuitenkaan välttämättä edennyt poliisilta syyttäjälle. Poliisi kirjasi vakaviakin väkivaltaepäilyjä lieviksi, ja esitutkinta päättyi, kun asianomistaja ei vaatinut tekijälle rangaistusta. Sirén & Tuominen 2003, esim. s. 46, 51–52, 54, 58, 61–62; Aaltonen ym. 2014, s. 277. Ks. myös Niemi-Kiesiläinen 2004, s. 200–203, 224.

36 HE 78/2010 vp, esim. s. 10–11, 14–15, 22.

37 LaVM 21/2010 vp, s. 3. Lainuudistuksista tiiviisti ks. myös Kainulainen & Rantala 2024, s. 22–26.

Poliisin toiminnassa puutteita

Poliisin osaamista tunnistaa ja puuttua pari- ja lähisuhdeväkivaltaan on kehitetty.³⁸ Tästä huolimatta apulaisoikeuskansleri on havainnut poliisin toiminnassa toistuvasti puutteita sen kohdatessa naisiin kohdistuvaa väkivaltaa. Rikosilmoituksia ei ole kirjattu, rikosten tunnusmerkistöjen valinnassa on ollut virheitä, väkivallankokijan tilanteesta ei ole tehty riskinarviointia ja esitutkinta on lopetettu lainvastaisesti. Kansleri on toistuvasti huomauttanut myös esitutkinnan viivästymisestä.³⁹

Viimeisimpänä uudistuksena toteutettiin vuoden 2025 alusta voimaan tullut lähisuhdeväkivallan sovittelun kielto (L 966/2024). Sovittelulain (L 1015/2005) muutoksella pyrittiin hallituksen esityksen mukaan vaikuttamaan sovittelukiellon lisäksi siihen, että rikosprosessi ei päättyisi lähisuhteissa tapahtuneissa rikoksissa sovittelun perusteella.⁴⁰ Käytännössä muutoksen aikaansaaminen edellyttää poliisi- ja syyttäjäkäytännöissä sitä, että pari- ja lähisuhdeväkivallassa pitäisi jatkossa suhtautua hyvin pidättyvästi esitutkinnan rajoittamiseen ja syyttämättä jättämiseen.

3.1.2 Rikoslaki ei tunnista parisuhdeväkivallan erityispiirteitä

Kriittisissä puheenvuoroissa on nostettu esille, että rikoslaki ei ole onnistunut riittävän tehokkaasti suojelemaan naisia väkivallalta. Rikoslain tavoitteena on olla sukupuolineutraali, mutta se kohtelee käytännössä eri sukupuolia eri tavalla. Rikoslaki tunnistaa parhaiten miesten välisen kertaluonteisen väkivallan, mutta ei ota huomioon naisten kokemassa väkivallassa pari- ja lähisuhteiden kontekstia. Rikoslaisissa painopiste on fyysisessä väkivallassa, eivätkä kaikki väkivallan, alistamisen ja kontrolloimisen muodot ole kriminalisoituja. Väkivallankokijan näkökulmasta rikoslaki tavoittaa vain osan häneen kohdistetusta väkivallasta. Väkivallankokijan voi myös olla vaikea eritellä tarkasti yksittäisiä väkivaltaisia tapahtumia, kun hän on toistuvan ja pitkäkestoisen parisuhdeväkivallan kohteena. Pitkäänkin jatkunut väkivalta voi näyttäytyä oikeudellisesti lievänä, jos ei tunnisteta väkivallan haavoittavuutta. Parisuhdeväkivallan vahingollisuutta lisää se, että väkivaltaa harjoittaa väkivallankokijalle läheinen henkilö, jonka kanssa hänellä on intiimi ja seksuaalinen suhde. Tekopaikkana on myös tyypillisesti koti, jossa ihmisen pitäisi saada kokea olevansa turvassa ja suojassa kaikenlaiselta väkivallalta.⁴¹

38 Ks. esim. Liimatainen & Rantaeskola 2022. Poliisi on lisäksi uudistanut ohjeensa vuonna 2025 siitä, miten lähisuhdeväkivaltatapauksissa pitää toimia, ks. Poliisin ohje 2025.

39 Ks. esim. AOKA 2022; AOKA 2025a; AOKA 2025b. Ks. myös AOKA 2019a; AOKA 2019b.

40 HE 130/2024 vp, esim. s. 29.

41 Niemi-Kiesiläinen 2004, s. 79–82, 93–112; Ruuskanen 2005, s. 21–32; Kainulainen & Niemi 2017, s. 139–141; Hong 2017b, s. 371–374. Lievän pahoinpitelyn syyteoikeuden muuttamisen yhteydessä hallituksen esityksessä kiinnitettiin moitittavuutta lisäävänä tekijänä huomiota väkivallan tapahtumiseen kotona, jonka pitäisi olla turvallinen, lepoon ja virkistykseen varattu paikka (HE 78/2010 vp, s. 10, 14).

Parisuhdeväkivallan monet muodot

Tutkimuksissa on kiinnitetty huomiota siihen, että naiseen kohdistuva parisuhdeväkivalta on luonteeltaan moninaista. Yhtäältä kysymys voi olla väkivallasta, jota on esiintynyt lyhyen aikaa, eikä se ole ollut seurauksiltaan kovin vakavaa. Toisaalta kysymys voi olla pitkäkestoisesta väkivallankäytöstä, jossa mies harjoittaa systemaattista puolisoonsa kohdistuvaa vallankäyttöä ja kontrolloimista. Naisen liikkumista rajoitetaan, yhteydenpitoa ystäviin ja sukulaisiin pyritään estämään ja rahankäyttöä kontrolloidaan. Fyysisen väkivallan lisäksi puolisoa voidaan alistaa ja nöyryyttää henkisesti sekä kohdistaa häneen seksuaaliväkivaltaa.⁴²

Väkivalta ei välttämättä pääty puolisoitten eroon, vaan se voi päinvastoin saada uudenlaisia muotoja. Viime vuosina on nostettu esille entiseen puolisoon kohdistuva vaino, joka voi olla intensiivistä ja pitkäkestoista.⁴³ Taloudellista väkivaltaa käyttäessään entinen puoliso voi viivyttää eroon liittyvissä asioissa, laiminlyödä toistuvasti lapsen elatusmaksuja tai käynnistää prosessuaalisen vainon naista vastaan.⁴⁴

Myös mieheen kohdistuva parisuhdeväkivalta on moninaista. Naisen ollessa väkivallantekijänä kyse voi olla miehen tekemän väkivallan vastustamisesta ja itsepuolustuksesta, mutta myös kostosta miehen aikaisemman väkivaltaisuuden takia. Pieni osa naisista on ollut aloitteellisia väkivallankäytössä.⁴⁵

Suomessa rikoslain muuttaminen on keskittynyt pahoinpitelyrikoksissa syyteoikeuden muuttamiseen. Rikosoikeudellisiin tunnusmerkistöihin, eli siihen, minkälaisia väkivallan muotoja pidetään rangaistavana pahoinpitelynä, ei ole sen sijaan koskettu.⁴⁶ Rikoslakiin ei ole lisätty erillissäännöistä pari- ja lähisuhdeväkivallasta tai pakottavasta kontrollista. Rikoslakia ei ole muutettu Istanbulin sopimuksessa edellytetyllä tavalla siten, että pahoinpitelyrikoksissa törkeän pahoinpitelyn ankaroittamisperusteena olisi väkivallan tekeminen pari- tai lähisuhteessa. Pari- ja lähisuhdeväkivaltaa ei ole myöskään lisätty yleisiin rangaistuksen koventamisperusteisiin. Istanbulin sopimusta voimaan saatettaessa yhtenä perusteluna valitulle ratkaisulle esitettiin, että osi ras-kauttavista tekijöistä voidaan ottaa huomioon rikoksen törkeyden kokonaisarvioinnissa, ja tuomarilla on mahdollisuus ottaa pari- ja lähisuhde huomioon rangaistusta mitattaessa.⁴⁷

42 Piispa 2002; Piispa 2008.

43 Nikupeteri 2016.

44 Kaittila ym. 2024; Kainulainen ym. 2023.

45 Lattu 2016, s. 91 ss.

46 Pahoinpitelyrikosten ulkopuolelta voi todeta, että Istanbulin sopimuksen ansiosta kriminalisoitiin vuonna 2013 vainoaminen. Ks. esim. Tolvanen & Silvennoinen 2023, s. 15–19.

47 HE 155/2014 vp, s. 59–60. Kriitikiristä Kainulainen & Niemi 2017, s. 141, 154–155; Kimpimäki 2020, s. 343–344.

Sukupuoleen perustuva viha koventamisperusteena

Rikoslain koventamisperusteisiin lisättiin 1.1.2023 voimaan tullessa uudistuksessa rikoksen tekeminen sukupuoleen perustuvasta vaikutuksesta (L 1129/2022). Hallituksen esityksen mukaan säännöstä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi automaattisesti pari- ja lähisuhdeväkivaltaan, vaan se on syntynyt ennen kaikkea tarpeesta turvata naisten osallistumista yhteiskunnalliseen keskusteluun. Säännös on kuitenkin sukupuolineutraali ja sen avulla pyritään puuttumaan aikaisempaa vahvemmin miesten ja naisten kokemaan järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, joka uhkaa sananvapautta, viranomaisten toimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä.⁴⁸

Yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemyksenä on, että rikoslakia olisi arvioitava kokonaisvaltaisesti siitä näkökulmasta, miten hyvin se tavoittaa naisiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteitä. Yksi ongelmakohta on se, että Istanbulin sopimuksen 46 artiklassa mainituista raskauttavista seikoista ei ole säädetty selkeästi rikoslain tasolla. Tähän kysymykseen palataan raportin suosituksissa.

3.2 Rikosprosessi esitutkinnasta oikeudenkäyntiin

Poliisin tehtävänä on selvittää, onko rikos tapahtunut, kenen epäillään syylistyneen siihen ja minkälaisia vahinkoja rikoksella on aiheutettu. Esitutkinnassa selvitetään epäilty rikos, siihen liittyvät teko-olosuhteet sekä muut syyteharkintaa ja seuraamuksen määrittämistä tarvittavat seikat (ks. tarkemmin ETL 1:2). Poliisi hankkii selvitystä rikoksesta, sen teko-olosuhteista ja kerää esitutinnan aikana näyttöä rikoksesta. Tärkeässä asemassa on rikoksen osapuolien ja mahdollisten todistajien kuulustelut sekä muu todisteiden hankkiminen.⁴⁹ Esitutkinta-aineisto on pohjana syyttäjän tekemälle syyteharkinnalle ja oikeudenkäynnille.

⁴⁸ HE 7/2021 vp, s. 11–12, 16, 22–23.

⁴⁹ Lapsen ollessa rikoksen asianomistajana tavoitteena on lapsiystävällinen ja -sensitiivinen esitutkinta (Silvennoinen 2000, esim. s. 208–216; Käsikirja lapsirikostutkinnasta 2022). Ks. myös www.barnahus.fi.

Poliisin selvitettävä, vallitseeko pahoinpitelyrikoksen osapuolten välillä läheinen suhde

Kun lähisuhteessa tapahtunut lievä pahoinpitely muutettiin vuonna 2011 virallisen syytteen alaiseksi, poliisin on tullut selvittää rikoksen osapuolten välinen suhde. Läheinen suhde on oikeudellisesti merkityksellinen asia, koska se määrittää syyteoikeuden käyttöä.⁵⁰

Syyttäjän tekemän syyteharkinnan ytimessä on kysymys siitä, nostaako hän syytteen rikoksesta epäiltyä henkilöä vastaan. Kun syyttäjä arvioi esitutkintaviranomaiselta saamaansa esitutkinta-aineistoa, hän ottaa kantaa moniin kysymyksiin. Hän pohdii rikoksen tunnusmerkistöön liittyviä kysymyksiä, päättää käsillä olevan tapauksen rikosnimikkeestä ja arvioi, riittääkö näyttö syytteen nostamista varten. Kun syyttäjä on päättänyt nostaa syytteen, asia siirtyy käräjäoikeuden käsiteltäväksi.

Käräjäoikeudessa pahoinpitelyrikosta koskeva syyte voidaan käsitellä monella eri tavalla. Kysymys voi olla kirjallisesta menettelystä, rikosasian käsittelystä vastaajan poissaolosta huolimatta tai oikeudenkäynnistä, jossa rikoksen molemmat osapuolet ovat paikalla. Oikeudenkäynnissä syyttäjä on velvollinen näyttämään syytteen toteen. Pahoinpitelyrikoksissa rikoksen asianomistaja kutsutaan usein oikeudenkäyntiin, koska syyttäjä haluaa kuulla asianomistajaa henkilökohtaisesti rikoksesta. Tuomioistuimien ottaa asiaa ratkaistessaan huomioon vain sen aineiston, mitä oikeudenkäynnissä on esitetty.

Pahoinpitelyrikoksissa kuullaan usein oikeudenkäynnin aikana rikoksen molempia osapuolia. Heidän kuulemistaan pidetään tärkeänä: He ovat yleensä rikoksen selvittämisen näkökulmasta paras tietolähde, koska heidän hallussaan on tieto rikoksen yksityiskohdista.⁵¹ Heillä molemmilla on oikeus käyttää oikeudellista avustajaa, kuten rikosasioihin erikoistunutta asianajajaa. Asianomistajan etuna on, että hän voi saada monissa lähisuhdeväkivaltatapauksissa oikeudellisen avustajan ilmaiseksi valtion varoista, kun hänellä on vaatimuksia rikosasiassa (ks. tarkemmin ROL 2:1a). Asianomistaja voi lisäksi turvautua tukihenkilöön (ROL 2:3), joka voi osallistua oikeudenkäyntiin ja olla väkivallankokijan henkisenä tukena.⁵² Rikosuhridirektiivin (29/2012) myötä vahvistettiin erityisen suojelun tarpeessa olevan rikoksen uhrin oikeutta saada suojelua

50 Apulaisoikeuskansleri on kiinnittänyt huomiota siihen, että poliisi ei ole aina esitutkinnassa selvittänyt pahoinpitelyrikoksen osapuolten välisen suhteen laatua, vaikka näin pitäisi tehdä (AOKA 2025b, esim. s. 23, 30). Ks. myös Poliisin ohje 2025, kohta 2.1.

51 Melander 2012, s. 102.

52 Esimerkiksi Rikosuhripäivystys järjestää tukihenkilötoimintaa, jolloin he ovat saaneet koulutuksen ja pystyvät kertomaan väkivallankokijalle rikosprosessin eri vaiheista. Väkivallankokija voi myös ottaa halutessaan tukihenkilöksi oikeudenkäyntiin itselleen läheisen henkilön. Rikoksen asianomistajan oikeuksista ks. kootusti esim. OM 2021. Ks. myös Tuomioistuineläimien tuomioistuimet.fi-sivustolle koottuja käytännöllisiä [ohjeita](#) asiomisesta tuomioistuimissa.

rikosprosessissa. Erityisiä suojelutoimenpiteitä voidaan määritellä myös turvallista oikeudenkäyntiin osallistumista varten.⁵³

Oikeudenkäynnissä vastaajalta kysytään, myöntääkö vai kiistääkö hän rikoksen. Vastaajalla ei ole rikosasiassa kuitenkaan velvollisuutta lausua mitään, eikä hänen tarvitse esittää näyttöä omasta syyttömyydestään. Rikoksen asianomistajalla on vaitiolo-oikeus läheisuuksiin liittyvissä rikoksissa (OK 17:17.1), mutta se voidaan murtaa tietyissä tilanteissa (OK 17:18.2; KKO 2019:17).⁵⁴ Käytännössä rikosten osapuolet haluavat usein tulla kuulluiksi oikeudenkäynnissä. Heidän oikeudellisessa asemassaan on eroavaisuuksia: asianomistajan on puhuttava totuudenmukaisesti, kun taas vastaajalla ei ole velvollisuutta puhua totta.

Rikoksen asianomistajalla on oikeus yhtyä syyttäjän esittämään rangaistusvaatimukseen ja vedota uuteen seikkaan syytteen tueksi (ROL 1:14.3). Asianomistaja voi esittää syyttäjän rinnalla omaa todistelua ja hänellä on oikeus esittää omia, syyttäjistä eriviä vaatimuksia, kuten vaatia esimerkiksi rangaistusta törkeämmän rikosnimikkeen perusteella kuin syyttäjä. Käytännössä asianomistajat eivät yleensä käytä heille kuuluvaa syyteoikeutta syyttäjän esittämästä syytteestä poikkeavalla tavalla.⁵⁵

Rikosasian käsittelyn yhteydessä syyttäjän tehtävänä on asianomistajan pyynnöstä ajaa hänen yksityisoikeudellista vaatimustaan vastaajaa vastaan, jos se voi tapahtua ilman olennaista haittaa eikä vaatimus ole ilmeisen perusteeton (ROL 3:9). Käytännössä syyttäjä ei yleensä ota ajaakseen rikokseen liittyviä vahingonkorvausvaatimuksia, jos ne edellyttävät selvittelyä tai todistelua.⁵⁶

Rikoksen asianomistajan oikeuksien näkökulmasta tärkeää on, että hänellä on oikeudenkäynnissä mahdollisuus itse esittää vastaajalle vahingonkorvausoikeudelliset vaatimuksensa ja tuomioistuimien ottaa niihin syyteasian yhteydessä kantaa. Vahingonkorvausta voi saada henkilövahingoista, kuten esimerkiksi sairaanhoidosta aiheutuneista kuluista lääkäri- tai lääkelaskujen muodossa. Korvausta on lisäksi mahdollista saada kivusta, särystä ja muusta tilapäisestä haitasta kuin myös pysyvästä haitasta, kuten pahoinpitelyn aiheuttamasta kosmeettisesta haitasta.⁵⁷ Rikoksesta voi aiheutua esinevahinkoja, kun esimerkiksi väkivallankokijan silmälasit tai vaatteet vahingoittuvat.

---

53 SM 2016. Ks. myös KKO 2022:66. Tapauksessa oli kysymys läheisuhdeväkivallan kohteeksi joutuneesta alaikäisestä asianomistajasta, jonka kohdalla oli korkeimman oikeuden mukaan selvää, että tuomioistuimen olisi tullut tarkemmin ottaa suojelun tarpeen arviointi oma-aloitteisesti esille.

54 Asianomistajan käyttäessä vaitiolo-oikeutta korkein oikeus on katsonut, että lääkärinlausunnosta voidaan hyödyntää esitietoihin kirjattua asianomistajan kertomusta (KKO 2021:73). Ks. myös Jämsä 2021.

55 Oikeusministeriön selvityksessä vain muutamassa prosentissa rikostapauksia asianomistaja ajoi syytettää syyttäjistä poikkeavalla tavalla tai esitti rikoksesta muuta selvitystä (OM 2025, s. 181–184).

56 VKS 2006:3.

57 Henkilöasian neuvottelukunta antaa suosituksia vahingonkorvauslain 5 luvun mukaan suoritettavista korvauksista (ks. tarkemmin HEVA 2024).

Joissakin tapauksissa on mahdollista vaatia kärsimyskorvausta, kun tekoon liittyy esimerkiksi jokin erityispiirre erityisen raa'an, julman tai nöyryyttävän tekotavan vuoksi. Korkein oikeus on linjannut, että vähäisiäkin fyysisiä vammoja aiheuttanut väkivalta voi sisältää sellaisia tekijän julmuutta osoittavia taikka uhria halventavia tai alistavia piirteitä, että kärsimyskorvaus voidaan tuomita (KKO 2009:46, KKO 2021:82).⁵⁸

Oikeudenkäynnin päätteeksi rikosasiassa annetaan tuomio, joka voi olla joko syyksi lukeva tai syytteen hylkäävä. Rikoksen lukeminen vastaajan syyksi edellyttää tuomarilta ja mahdollisilta lautamiehiltä arviota siitä, että vastaajan syyllisyydestä ei jää varteenotettavaa epäilyä. Pahoinpitelyrikoksissa rangaistuksena on tavallisesti sakkoa, mutta vakavammista tapauksista voi seurata vankeutta.

Syyttäjä ja rikoksen muut asianosaiset voivat hakea muutosta hovioikeudesta käräjäoikeuden antamaan tuomioon, jos he ovat siihen tyytymättömiä. Rikoksen asianomistajalla säilyy muutoksenhakuoikeus siitä riippumatta, onko hän käyttänyt asiaa puhevaltaa (ROL 1:14.3).⁵⁹ Hovioikeuden käsittely voi edellyttää jatkokäsittelylupaa ja uudessa oikeudenkäynnissä keskitytään ainoastaan muutoksenhaun kohteena oleviin kysymyksiin. Käytännössä rikosasioissa sakkoa seuranneista rikoksista ei yleensä valiteta, kun taas vankeusrangaistukseen johtaneista seuraamuksista valittaminen on yleisempää.

3.3 Rangaistussäännökset pahoinpitelyrikoksissa

Rikoslain 21 luvussa pahoinpitely on jaettu kolmeen eri törkeysasteeseen: lievään, perustunnusmerkistön mukaiseen ja törkeään pahoinpitelyyn.

Pahoinpitely tarkoittaa tavallisesti ruumiillisen väkivallan tekemistä toiselle ihmiselle (RL 21:5). Tyypillisiä tekoja ovat lyöminen avokämmenellä, nyrkeillä tai esineiden välityksellä sekä muunlainen käsiksi käyminen, töniminen, potkiminen ja kuristaminen. Rikoslaisissa ei edellytetä, että pahoinpitelystä aiheutuisi seuraus, kuten esimerkiksi vammoja, kipua tai särkyä, vaikka se on käytännössä yleistä.⁶⁰

Pahoinpitely voi tapahtua ilman fyysistä (ruumiillista) väkivaltaa, mutta silloin rikoslaki edellyttää, että teon seurauksena väkivallan kohteen terveys on vahingoittunut, hänelle on aiheutunut kipua tai hänet on saatettu tiedottomaksi tai muuhun vastaavaan

58 Parisuhdeväkivaltaa koskeneessa ratkaisussa korkein oikeus totesi myös, että tekojen toistuvuus, tekoihin kätkeytyvä henkinen väkivalta ja tekojen ylläpitämä pelon ilmapiiri saattavat erityisesti läheisissä suhteissa merkitä vahingonkorvaussäännöksessä tarkoitettulla tavalla vakavaa ihmisarvon loukkausta (KKO 2009:46). Puolison lapsen kohdistamassa pahoinpitelyssä korkein oikeus totesi, että aikuisen puolustuskyvyttömään lapseen kohdistamaa pahoinpitelyä voidaan pitää lapsen henkilökohtaista koskemattomuutta loukkaavana erityisesti silloin, kun väkivalta ja sen seuraukset ovat olleet vähäistä vakavampia tai kun vähäinen väkivalta on ollut pitkäkestoista tai toistuvaa. Tällöin pahoinpitelyyn liittyy korkeimman oikeuden mukaan tyypillisesti myös ihmisarvon vakavaa loukkaamista osoittavia piirteitä. KKO 2021:82.

59 Asianomistajan syyteoikeudesta ks. esim. Vuorenää 2014, s. 39 ss. Muutoksenhakuoikeudesta Vuorenää 2014, s. 51–52.

60 Lappi-Seppälä & Ojala 2022, kohta 10.

tilaan. Esimerkiksi taudin tahallinen tartuttaminen tai alkoholin juottaminen lapselle on katsottu oikeuskäytännössä pahoinpitelyksi.⁶¹ Myös henkinen väkivalta voi vahingoittaa toisen terveyttä. Varsinkin kun henkinen väkivalta on osa väkivallan kohteen pitkäkestoista kontrolloimista fyysisen väkivallan ohella, se voi hyvinkin johtaa terveyden vaurioitumiseen.⁶²

Törkeä pahoinpitely on kyseessä silloin, kun teossa aiheutetaan toiselle vaikea ruumiinvamma, vakava sairaus tai hengenvaarallinen tila, rikos tehdään erittäin raa’alla tai julmalla tavalla tai siinä käytetään ampuma- tai teräasetta taikka muuta niihin rinnastettavaa hengenvaarallista välinettä, ja teko on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. (RL 21:6.) Esimerkiksi maassa makaavan henkilön lyöminen tai potkiminen voidaan katsoa erittäin raa’aksi tai julmaksi tekotavaksi, ja joissakin tilanteissa kyse voi olla myös kuristamisesta.⁶³ Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2022:73 todennut, että kvalifioitujen tekemuotojen yhteydessä arvioidaan aina rikoksen törkeyttä kokonaisuutena. Kokonaisarvioinnin osana voidaan ottaa huomioon Istanbulin sopimuksessa mainittuja raskauttavia seikkoja. Tämän oikeusohjeen mukaisesti pahoinpitelyn kohdistaminen puolisoon voidaan ottaa huomioon myös pahoinpitelyrikosten törkeyden kokonaisarvioinnissa.

Lievässä pahoinpitelyssä väkivallan, ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen ja terveyden vahingoittaminen on kokonaisuutena arvioiden vähäistä (RL 21:7). Esimerkiksi lapsen tukistaminen tai luunapin antaminen voi täyttää lievän pahoinpitelyn tunnusmerkistön (KKO 1993:151). Tosin nykyisin voimassa olevan rikosoikeudellisen sääntelyn valossa kysymys on pikemminkin perusmuotoisesta pahoinpitelystä, ellei lapseen kohdistunutta pahoinpitelyä pidettäisi kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.⁶⁴

Rangaistuskäytännöstä. Perustunnusmerkistön mukaisesta pahoinpitelystä voi seurata sakkoa tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Törkeästä pahoinpitelystä vähintään vuosi ja enintään kymmenen vuotta vankeutta. Lievästä pahoinpitelystä voi seurata ainoastaan sakkorangaistus. Pahoinpitelyrikoksissa teon moitittavuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota ruumiillisen koskemattomuuden loukkauksen asteeseen, käytetyn väkivallan laatuun ja määrään, teolla aiheutetun vaaran tai seurauksen vakavuuteen sekä tekotapaan ja -välineeseen.⁶⁵ Oikeuskäytännössä pahoinpitelyn moitittavuutta on

61 Lappi-Seppälä & Ojala 2022, kohta 10.

62 Niemi-Kiesiläinen 2004, s. 86–87, 93; Matikkala 2023, kohta 4.3.1.2. Tapauksia pelkästään henkisestä väkivallasta lieene vain harvakseltaan rikosprosessissa käsiteltävänä ks. Tolvanen & Silvennoinen 2023, s. 42, 45.

63 Lappi-Seppälä & Ojala 2022, kohta 10; Matikkala 2023, kohta 4.3.2. Korkeimman oikeuden ratkaistavana on ollut tapaus 2021:20, jossa katsottiin A:n syyllistyneen törkeään pahoinpitelyyn hänen lyötyään ja potkittuaan raskaana olevaa puolisoaan aiheuttaakseen hänelle keskenmenon tai pakottaakseen naisen suostumaan raskaudenkeskeytykseen.

64 Matikkala 2023, kohta 4.3.3.

65 Ks. KKO 2019:29; Rangaistuskäytännön käsikirja 2023, kohta Pahoinpitely.

lisännyt myös useiden erilaisten tekotapojen käyttäminen väkivaltaisessa tilanteessa (esim. KKO 2022:73), mikä on tyypillistä parisuhdeväkivallalle. Oikeuskäytännössä on katsottu, että pahoinpitelyn kohdistaminen puolustuskyvyttömään lapseen on moitittavaa. Rangaistusvastuu ankaroituu, jos tekijänä on lapsen vanhempi, jonka hoidosta ja huolenpidosta lapsi on riippuvainen (esim. KKO 2021:54).⁶⁶

Perustunnusmerkistön mukaisesta pahoinpitelystä tuomitaan yleensä rangaistukseksi sakkoa.⁶⁷ Rovaniemen hovioikeuspiirin laatuhankkeen mukaan seurauksena on vankeusrangaistus silloin, kun tekotapana on useita nyrkiniskuja päähän, potkiminen vartaloon, yksittäinen potku päähän, teräaseen tai astalon käyttäminen taikka vähäinen kuristava ote. Vankeusrangaistus on lähtökohtana myös, jos teossa on aiheutettu runsaasti mustelmia ja ruhjeita tai vamma on niitä vakavampi taikka jos tekijä on käyttänyt useita tekotapoja vähäistä pidemmän aikaa tai vähäistä vakavampaa väkivaltaa on kohdistettu puolustuskyvyttömään, läheiseen tai yllättäen sivulliseen henkilöön.⁶⁸ Rangaistuksen määrääminen on kuitenkin aina jossain määrin tapauskohtaista, ja teon vaikuttimet ja rikoksen ilmenevä tekijän syyllisyys voivat seuraamusharkinnassa puoltaa rangaistuksen alentamista tai korottamista (ks. esim. KKO 2022:73).

3.4 Rangaistuksen mittaaminen läheiseen kohdistuneessa väkivallassa

Istanbulin sopimusta voimaan saatettaessa lainsäätäjän näkemys oli, että 46 artiklan mukaisia raskauttavia seikkoja toteutetaan rangaistusta mitattaessa.⁶⁹ Oikeuskäytäntö ei ole kuitenkaan ollut yksiselitteinen sen suhteen, miten läheisissä suhteissa tapahtunutta väkivaltaa pitäisi arvioida. Viime vuosina on vahvistunut näkemys siitä, että rikoksen osapuolten välinen läheinen suhde on rikoksen moitittavuutta lisäävä seikka. Myös korkeimman oikeuden ratkaistavana on ollut useita pari- ja lähisuhdeväkivaltaan liittyviä tapauksia. Rikoslaisissa yleisenä lähtökohtana on rangaistuksen mittaaminen niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttimiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen (RL 6:4).

Korkein oikeus on kiinnittänyt huomiota lähisuhdeväkivaltatapauksiin, joissa rikoksen osapuolet eivät ole tasavertaisessa asemassa, vaan väkivallan uhri tarvitsee erityistä suojelua. Korkeimman oikeuden ratkaisukäytännön perusteella on selvää, että teon luonteelle, eli rikoksen tapahtumiselle pari- ja lähisuhteen kontekstissa on annettava

⁶⁶ Ks. myös esim. KKO 2002:2; KKO 2012:9.

⁶⁷ Kuusisto Mäkelä & Lappi-Seppälä 2025, s. 111–116.

⁶⁸ Rovaniemen laatuhanke 2017, s. 67–68; Rangaistuskäytännön käsikirja 2023, kohta Pahoinpitely. Ks. myös Niemi-Kiesiläinen 2004, s. 88–91.

⁶⁹ HE 155/2014 vp, s. 59–60; ks. myös HE 7/2021 vp, s. 22–23.

oikeudellisesti merkitystä. Rikosoikeudellisesti kysymys on siitä, että tekoa pidetään erityisen moitittavana, mikä ilmenee yleistä rangaistuskäytäntöä ankaramman rangaistuksen määräämisestä. Korkein oikeus on useissa ratkaisuisaan todennut, että lähisuhdeväkivallassa teon vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekijän syyllisyyden aste puoltavat rangaistuksen mittaamista yleistä rangaistuskäytäntöä ankarammaksi (KKO 2021:20, 2020:20, 2018:22, 2012:9, 2002:2).⁷⁰

Korkein oikeus ja lähisuhdeväkivalta

Korkein oikeus otti ratkaisussaan KKO 2020:20 kantaa siihen, minkälainen merkitys Istanbulin sopimukselle oli annettava mitattaessa rangaistusta lähisuhdeväkivallasta. Perusteluissa lähdetään liikkeelle siitä, että rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen takia kansainväliset yleissopimukset eivät ole yleensä suoraan sovellettavissa rikosasiassa vastaajan vahingoksi ilman kansallisia lainsäädäntötoimia. Istanbulin sopimusta ei voida siten korkeimman oikeuden mukaan käyttää suoraan rangaistuksen mittaamissäännöstenä. Kansainvälisillä sopimuksilla voi kuitenkin olla tulkinnallista merkitystä, eli korkein oikeus katsoi, että tapauksesta riippuen rikoslakia voidaan tulkita sopimusten mukaisesti.

Tulkinnallisen ohjausvaikutuksen lisäksi korkein oikeus rakensi perustelunsa sen varaan, että oikeuskäytännössä lähisuhdeväkivaltaa on jo vanhastaan pidetty vastaajan rangaistusvastuuta korottavana tekijänä. Korkein oikeus totesi, että Istanbulin sopimus saatettiin Suomessa lakina voimaan 1.8.2015 lähtien. Sopimuksen 46 artiklassa edellytetään valtiolta toimia sen varmistamiseksi, että rangaistusta määrättäessä otetaan huomioon rikoksen kohdistaminen läheiseen henkilöön. Korkein oikeus siteerasi Istanbulin sopimusta voimaan saatettaessa sitä koskevaa hallituksen esitystä, jonka mukaan erillisen koventamisperusteen säätäminen ei ollut tarpeellisia, vaan olennaista oli, että tuomarilla on mahdollisuus ottaa tällaiset seikat huomioon.

Ratkaisun mukaan Istanbulin sopimuksen mukaisia tavoitteita pystytään saavuttamaan soveltamalla yleisiä rikoslaissa määriteltyjä rangaistuksen mittaamisperusteita. Rikoslain soveltaminen on lähtökohdiltaan sukupuolineutraali, eikä pari- ja lähisuhdeväkivaltaa ole pidetty vain miehen naiseen kohdistamina tekoina. Korkeimman oikeuden mukaan tämä kansallinen periaate ei ole ristiriidassa Istanbulin sopimuksen kanssa.

---

⁷⁰ Ratkaisua KKO 2020:20 on tulkittu siten, että tuomioistuimien ei voi enää rangaistusta mitattaessa jättää huomiotta Istanbulin sopimuksessa mainittuja raskauttavia seikkoja (Koskela 2020).

Korkein oikeus katsoi, että teon luonne lähisuhdeväkivaltana on rikoslain säännöksiä sovellettaessa teon moitittavuutta osoittava seikka. Korkeimman oikeuden mukaan kansallisessa oikeuskäytännössä oli jo ennen Istanbulin sopimuksen voimaantuloa katsottu, että tapauskohtaisessa harkinnassa lähisuhdeväkivalta on osoitus teon suuremmasta vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta sekä tekijän suuremmasta syyllisyydestä. Korkein oikeus arvioi, että Istanbulin sopimuksen voimaansaattaminen omalta osaltaan osoittaa, että suomalaisessa oikeusjärjestyksessä on entistä paremmin vastattu lähisuhdeväkivallan ongelmiin. (KKO 2020:20 erityisesti kohdat 10–15.)

4 Tutkimustehtävä, -aineisto ja eettiset kysymykset

4.1 Tutkimustehtävä

Tässä tutkimuksessa selvitetään, miten pari- ja lähisuhdeväkivaltaa on käsitelty käräjäoikeuskäytännössä. Tuomioistuimista kerättyjen tuomioiden avulla saadaan tietoa siitä, minkälaisesta pari- ja lähisuhdeväkivallasta syyttäjät nostivat syytteitä, miten niitä pyrittiin näyttämään toteen ja miten hyvin syytteet menestyivät. Tuomioaineistosta selviää, mikä oli rikoksen osapuolten välinen suhde, miten he suhtautuivat syytteenseen, mitä he kertoivat väkivallasta sekä minkälaisia vaatimuksia asianomistaja esitti oikeudenkäynnissä. Tarkoituksena on tarkastella, miten tuomioistuin arvioi rikoksen osapuolten kertomuksia ja syytteen tueksi esitettyä näyttöä sekä kuinka usein se riitti syyksi lukevan tuomion saamiseen. Selvitys tuottaa lisäksi tietoa siitä, miten osapuolten välinen läheinen suhde on nostettu esille ja millä tavalla sille on annettu tuomareiden harkinnassa oikeudellista merkitystä.

4.2 Tutkimusaineisto ja -menetelmä

Tuomioistuinten käytössä olevien järjestelmien perusteella ei ole mahdollista yksilöidä pari- tai lähisuhdeväkivaltaa koskevia tapauksia. Yhdenvertaisuusvaltuutetun selvitystä varten tarvitsemaa aineistoa muodostettiin kahdella tavalla. Ensiksikin tuomioita kerättiin mediassa vuosina 2023–2025 esitettyjen tietojen perusteella, jolloin käräjä- ja hovioikeuksia pyydettiin etsimään median uutisoima tuomio. Toiseksi tuomioita pystyttiin yksilöimään syyttäjien avustuksella. Valtakunnansyyttäjän toimisto välitti syyttäjille pyynnön, jossa heitä pyydettiin välittämään valtuutetulle tietoa vuonna 2024 kuuden viikon ajanjaksolla käsitellyistä tai käsittelyyn tulevista pari- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevista rikosjutuista. Valtuutettu pyysi myöhemmin syyttäjiltä saamiensa diaarinumeroiden perusteella tuomioistuimista näitä tapauksia koskevat tuomiot. Tällä tavalla muodostuneessa käräjä- ja hovioikeuksista kerätyssä tuomioaineistossa oli kaikissa tapauksissa kysymys pari- tai muusta lähisuhdeväkivallasta. Suurin osa tuomioista oli annettu vuosina 2024–2025. Tuomioita oli yhteensä 80, ja niissä oli yhteensä yli 800 sivua. Yksi tuomio oli keskimäärin noin 10 sivun mittainen.

Oikeudellinen viitekehys määrittelee, minkälaisien oikeudellisten periaatteiden ja säännösten sisällä lainsoveltajat toimivat. Lähiluvun avulla syvennyttiin käräjäoikeuksien ratkaisukäytäntöön ja siihen, miten lähisuhdeväkivaltaa käsiteltiin tuomioistuimissa. Tuomioaineiston perusteella esitetään muutamia kuvailevia määrällisiä tietoja. Tuomioiden analyysissä pääosassa on laadullinen sisällönerittely, jolloin tarkoituksena on löytää tuomiokäytännöistä tunnusomaisia piirteitä ja arvioida sitä, miten lähisuhteessa tapahtunut väkivalta on otettu oikeudellisessa arvioinnissa huomioon.

4.3 Eettiset kysymykset

Tutkimusaineisto sisältää arkaluonteista tietoa tuomioistuimen käsittelemästä rikoksesta, sen osapuolista ja tapahtumaolosuhteista. Tuomiot sisälsivät osin salassa pidettävää tietoa. Tutkimusta tehtäessä on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, että kenenkään aineistossa esiintyvän henkilön yksityisyys tai turvallisuus ei vaarannu. Tätä periaatetta noudatetaan myös tutkimustuloksista raportoitaessa, eikä aineisto-esimerkkeinä käytetä pitkiä kuvauksia tai lainauksia yksittäisestä tuomiosta. Tapauskuvauksista kävi toisinaan ilmi, että väkivallankokija oli haavoittuvassa asemassa esimerkiksi vanhuuden tai vammaisuuden takia. Aineistokuvauksissa ei nosteta myöskään tällaisia esimerkkejä esille.

Lähiluvun kohteina olleista tuomioista pystyttiin muodostamaan tyypillisiä tapauksia, koska monissa tuomioissa oli keskenään samanlaisia piirteitä ja niissä toistettiin samankaltaisia perusteluja. Tyypillisissä tapauksissa yhdistyy useissa eri syytteissä ja tuomioissa ilmenneitä olosuhteita ja tekijöitä. Koska tapauskuvauksissa hyödynnettiin useita aineistoon sisältyneitä tuomioita, yksikään kuvaus ei perustu vain yksittäiseen tapaukseen. Yksityisyyden vahvistamiseksi tapauskuvauksen yksityiskohtia on saatettu muuttaa. Tuomioista esitetään raportissa muutamia yksittäisiä lainauksia, mutta niitä ei ole mahdollista yhdistää aineistossa esiintyneisiin henkilöihin.

5 Pari- ja lähisuhdeväkivalta tuomioistuinten käsittelyssä

5.1 Yleistä

Selvitysaineistossa oli 80 käräjä- ja hovioikeuden antamaa tuomiota, joissa käsiteltiin pari- ja lähisuhdeväkivaltaa. Suurin osa tuomioista oli annettu vuosina 2024–2025. Aineistossa oli yhteensä 68 tapausta, joissa oli tyypillisesti yksi vastaaja ja yksi asianomistaja. Osassa tapauksia oli useampia vastaajia tai useampia asianomistajia. Selvitysaineistossa oli kaiken kaikkiaan yhteensä 83 vastaajaa ja 100 asianomistajaa. Taulukosta 2 käy lisäksi ilmi, että rikossyytteitä oli yhteensä 207, joista 136 oli nostettu pahoinpitelyrikoksista (RL 21:5–7).

Selvitysaineistossa oli 68 kärjääoikeuden antamaa tuomiota, joista valtaosa oli lainvoimaisia. Hovioikeuden antamia tuomioita sisältyi aineistoon 12. (Ks. taulukko 3.) Muutamissa tapauksissa muutoksenhaku oli vielä kesken.

TAULUKKO 2 Selvitysaineiston tunnuslukuja

Tapaukset	68
Vastaajat	83
Asianomistajat	100
Kaikki rikossyytteet	207
Pahoinpitelyrikoksista nostetut syytteet	136

Lähde: Selvitysaineisto

TAULUKKO 3 Käräjä- ja hovioikeuksien tuomioiden lukumäärät

	N
Kärjääoikeuden tuomio tai päätös	68
Hovioikeuden tuomio tai päätös	12
Yhteensä	80

Lähde: Selvitysaineisto

Käräjäoikeuksissa vastaajia oli yhteensä 83, joista valtaosa oli miehiä (73,5 %). Vastaajista naisia oli noin joka neljäs (26,5 %). (Ks. taulukko 4.) Kaikki vastaajat olivat täysikäisiä. Asianomistajia oli sata, joista 69 prosenttia oli miehiä ja 31 prosenttia naisia. Asianomistajista lapsia oli 18 prosenttia. Lapsen ollessa asianomistajana lähes kaikissa tapauksissa syytettiin hänen vanhempaansa lapseen kohdistuneesta pahoinpitelystä. Tapauksissa oli vaihtelua siinä, että osassa syytteitä vastaajaa syytettiin vain lapseen kohdistuneesta pahoinpitelystä, mutta osassa tapauksia myös lapsen äiti oli asianomistajana.

Suurin osa asianomistajista oli pari- tai lähisuhteessa vastaajan kanssa. Muutamissa parisuhdevaltaan liittyneissä tapauksissa asianomistajana oli entisen kumppanin lisäksi muu henkilö. Kysymys oli esimerkiksi tilanteista, joissa nainen oli uudessa suhteessa ja hänen entinen puolisonsa oli ollut väkivaltainen naisen uutta kumppania kohtaan. (Ks. taulukko 5.) Muutamissa syytteessä vastaajaa syytettiin kotihälytystilanteissa poliisiin kohdistetusta väkivallasta. Asianomistajana oli myös esimerkiksi vuokranantaja, kun vastaaja oli rikkonut asunnon oven tunkeutuessaan entisen puolisonsa uuteen kotiin. Joissakin rikostapauksissa vastaajaa syytettiin samalla muista rikoksista, joilla ei ollut yhteyttä pari- tai lähisuhdeväkivaltaan. Kun vastaaja oli esimerkiksi syytteessä useista varkauksista, tapauksiin liittyneitä asianomistajia ei ole laskettu mukaan.

Parisuhdeväkivalta on sukupuolittunut ilmiö, koska suurin osa vastaajista oli miehiä, kun taas asianomistajista suurin osa oli naisia. Parisuhdeväkivaltaa koskevissa syytteissä vastaajana oli yleensä mies. Noin 76 prosentissa tapauksia miestä syytettiin nykyiseen tai entiseen puolisoonsa taikka seurustelukumppaniinsa kohdistamasta väkivallasta. Nainen oli vastaajana noin 24 prosentissa tapauksista. Parisuhdeväkivaltaa koskevista syytteistä nainen oli asianomistajana 78 prosentissa tapauksista. Mies oli asianomistajana noin 22 prosentissa tapauksista. (Ks. taulukko 6.)

TAULUKKO 4 Vastaajien ja asianomistajien määrä ja sukupuoli käräjäoikeudessa nostettujen syytteiden mukaan

	Vastaaja		Asianomistaja	
	N	%	N	%
Mies	61	73,5	31	31,0
Nainen	22	26,5	69	69,0
Yhteensä	83	100	100	100

Lähde: Selvitysaineisto

TAULUKKO 5 Asianomistajan ja vastaajan välisen suhde käräjäoikeudessa nostettujen syytteiden mukaan

	N	%
Parisuhde	72	72,0
Lapsi – vanhempi	17	17,0
Muu	11	11,0
Yhteensä	100	100

Lähde: Selvitysaineisto

Käräjäoikeuksissa vastaajia syytettiin kaikkiaan 207 rikosnimikkeestä, joista pahoinpitelyrikoksia koskevia syytteitä oli 136. Perustunnusmerkistön mukainen pahoinpitely oli yleisin rikosnimike. Pahoinpitelyrikoksissa nostettiin syytteitä myös törkeästä pahoinpitelystä ja muutama syyte koski lievää pahoinpitelyä. (Ks. taulukko 7.)

Muissa rikosnimikkeissä esiintyi syytteitä laittomasta uhkaamisesta, vahingonteosta tai erilaisista seksuaalirikoksista. Eron jälkeisessä väkivallassa vastaaja oli toisinaan syytteessä perusmuotoisesta tai törkeästä kotirauhan rikkomisesta, vainoamisesta tai lähestymiskiellon rikkomisesta. Entiseen puolisoon kohdistuneita syytteitä esitettiin myös yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä, viestintäsalaisuuden loukkaamisesta tai viestintärauhan rikkomisesta. Muutamissa tapauksissa vastaajaa syytettiin väkivaltaiseen tilanteeseen puuttuneeseen henkilöön kajoamisesta, kuten virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta tai järjestystä ylläpitävän henkilön vastustamisesta. Huumausaineisiin liittyvästä rikoksesta, vaaralliseen teräaseen hallussapidosta tai ampuma-aserikoksista oli jonkin verran syytteitä.

Käräjäoikeuksissa nostetuissa syytteissä yli 40 prosentissa tapauksista oli kysymys yhden vuorokauden aikana tapahtuneesta väkivallanteosta. Suurimmassa osassa tapauksia väkivaltaa oli tehty useampana päivänä. Osassa syytteitä tekoaika oli useita kuukausia, jopa vuosia. Hyvin pitkissä tekoajoissa oli tyypillisesti rikosnimikkeenä myös vainoaminen, mikä sijoittui parisuhteessa eron jälkeiseen aikaan. Myös osassa lapsiin kohdistuneita pahoinpitelyitä syytteen mukainen tekoaika oli hyvin pitkä, mikä on jo itsessään huolestuttava tutkimustulos. Lapset ovat voineet joutua olemaan pitkään vanhempansa tekemän väkivallan kohteina ennen kuin tilanteeseen on puututtu.

TAULUKKO 6 Käräjäoikeudessa parisuhdeväkivaltaa koskevien syytteiden mukaan vastaajien ja asianomistajien määrä ja sukupuoli

	Vastaaja		Asianomistaja	
	N	%	N	%
Mies	54	76,1	16	22,2
Nainen	17	23,9	56	77,8
Yhteensä	71	100	72	100

Lähde: Selvitysaineisto

TAULUKKO 7

Käräjäoikeudessa pahoinpitelyrikoksia koskevat syytteet

	N	%
Pahoinpitely (RL 21:5)	121	89,0
Törkeä pahoinpitely (RL 21:6)	11	8,1
Lievä pahoinpitely (RL 21:7)	4	2,9
Yhteensä	136	100

Lähde: Selvitysaineisto

5.2 Rikosasian käsittely tuomioistuimessa

Tuomioaineiston perusteella oli mahdollista saada tietoa siitä, minkälaisista tapauksista syyttäjät olivat nostaneet syytteitä. Pahoinpitelyrikoksia koskevien syytteiden teonkuvauksissa kuvattiin käytettyä väkivaltaa, sen piirteitä, voimakkuutta, toistuvuutta ja sillä aiheutettuja seurauksia. Syyttäjän tehtävänä on esittää oikeudenkäynnissä rangaistusvaatimus vastaajaa vastaan ja todistelua sen tueksi. Tuomioihin sisältyi lisätausta siitä, mitä henkilö- tai kirjallista todistelua oikeudenkäynnissä esitettiin. Pahoinpitelyrikoksissa syyttäjä käytti yleensä henkilötodistelua, mikä tarkoitti molempien osapuolten henkilökohtaista kuulemistä. Tämän lisäksi syytteen tueksi esitettiin lähes aina kirjallista todistelua, kuten esimerkiksi lääkärintodistus.

Tuomioaineisto oli siinä mielessä rikasta, että se oli moniäänistä. Syyttäjän lisäksi äänessä olivat rikoksen osapuolet. Asianomistaja saattoi yhtyä syyttäjän rangaistusvaatimukseen ja esittää omat vahingonkorvausoikeudelliset vaatimuksensa. Oikeudenkäynnissä kuultu asianomistajan kertomus tuotti yleensä lisää tietoa tapahtumaolosuhteista. Myös vastaaja esitti tavallisesti oman näkemyksensä syytteistä ja tapahtumista, mikä saattoi olla ristiriidassa syyttäjän ja asianomistajan väitteiden kanssa.

Osapuolten läsnäolo oikeudenkäynnissä. Selvitysaineiston perusteella vaikutti siltä, että suurimmassa osassa tapauksia rikoksen osapuolet osallistuivat henkilökohtaisesti oikeudenkäyntiin. Tieto ei aina käynyt selkeästi ilmi tuomiosta, mutta oli pääteltävissä perusteluista. Muutamissa tapauksissa rikosasia oli ratkaistu kirjallisessa menettelyssä, jolloin osapuolten läsnäolo tuomioistuimessa ei ollut tarpeellista. Kyse oli esimerkiksi molemminpuolisesta pahoinpitelystä, jossa molemmat olivat tunnustaneet syytteen ja antaneet suostumuksensa kirjalliseen menettelyyn ilman istuntokäsittelyä. Selvitysaineistossa oli lisäksi joitakin tapauksia, joissa vastaaja ei ollut osallistunut oikeudenkäyntiin. Rikosasia pystyttiin kuitenkin käsittelemään ja asianomistajaa kuultiin, koska vastaaja oli haastettu sillä uhalla, että asia voitiin ratkaista hänen poissaolostaan huolimatta (ROL 8:11–12).

Kun rikoksen osapuolet olivat läsnä oikeudenkäynnissä, he olivat usein turvautuneet oikeudelliseen avustajaan. Tuomioiden perusteella ei pysty kuitenkaan täysin luotettavasti selvittämään avustajan käytön yleisyyttä. Käräjäoikeuksissa syytettyjen vastaajan kohdalta tällainen tieto löytyi hieman yli 40 prosentista tapauksia. Myös asianomistajalla vaikutti olevan käräjäoikeudessa joko oikeudellinen avustaja tai edunvalvoja noin 40 prosentissa tapauksista. Tukihenkilön käytöstä ei löytynyt mainintoja.⁷¹

---

⁷¹ Oikeudenkäynnissä asianomistajan tukena on saattanut olla tukihenkilö, mutta siitä ei ole tehty kirjausta, jos tukihenkilö ei ole vaatinut korvausta osallistumisestaan oikeudenkäyntiin. Väkivaltarikosten uhreille tehdyn kyselyn mukaan läheinen henkilö toimi asianomistajan tukena noin 10 prosentissa tapauksista ja tukihenkilö oli mukana noin 5 prosentissa tapauksista. Väkivaltarikosten asianomistajista melkein 60 prosenttia kertoi puolestaan käyttäneensä oikeudellista avustajaa. Kainulainen & Saarikkomäki 2014, s. 55–56.

Asianomistajan turvallisuus. Tuomioaineiston perusteella ei välittynyt tietoa siitä, oliko asianomistajan turvallisuuden takaamiseksi tehty erityisiä toimenpiteitä. Väkivallankokijalle on voitu esimerkiksi järjestää erillinen odotustila, jotta hänen ei ole tarvinnut odottaa oikeudenkäynnin alkamista samassa tilassa vastaajan kanssa. Muutamissa tapauksissa asianomistajan yksityisyyden suojaamiseksi oikeudenkäynti oli pidetty ilman yleisöä ja asiakirjat olivat salaisia. Jatkotutkimuksissa pitäisi selvittää, kuinka usein pari- ja lähisuhteissa tapahtuneissa väkivaltatapauksissa on katsottu väkivallankokijan olevan erityisen suojelun tarpeessa ja minkälaisia turvatoimia hänen suojakseen on määritelty oikeudenkäyntiä varten.⁷²

Asianomistajan esittämä rangaistus- ja vahingonkorvausvaatimus. Rikoksen asianomistaja voi yhtyä syyttäjän esittämään rangaistusvaatimukseen (ROL 1:14.3). Aineistossa kokonaisuudessaan lähes joka toinen asianomistaja yhtyi syyttäjän esittämään rangaistusvaatimukseen ja vaati vastaajalle rangaistusta (47,0 %). Parisuhdeväkivaltatapauksissa näin tapahtui noin 46 prosentissa tapauksista (45,8 %). Kun asianomistaja oli vaatinut vastaajalle rangaistusta, hän esitti samalla vaatimuksen rikoksella aiheutettujen vahinkojen korvaamisesta.

Selvitysaineiston mukaan asianomistaja esitti hieman useammin vahingonkorvausta kuin rangaistusvastuuta koskevan vaatimuksen. Tämä tarkoittaa, että asianomistaja saattoi vaatia vastaajalta vahingonkorvausta, mutta hän ei samalla esittänyt rangaistusvaatimusta. Kaikkien asianomistajien kohdalla vahingonkorvausvaatimuksia käsiteltiin hieman yli puolessa tapauksista (52,0 %). Parisuhdeväkivaltatapauksissa näin tapahtui joka toisen asianomistajan kohdalla (50,0 %). Selvitysaineiston perusteella vaikutti siltä, että asianomistaja toimi itse aktiivisesti vahingonkorvausten saamiseksi, eikä syyttäjä ollut ottanut niitä ajaakseen.

Tuomioiden tietosisältö. Tuomioistuimen tehtävänä on arvioida sen saamaa näyttöä ja ratkaista, tuleeko syyte toteennäytetyksi. Tuomioissa otettiin kantaa rikoksen osapuolten esittämien kertomusten luotettavuuteen ja muuhun rikosasiassa esitettyyn todistusaineistoon. Tuomioissa arvioitiin rikoksen tunnusmerkistöihin ja seuraamusharkintaan liittyviä kysymyksiä. Kun vastaajalle langetettiin syyksi lukeva tuomio, perusteltiin valittu rangaistuslaji ja rangaistuksen määrä. Tuomiossa otettiin kantaa myös asianomistajan esittämiin vahingonkorvausvaatimuksiin ja päätettiin niiden määrästä.

Tuomioissa oli jonkin verran vaihtelua niiden tietosisällössä. Syyttäjän teonkuvaus oli yleensä tiivis, mutta rikoksen osapuolten kertomukset ja muu todistusaineisto toivat lisää tietoa käytetystä väkivallasta. Joissakin tuomioissa ei juurikaan selostettu osapuolten kertomusten tai muun todisteluaineiston sisältöä, jolloin sen merkitys jäi epäselväksi. Suurimmassa osassa tuomioita selostettiin pääkohdat rikoksen osapuolten

---

⁷² SM 2016. Ks. myös KKO 2022:66, jossa on tuotu esille tuomioistuimen velvollisuus arvioida erityisen suojelun tarvetta.

ja todistajien kertomuksista sekä muusta todistelusta. Tuomion perusteluissa otettiin yleensä kantaa siihen, miten esitettyä todistelua arvioitiin ja minkälaisia johtopäätöksiä sen perusteella tehtiin. Tuomioita lukiessa paljastui, että vaikka syyttäjä oli tuonut lähisuhteen esille teonkuvauksessa, tuomioistuin ei välttämättä lausunut siitä mitään.

Yksittäinen parisuhdeväkivaltatapaus:

Pahoinpitely, RL 21:5.1, 12.12.2024, Espoo: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa puolisolleen NN heidän yhteisessä kodissaan. MM on käynyt käsiksi NN:ään ja töninyt tätä niin, että NN kolautti päänsä oven karmiin. Menettelyllään MM on aiheuttanut NN:lle ainakin kipua ja kuhmun takaraivoon.

Syyttäjä esitti perusmuotoista pahoinpitelyä koskevan syytteen tueksi kirjallisia todisteina valokuvia ja hätäkeskustallenteen litterointeineen. Oikeudenkäynnissä kuultiin asianomistajaa ja vastaajaa. Asianomistaja kertoi kyse olleen riitatilanteesta, jossa mies oli hermostuttuaan käynyt häneen käsiksi. Vastaaja tunnusti menettelleensä syytteessä kuvatulla tavalla ja myönsi syytteen oikeaksi.

Tuomioistuin katsoi vastaajan syyllistyneen siihen rikokseen, mistä hänelle vaadittiin rangaistusta. Syyksi lukeminen perustui asianomistajan ja vastaajan riidattomiin kertomuksiin, ja sitä tuki kirjallinen näyttö. Käräjäoikeus katsoi, ettei vastaajan syyllisyydestä jäänyt varteenotettavaa epäilyä, ja syyte pahoinpitelystä MM:ää vastaan tuli toteennäytetyksi.

Rangaistusseuraamusta arvioidessaan tuomioistuin toi esille, että käytetyn väkivallan laatu ja asianomistajalle aiheutuneet suhteellisen vähäiset vammat puolsivat lievää sakkorangaistusta.⁷³

---

⁷³ Tapauskuvaus ei perustu yksittäiseen selvitysaineiston tapaukseen, vaan sisältää useisiin eri tapauksiin sisältyneitä tyypillisiä piirteitä.

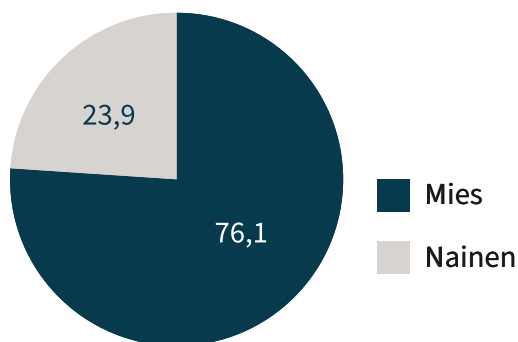
6 Parisuhdeväkivalta

6.1 Syytteiden mukaan

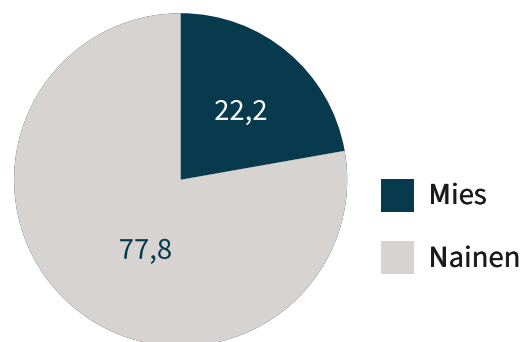
Syytteiden teonkuvauksissa tuotiin tavallisesti esille, että kyse oli puolisoiden välisestä väkivallasta. ”MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa aviopuolisolleen NN.” Avio- ja avopuolisoiden lisäksi puhuttiin seurustelusuhteista. Osassa syytteitä oli kysymys eronneista puolisoista, joissa tyypillisesti mies kohdisti väkivaltaa entistä avio- tai avovaimoaan vastaan. Tapauskuvausten mukaan osapuolten välisissä suhteissa oli voinut tapahtua muutoksia rikosprosessin aikana: He olivat asuneet teko aikaan yhdessä, mutta olivat sittemmin eronneet.

Parisuhdeväkivallassa vastaajana oli yleensä mies ja asianomistajana nainen (ks. kuvat 1–2). Tekopaikkana oli tyypillisesti puolisoiden yhteinen koti. Joissakin tapauksissa väkivaltaa oli tapahtunut myös kodin ulkopuolella, kuten rappukäytävässä tai pihapiirissä taikka puolisoiden lomaillessa esimerkiksi risteilyllä.

Yksi vai useampi syyte. Syytteissä oli niin yksittäisiä tekoja kuin myös toistuvaa ja pidempään jatkunutta parisuhdeväkivaltaa. Alle puolessa tapauksista oli kysymys yhden yksittäisen tapahtuman varaan rakennetusta syyteestä. Vastaavasti yli puolessa tapauksista oli kyse useammasta kuin vain yhtenä päivänä tapahtuneesta pahoinpitelystä, ja syytteen mukaisia tekopäiviä oli useita.

KUVIO 1 Parisuhdeväkivaltatapauksissa vastaajan sukupuoli käräjäoikeudessa nostettujen syytteiden mukaan, N=100 % (Lähde: Selvitysaineisto)

KUVIO 2 Parisuhdeväkivaltatapauksissa asianomistajan sukupuoli käräjäoikeudessa nostettujen syytteiden mukaan, N=100 % (Lähde: Selvitysaineisto)

Selvitysaineistossa oli jonkin verran vaihtelua siinä, syytettiinkö vastaajaa yhdestä vai useammasta pahoinpitelystä. Syyte oli toisinaan rakennettu yhden pahoinpitelyrikoksen varaan, jossa oli pitkä tekoaika. Yleensä syyttäjä syytti vastaajaa useista eri pahoinpitelyrikoksista, joille oli yksilöity erilliset tekoajat. Selvitysaineisto on liian pieni sen arvioimiseksi, oliko tällä erolla vaikutusta rangaistuksen määräämisessä. Lähtökohtaisesti useampaan rikokseen syyllistyneelle henkilölle määrätään ankarampi rangaistus kuin jos kyse on vain yhdestä rikoksesta.

Toistuvaa saman vastaajan samaan asianomistajaan kohdistamaa väkivaltaa:
Pahoinpitely: Rikoslain 21 luku 5 § 1: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa avopuolisolleen NN yksityisasunnossa Hämeentiellä 10.5.2024: MM on käynyt NN:ään käsiksi, ravistellut häntä kovakouraisesti ja heittänyt sohvalle niin, että NN:n oikea jalka on osunut puiseen sohvan käsinojaan. Menettelyllään MM on aiheuttanut NN:lle kivun lisäksi nirhauman jalkaan.

Pahoinpitely: Rikoslain 21 luku 5 § 1: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa avopuolisolleen NN yksityisasunnossa Hämeentiellä 30.5.2024: MM on lyönyt NN:ää ainakin yhden kerran nyrkillä silmään. Lyönnin seurauksena NN:n vasen silmä oli muurautunut lähes umpeen ja silmän ympärille oli muodostunut mustelma.

Pahoinpitely: Rikoslain 21 luku 5 § 1: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa avopuolisolleen NN yksityisasunnossa Hämeentiellä 18.7.2024: MM on kiskaissut lepäämässä olleen NN:n sängystä lattialle ja potkinut NN:ää reiteen siten, että NN:lle on aiheutunut kipua, mustelmia ja turvotusta oikeaan reiteen.⁷⁴

Väkivallan muodot. Pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistössä edellytetään ruumiillisen väkivallan tekemistä toiselle ihmiselle, mutta tietyin edellytyksin kyse voi olla muustakin, kuten esimerkiksi henkisen väkivallan, tekemisestä toiselle (ks. edellä 3.3). Tässä aineistossa lähes kaikissa pahoinpitelyä koskevissa syytteissä keskityttiin ruumiillisen väkivallan tekemiseen.

Syytteissä kuvattiin tyypillistä parisuhdeväkivaltaa. Kun vastaajana oli mies, hän oli esimerkiksi lyönyt naista nyrkillä kasvoihin, tönäissyt naisen nurin ja potkaissut maassa makaavaa. Syytteissä puhuttiin kiinni tarttumisesta, lyömisestä, naisen heittälystä, hiuksista repimisestä tai naisen raahaamisesta kotona eri huoneiden välillä. Miehillä tyypillinen tekotapa oli myös naisen kuristaminen. Muutamissa tapauksissa mies oli käyttänyt teräasetta tai astaloa, jolloin isku oli saattanut vahingoittaa sisäelimiä.

---

⁷⁴ Tapauskuvaus ei perustu yksittäiseen selvitysaineiston tapaukseen, vaan sisältää useisiin eri tapauksiin sisältyneitä tyypillisiä piirteitä.

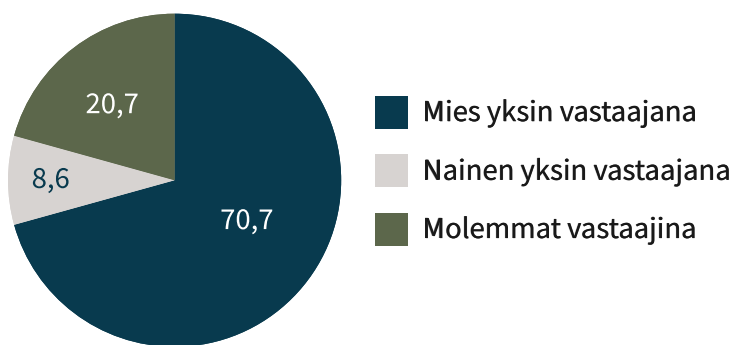
Kun vastaajana oli nainen, hän oli syytteiden mukaan esimerkiksi pitänyt miehestä kiinni, lyönyt tai raapinut. Naiselle tyypillistä oli heittää miestä tilanteessa käsillä olleilla esineillä, kuten tuhkakupilla. Muutamissa tapauksissa nainen oli käyttänyt astaloa tai teräasetta, kuten keittiö- tai pihviveistä miestä vastaan. Naisen käyttämän väkivallan seuraukset olivat usein lieviä, mutta teräaseen käyttäminen saattoi johtaa vakavampiin vammoihin, kuten ompeleita vaativaan haavaan.

Nainen väkivallantekijänä:

Naista syytettiin törkeästä pahoinpitelystä, koska hän oli tehnyt ruumiillista väkivaltaa avopuolisolleen heidän yhteisessä kodissaan. NN oli lyönyt MM:ää keittiöveitsellä kaksi kertaa kylkeen. MM:lle oli aiheutunut noin 1,5 cm ja 2 cm syvyiset pistohaavat kylkeen.⁷⁵

Naisen ollessa vastaajana kysymys oli yleensä tapauksesta, jossa myös miestä syytettiin väkivallasta. Nainen oli vain harvoissa tapauksissa yksin vastaajana.⁷⁶ Kuvios-
ta 3 käy ilmi, että syytteiden mukaan mies oli yksin parisuhteessa väkivallantekijänä hieman yli 70 prosentissa tapauksista. Molemmipuolisesta väkivallasta oli kyse noin joka viidennessä tapauksessa (20,7 %). Nainen oli yksin vastaajana noin yhdeksässä prosentissa tapauksia (8,6 %).

Molemmipuolista väkivaltaa koskeissa syytteiden teonkuvauksissa tuli toisinaan esille, että nainen oli pyrkinyt puolustautumaan miehen käyttämään väkivaltaan vastaan. Nainen oli esimerkiksi yrittänyt lyödä ja potkia taikka heittää miestä jollain esineellä tässä onnistumatta. Rikosnimikkeenä oli muutamissa tapauksissa pahoinpitely tai törkeän pahoinpitelyn yritys taikka hätävarjelu liioitteluna tehty pahoinpitely.

KUVIO 3 Parisuhdeväkivaltatapauksissa väkivallan yksi- tai molemmipuolisuus käräjäoikeudessa nostettujen syytteiden mukaan, N=100 % (Lähde: Selvitysaineisto)

⁷⁵ Tapauskuvaus ei perustu yksittäiseen selvitysaineiston tapaukseen, vaan sisältää useisiin eri tapauksiin sisältyneitä tyypillisiä piirteitä.

⁷⁶ Emmi Latun haastattellessa parisuhteessa väkivaltaa käyttäneitä naisia kävi ilmi, että jotkut heistä olivat saataneet hautoa pidemmän aikaa vastaiskua väkivaltaa käyttänyttä miestä vastaan (Lattu 2016, s. 102–107).

Molemminpuolista väkivaltaa: Tapaus 1:

Miestä syytettiin noin kahden viikon välein tapahtuneista kahdesta eri perustunnusmerkistön mukaisesta pahoinpitelystä, joissa hän oli lyönyt naista nyrkillä kasvoihin. Naiselle oli aiheutunut molemmissa tapauksissa ainakin kipua ja musta silmä. Naista syytettiin jälkimmäisenä päivänä tehdystä perustunnusmerkistön mukaisesta pahoinpitelystä, koska hän oli tehnyt ruumiillista väkivaltaa aviomiehelleen heittäessään tätä mainoslehtipinolla kasvoihin. Miehel-
le oli aiheutunut ainakin kipua.⁷⁷

Molemminpuolista väkivaltaa: Tapaus 2:

Miestä syytettiin perustunnusmerkistön mukaisesta pahoinpitelystä, koska hän oli lyönyt seurustelukumppaniaan useita kertoja ylävartaloon ja kasvoihin, tuuppinut ja ottanut naisesta kuristusotteella kiinni. Naista syytettiin törkeän pahoinpitelyn yrityksestä, koska hän puolustautuessaan huitonut miestä kohti keittiöveitsellä. Mies sai kuitenkin otettua veitsen pois naisen kädestä ja teko jäi yritykseksi. Jos nainen olisi osunut, veitsellä tehdystä iskusta olisi todennäköisesti aiheutunut miehelle vaikea ruumiin vamma tai hengenvaarallinen tila.⁷⁸

Selvitysaineiston syytteissä pääpaino oli pahoinpitelyrikoksissa. Eron jälkeiseen väkivaltaan saattoi liittyä myös muita rikosnimikkeitä, kuten vainoamista, kotirauhan rikkomista, kunnianloukkauksia, laittomia uhkauksia ja/tai syyte yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä. Muutamissa tapauksissa oli viitteitä eron jälkeisestä taloudellisesta väkivallasta, kuten prosessuaalisesta vainosta⁷⁹, kun mies oli tehtailut entisestä puolisostaan perättömiä väitteitä ja käynnistänyt useita viranomais- tai oikeusprosesseja naista vastaan.

6.2 Rikoksen osapuolten kertomana

Suurimmassa osassa selvitysaineistoon kuuluneita tapauksia järjestettiin suullinen oikeudenkäynti, jossa molemmat osapuolet olivat paikalla. Oikeudenkäynnin aikana sekä asianomistaja että vastaaja pääsivät syyttäjän lisäksi esittämään oman näkemyksensä rikoksesta, siihen liittyneistä tapahtumaolosuhteista ja tapauksen oikeudellisesta arvioimisesta. Selvitysaineiston mukaan asianomistaja kertoi oikeudenkäynnissä lähes

---

77 Tapauskuvaus ei perustu yksittäiseen selvitysaineiston tapaukseen, vaan sisältää useisiin eri tapauksiin sisältyneitä tyypillisiä piirteitä.

78 Tapauskuvaus ei perustu yksittäiseen selvitysaineiston tapaukseen, vaan sisältää useisiin eri tapauksiin sisältyneitä tyypillisiä piirteitä.

79 Prosessuaalista vainoa voidaan pitää yhtenä tyypillisenä eron jälkeisenä taloudellisen väkivallan muotona. Kyse on tapauksista, joissa väkivallantekijä valjastaa oikeusjärjestelmän käyttöönsä tehtailemalla entisestä puolisostaan perättömiä väitteitä ja käynnistämällä häntä vastaan lukuisia erilaisia prosesseja. Tehoton oikeus-suoja tätä taloudellisen väkivallan muotoa vastaan saa aikaan sen, että viranomais- ja oikeusprosessit toimivat väkivallantekijälle jatkuvana ja pitkäkestoisena kontrollin ja vallankäytön välineenä entistä puolisoaan kohtaan. Ks. Kainulainen ym. 2023, s. 270–271.

aina syytteen kohteena olleesta rikoksesta, sen kontekstista ja väkivallan aiheuttamista seurauksista. Vain muutamassa yksittäisessä tapauksessa asianomistaja käytti kieläytymisoikeuttaan, mutta se ei välttämättä muodostunut esteeksi jatkaa oikeudenkäyntiä.⁸⁰

Sukupuolistunut parisuhdeväkivalta

Eri sukupuolten väkivaltaan liittyvissä kokemuksissa, motiiveissa ja seurauksissa on eroja sukupuolten välillä. Väkivaltaa tehneelle miehelle väkivalta näyttäytyy usein yksittäisenä tapahtumana, kun taas naisen näkökulmasta parisuhdeväkivallassa on kyse häneen kohdistuvasta kokonaisvaltaisesta kontrolloinnista ja vallankäytöstä, jota tehostetaan fyysisellä väkivallalla ja uhkauksilla.⁸¹ Väkivaltaa hävetään ja piilotellaan. Osapuolten välinen läheinen ja intiimi suhde vaikuttaa monella tavalla väkivallankokijan toimintaan. Väkivallankokija ei tee rikosilmoitusta tai hän vähättelee kokemansa väkivallan vakavuutta. Hän on usein huolissaan siitä, miten väkivallan ilmitulo voi vaikuttaa miehen käyttäytymiseen.⁸²

Väkivaltainen mies käyttää usein monenlaisia tekniikoita, joiden avulla hän pyrkii mitätöimään naisen kokemuksia. Mies puolustautuu, vähättelee käyttämänsä väkivaltaa tai sen seurauksia, kiistää olevansa siitä vastuussa, vierittää syyn tapahtuneesta naisen harteille taikka syyttää stressiä, päihteitä tai muita ulkopuolisia häiriötekijöitä.⁸³

Väkivallan sijasta voidaan puhua riidasta, parisuhteen vuorovaikutusongelmista tai väkivaltaa pidetään tasaväkisenä molemman osapuolen välisenä mittelonä.⁸⁴ Väkivallankokija voi itse käyttää samanlaisia selityksiä, ja kuva väkivallasta ja siitä vastuussa olevasta henkilöstä voi hämärtyä.

Asianomistajan kertomus välitti tietoa rikoksen osapuolten toiminnasta väkivallan tapahtumahetkellä ja sen jälkeen. Parisuhdeväkivaltatapauksissa asianomistajana kuultu nainen saattoi kertoa riidelleensä miehensä kanssa ja mies oli käynyt häneen käsiksi. Mies oli myös voinut olla jostain syystä huonolla tuulella tai vihainen, ja purkaa kiukkuaan häneen. Nainen piti joskus itseään osallisena väkivaltaan ja kertoi, että heillä molemmilla oli kiivas luonne ja alkoholin käytölläkin oli osuutensa tapahtumissa.

80 Rikoksen asianomistajalla on läheisiin suhteisiin liittyvissä rikoksissa vaitiolo-oikeus (OK 17:17–18). Selvitysaineistossa oli vain yksi tapaus, jossa vaitiolo-oikeuden käyttäminen johti syytteen peruuttamiseen ja asia jäi sille. Muutamassa muussa tapauksessa rikosasian käsittely jatkui ja syyttäjän esittämän muun todisteluaineiston ansiosta vastaajalle luettiin asianomistajan vaikenemisesta huolimatta syyksi lukeva tuomio.

81 Nyqvist 2001, s. 227–228.

82 Esim. Husso 2003, s. 252 ss.

83 Tutkimuskirjallisuudessa puhutaan neutralisaatiotekniikoista ks. esim. Ptacek 1998; Dobash & Dobash 1998; s. 152–153, 162 ss.; Hearn 1998, s. 70 ss.; Nyqvist 2001, s. 76–78, 125 ss.

84 Niemi-Kiesiläinen 2004, s. 51–53, 66–68; Ruuskanen 2005, s. 73–76.

Joissakin tapauksissa nainen yritti lyömisen jälkeen päästä karkuun, piiloutua tai lukkiutua WC-tilaan, mutta mies ehti ottaa hänet kiinni, retuutti hänet takaisin asuntoon tai toiseen huoneeseen ja jatkoi pahoinpitelemistä. Naisen yrittäessä soittaa apua mies onnistui toisinaan estämään tämän ja heitti puhelimen naisen tavoittamattomiin. Joissakin tapauksissa naapurit olivat soittaneet poliisin paikalle kuulemansa väkivallan, metelin tai lapsen hätäisen huudon takia.

Henkinen väkivalta vain harvoin osa syytteen teonkuvausta:

Selvitysaineiston tapauksissa henkinen väkivalta ei yleensä sisältynyt syyttäjän teonkuvaukseen, vaan se tuli esille asianomistajan kertomana. Joissakin tapauksissa todistaja kertoi, miten vastaaja oli nimitellyt, haukkunut tai alistanut naista. Koska henkinen väkivalta ei sisältynyt rangaistusvaatimukseen, sitä ei yleensä arvioitu siitä näkökulmasta, täyttäisikö se pahoinpitelyn tunnusmerkistön.⁸⁵ Selvitysaineistossa oli myös tapaus, jossa syyttäjän mukaan vastaaja oli ruumiillista väkivaltaa tekemättä vahingoittanut asianomistajan terveyttä ja aiheuttanut hänelle ainakin ahdistusta ja pelkoa. Tuomioistuimien katsoi syyksi lukevassa ratkaisussaan, että vastaajan toiminta edusti tyypillistä henkistä väkivaltaa, joka oli omiaan aiheuttamaan asianomistajassa muun muassa voimakasta ahdistusta ja pelkoa. Syytteen tueksi esitetyssä lääkärintodistuksessa oli todettu naisen psyykkisen terveyden heikentyminen. Tuomioistuimien arvioi, että tapauksessa esitetyn näytön perusteella syy-yhteys vastaajan menettelyn ja asianomistajan psyykkisen terveyden vaurioitumisen välillä oli osoitettu, mitä myös vastaajan oli täytynyt pitää menettelynsä varsin todennäköisenä seurauksena. Mies tuomittiin tahallisuudesta pahoinpitelystä.

Pidempään jatkuneessa parisuhdeväkivallassa naisten kertomusten perusteella saattoi piirtyä kuva miehestä, joka pyysi väkivallan jälkeen anteeksi käyttäytymistään ja lupasi parantaa tapansa. Mies oli kuitenkin muutamien viikkojen kuluttua tyytymättömän naisen käyttäytymiseen ja mustasukkaisuuden puuskassa pahoinpiteli hänet uudelleen.⁸⁶ Joissakin tapauksissa naisten kertomuksissa tuli esille **pakottavaan kontrolliin** liittyviä piirteitä, kun mies pyrki jatkuvasti rajoittamaan naisen yhteydenpitoa muihin ihmisiin, ja pyrki estämään kontaktit sukulaisten, ystävien ja kollegojen kanssa. Miehellä saattoi myös olla vahvoja näkemyksiä naisen ulkonäöstä ja pukeutumisesta, ja mies seurasi erittäin intensiivisesti naisen liikkumista kodin ulkopuolella.

---

85 Myös toisen selvityksen mukaan henkistä väkivaltaa koskevia syytteitä on käsitelty harvoin käräjäoikeudessa ks. Tolvanen & Silvennoinen 2023, s. 42, 45.

86 Parisuhdeväkivallan syklisyydestä ks. esim. Nyqvist 2001, s. 101 ss.

Naisen mukaan mies saattoi kontrolloida käyttämäänsä väkivaltaa ja kohdistaa sitä naisen kehoon siten, etteivät ulkopuoliset helposti näkisi pahoinpitelyn aiheuttamia jälkiä. Useita syytekohtia sisältäneessä toistuvassa parisuhdeväkivallassa asianomistaja kertoi yksittäisestä tilanteesta, jossa miehen käyttämä väkivalta oli ollut erittäin voimakasta tai pitkäkestoista, ja nainen oli pelännyt kuolevansa. Esimerkiksi kuristamisen kohteeksi joutuminen oli ahdistava kokemus, varsinkin kun siihen liittyi hengitysvaikeuksia tai hetkellinen tajunnanmenetys.

Pidempään jatkuneissa parisuhdeväkivallassa naisen kertomuksista välittyi usein, että hän tuns pelkoa miestänsä kohtaan. Nainen ei välttämättä uskaltanut tehdä rikosilmoitusta kokemastaan väkivallasta ja esteli myös muita soittamasta poliisille. Väkivaltaisessa tilanteessa nainen oli poliisin sijasta lähettänyt avunpyynnön läheiselle henkilölle, joka oli päättänyt kutsua virkavallan paikalle. Nainen saattoi poliisin väliintulon jälkeen olla huolissaan siitä, että mies ei vain luulisi hänen olleen aloitteellinen rikosilmoituksen tekemisessä. Joissakin tapauksissa nainen tarvitsi ulkopuolisten rohkaisua tai apua myös lääkäriin hakeutumisessa. Väkivaltainen mies pyrki toisinaan estämään naisen lähdön poliklinikalle tai määräsi, miten naisen piti salata vammojen todellinen synty tapa. Jos väkivaltaisessa tilanteessa oli läsnä lapsia, mies saattoi ohjeistaa myös heitä, miten tapahtumista piti puhua.

Toistuvaa väkivaltaa, jossa mies toistuvasti pahoinpiteli puolisoaan:

Pahoinpitely: Rikoslain 21 luku 5 § 1: 16.9.2023 Oulu: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa aviopuolisolleen NN heidän yhteisessä kodissaan. MM on lyönyt NN:ää nyrkillä kasvoihin, ja lyönnin seurauksena NN kaatui lattialle. Menettelyllään MM on aiheuttanut NN:lle ainakin kipua, punaisen aristavan jäljen kasvoihin ja kuhmun takaraivoon.

Pahoinpitely: Rikoslain 21 luku 5 § 1: 10.11.2023 Oulu: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa aviopuolisolleen NN heidän yhteisessä kodissaan. MM on repinyt NN:ää hiuksista ja raahannut häntä lattiaa pitkin eri huoneiden välillä. NN:lle on aiheutunut ainakin kipua ja ruhjeita oikeaan reiteen.

Pahoinpitely: Rikoslain 21 luku 5 § 1: 26.12.2023 Oulu: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa aviopuolisolleen NN heidän yhteisessä kodissaan. MM on tönäissyt NN:n lattialle, istunut NN:n päälle ja puristanut tätä voimakkaasti molemmista poskista. MM on aiheuttanut menettelyllään NN:lle ainakin kipua, mustelman ja punoitusta poskiin.

Pahoinpitely: Rikoslain 21 luku 5 § 1: 31.12.2023 Oulu: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa aviopuolisolleen NN heidän yhteisessä kodissaan. MM lyönyt NN:ää useamman kerran pään alueelle, myös nenään. NN:n yrittäessä poistua paikalta MM tarttui voimakkaasti NN:stä kiinni, veti hänet vaatteista takaisin asuntoon,

väänsi käsistä ja kuristi NN:ää kaulaliinalla. MM on aiheuttanut menettelyllään NN:lle ainakin kipua, verta vuotava haava nenään, jäykkyyttä leukaniveleen ja äänen käheytymistä.

Pahoinpitely: Rikoslain 21 luku 5 § 1: 3.4.2024: MM on tehnyt ruumiillista väkivaltaa aviopuolisolleen NN heidän yhteisessä kodissaan. MM oli tönäissyt NN:n keittiön jakkaralta alas ja potkinut maassa makaavaa NN:ää eri puolille kehoa. Käytetyn väkivallan seurauksena NN:lle oli aiheutunut ainakin kipua, kuhmu takaraivoon ja mustelma oikeaan kylkeen, oikeaan pakaraan ja vasemman reiden yläosaan sekä luunmurtuma NN:n vasempaan käsivarteeseen.⁸⁷

Pelko. Pitkäkestoinen väkivalta voi aiheuttaa väkivallankokijalle toimintakyvyn alenemista ja miestä kohtaan koettu pelko voi johtaa väkivallan piilottelemiseen.⁸⁸ Kun nainen pelkäsi miehen aggressiivista reagointia väkivallan ilmituloon, hän ei välttämättä uskaltanut puhua esitutkinnassa väkivallasta. Oikeudenkäynnissä nainen saattoi kertoa, että hän ei ollut halunnut suututtaa miestänsä, ja hän oli poliisikuulustelussa pyrkinyt ohittamaan tai kaunistelemaan miehen väkivaltaista käytöstä. Vaikutti esiltä, että pahoinpidellyn naisen asema oli saattanut helpottaa rikosprosessin edetessä, kun viranomaiset olivat kantaneet vastuun tapauksen tutkimisesta ja eteenpäin viemisestä. Selvitysaineistosta löytyi maininta esimerkiksi siitä, että miehen tultua vangituksi nainen oli saanut tarvittavaa etäisyyttä ja hän pystyi puhumaan syytteen mukaisista väkivaltaisista tilanteista aikaisempaa vapaammin.

Selvitysaineistossa oli myös päinvastaisia tapauksia, joissa vaikutti siltä, että asianomistaja reagoi oikeudenkäynnissä vastaajan esittämään näkemykseen tapahtumienkulusta, myötäili tämän kiistämistä ja vähätteli kokemaansa väkivaltaa. Asianomistajan mukaan hän oli omalla käytöksellään myötävaikuttanut tapahtuneeseen. Nainen saattoi kertoa, että he olivat edelleen yhdessä, ja he olivat hakeneet parisuhteen ongelmiin apu, eikä väkivalta ollut enää toistunut.

Erotilanteissa miehen käyttämä väkivalta voi olla hyvin voimakasta, mikä kävi ilmi myös selvitysaineistosta. Mies saattoi todeta naiselle, että häntä ei huolettanut mahdollinen poliisin väliintulo, eikä vankilaan joutuminen. Asianomistajan kertomuksista välittyi naisen kokemaa pelkoa ja avuttomuuden tunnetta, kun mies ilmoitti olevansa oikeudellisista seuraamuksista piittaamatta valmis käyttämään vakavaa väkivaltaa naista vastaan. Tutkimuskirjallisuudessa miehen käyttämää eron jälkeistä väkivaltaa on kuvattu ”miehen julistamalla sodalla naista vastaan”, jossa kaikki keinot ovat sallittuja. Mies ei enää välitä rajoittaa käyttämänsä väkivallan määrää tai voimakkuutta niin kuin hän on usein tehnyt parisuhteen aikana.⁸⁹

87 Tapauskuvaus ei perustu yksittäiseen selvitysaineiston tapaukseen, vaan sisältää useisiin eri tapauksiin sisältyneitä tyypillisiä piirteitä.

88 Pelon vaikutuksista ks. myös Husso 2033, s. 82 ss.

89 Lahti 2001, s. 258.

Joissakin tapauksissa myös naisen uusi kumppani oli saattanut joutua miehen tekemän väkivallan kohteeksi. miestä syytettiin pahoinpitelyrikosten lisäksi esimerkiksi vahingonteosta, kun hän oli hajottanut ikkunan tai oven murtautuessaan entisen puolison kotiin taikka rikkonut naisen tavaroita hänen uudessa kodissaan.

Vastaajan kiistämisen taktiikat. Selvitysaineiston mukaan osa vastaajista myönsi syytteen pahoinpitelystä joko kokonaan tai osittain, mutta osa kiisti syytteen. Heidän käyttämänsä kiistämisen taktiikat olivat keskenään hyvin samanlaisia. Väkivallan käytöstä syytteessä ollut mies puolustautui, kiisti vastuunsa ja piti naista syyppäänä tapahtumien kulkuun. Mies kiisti käyttäneensä laisinkaan väkivaltaa, vähätteli sen voimakkuutta tai mitätöi muulla tavalla naisen kertomusta.

Miehen mukaan hänen kohdistettu syyte pahoinpitelystä oli perusteeton, koska he olivat vain riidelleet. Mitään fyysistä väkivaltaa ei käytetty. Jos hän olikin tehnyt muutamaa lyönti- tai potkuliikkeen, hänen tarkoituksensa ei ollut osua naisen. Ainakaan hänen käyttämänsä väkivalta ei ollut niin voimakasta kuin syytteessä tai asianomistajan kertomana väitettiin. Nyrkillä lyömisen sijasta hän oli ”läpsäissyt” avokämmenellä tai hän ei ollut lyönyt, pelkästään ”huitonut” kasvoja kohti. Kun mies kiisti jyrkästi syytteen kokonaisuudessaan, hän saattoi todeta, että jos hän olisi käyttänyt väkivaltaa, siitä olisi varmuudella aiheutunut puolisolalle todella tuntuvat seuraukset ja näkyvät vammat.

Mies saattoi kertoa, että hän ei ollut koskenutkaan naiseen, vaan tämä oli juovuspäissään loukannut itsensä. Miehen mukaan hänen puolisonsa oli ollut tolkuttomassa humalassa, jolloin nainen oli alkanut viskellä kodin tavaroita ympärillään, huutaa ja lyödä kaksin käsin miestä eri puolille vartaloa. Nainen oli lopulta kaatunut ja satuttanut itsensä pöydän kulmaan. Mies saattoi esittää naiseen käsiksi käymiselle vaihtoehtoisen selityksen. Nainen oli ryhtynyt kiihtyneessä mielentilassa riehumaan, jolloin mies oli rauhoitustarkoituksessa ottanut naisesta tiukan otteen ja pitänyt tästä kiinni. Naiselle oli voinut aiheutua syleilyotteesta mustelma, mutta pahoinpitelyyn mies ei ollut mielestään syyllistynyt, eikä hänen tarkoituksensa ollut missään tapauksessa vahingoittaa naista.

Osassa tapauksia mies väitti, että nainen oli omalla käyttäytymisellään provosoinut häntä, mikä oli johtanut väkivaltaiseen tilanteeseen. Mies kertoi menettäneensä malttinsa naisen käyttäytymisen takia, mistä oli seurauksena molemminpuolinen käsirysy. Miehen näkemyksen mukaan oli epäoikeudenmukaista, että vain hän oli yksin syytteessä. Osassa tapauksia molemmat olivat saaneet syytteen toistensa pahoinpitelemisestään. Miehen kertomana osapuolten välinen väkivalta esitettiin tasaväkisenä otteluna ja naista pidettiin vähintään yhtä vahvana tappelijana kuin mies oli. Heidän välillään oli ollut vain ”keskinäistä painimista”. Joissakin tapauksissa vastaaja katsoi itse olleensa naisen käyttämän väkivallan uhri, kun nainen oli esimerkiksi uhannut tappaa hänet. Mies oli puolustautuessaan turvautunut väkivaltaan ja vain kevyesti läpsinyt naista.

Mies saattoi pyrkiä horjuttamaan naisen kertomuksen uskottavuutta väittämällä, että nainen oli psyykkisesti sairas tai häiriintynyt ja hänellä oli tapana vahingoittaa itseään. Miehen mukaan nainen oli saattanut tekaista täysin perättömän pahoinpitelyväitteen häntä vastaan tai lavastanut hänet syylliseksi. Naisen motiiviksi esitettiin muun muassa ilkeys, kostonhalu tai taloudellisen edun tavoittelu. Miehen mukaan naisen tarkoituksena oli mustamaalata hänen maineensa tai saada itselleen etua esimerkiksi lapsen huoltoa koskevassa asiassa.

Naisen ollessa syytettynä väkivallasta hän toimi usein samalla tavalla kuin vastaajina olleet miehet. Naisen kertomana heillä oli usein riitoja, jotka eskaloituivat puolin ja toisin fyysiseksi väkivallaksi. Nainen saattoi myöntää tehneensä vain osan syytteessä kuvattua väkivallasta tai hän vähätteli käyttämänsä väkivallan vakavuutta tai sen seurauksia. Naiset vetosivat usein myös siihen, että hänen syytteessä kuvattu menettelynsä oli tehty enemmän itsepuolustustarkoituksessa tai kyse oli hätävarjelutilanteesta.⁹⁰

6.4 Syytteiden toteennäyttäminen

Syyttäjän tehtävänä on ajaa syytettä tuomioistuimessa ja esittää näyttöä sen tueksi. Syyttäjä tukeutui useissa tapauksissa henkilötodisteluun, jolloin kuultiin rikoksen osapuolia. Syyttäjä esitti syytteen tueksi lähes kaikissa tapauksissa kirjallista todistelua, kuten hätäkeskustallenteen, lääkärintodistuksen ja/tai valokuvia asianomistajan saamista vammoista. Kirjallisena todisteena hyödynnettiin myös ensihoitokertomuksia, turvakodista saatua lausuntoa ja muutamassa yksittäisessä tapauksessa vakavan parisuhdeväkivallan riskinarvioinnista täytettyä lomaketta (MARAK). Pidempään jatkuneessa parisuhdeväkivallassa esitettiin toisinaan osapuolten välistä viestien vaihtoa tai asianomistajan kirjoittamia päiväkirjamerkintöjä.

Oikeudenkäynnissä kuultiin myös todistajia, kuten poliisipartiossa paikalle saapunutta poliisia tai naapuria. Poliisi kertoi istunnossa, mitä hänelle oli kotihälytyskeikalla kerrottu väkivallasta ja minkälaisia havaintoja hän oli tehnyt rikoksen osapuolista ja tekopaikasta. Naapuri oli osittain nähnyt tai kuullut väkivaltaisen tapahtuman ja kertoi esimerkiksi kuulleen viereisestä asunnosta hätähuutoja. Naapuri oli myös voinut löytää asianomistajan rappukäytävästä vähäpukoisena, poissa tolaltaan ja näki naisen kasvoissa mustelmia ja punoitusta. Tekopaikalle tulleen todistajan mukaan väkivaltaa käyttänyt mies oli saattanut ärsyntyä ulkopuolisen väliintulosta ja väkivallankäytön keskeyttämisestä, ja todeta, että hän saa tehdä ”mujalleen” mitä haluaa. Muutamissa tapauksissa pahoinpitelystä oli käytettävissä valvontakameran nauhoituksia, kun pahoinpiteleminen oli esimerkiksi alkanut tai jatkunut kotitalon pihalla.

---

90 Naisten käyttämistä neutralisaatioista ks. myös Lattu 2016, s. 133–156.

Asianomistajan todistelu. Osassa tapauksia rikoksen asianomistaja esitti syyttäjän rinnalla itsenäisesti todistelua ja vetosi oikeudenkäynnissä sellaisiin kirjallisiin todisteisiin, joita syyttäjä ei käyttänyt tai nimesi todistajana kuultavaksi esimerkiksi hänelle läheisen henkilön. Asianomistajan todistusaineisto rikastutti syytettä tukevaa näyttöä, kun kyse oli esimerkiksi uusista lääkärinlausunnoista, potilaskertomuksista tai terveydenhuollon Kanta-tietokannasta otetuista otteista. Kirjallisena todisteena näytettiin myös vastaajan ja asianomistajan välistä viestittelyä tai äänitallenteita, joissa mies uhkaili naista tai päinvastoin pyysi anteeksi käyttämänsä väkivaltaa.

Todistajina kuultiin myös rikoksen osapuolten läheisiä. Asianomistaja oli saattanut soittaa väkivaltaisen tilanteen aikana tai välittömästi sen jälkeen ystävälleen, joka kertoi asianomistajan olleen itkuinen, hädissään ja ahdistunut. Asianomistaja oli voinut jälkikäteen kertoa esimerkiksi äidilleen tai siskolleen väkivallankokemuksistaan taikka nämä olivat nähneet väkivallasta aiheutuneita vammoja. Läheisen henkilön lisäksi todistajana oli esimerkiksi kriisityöntekijä, joka oli tavannut naisen useampaan kertaan ja vastaanotoilla oli käsitelty väkivallan seurauksia ja tuntemuksia.

Vastaajan todistelu. Syyttäjän tehtävänä on näyttää syyte toteen, eikä vastaajan tarvitse esittää syyttömyytensä puolesta todistelua. Vastaajan kiistäessä syytteen hän voi pyrkiä horjuttamaan syytettä ja esittää vaihtoehtoisen tapahtumainkulun, jonka seurauksena asianomistaja oli itse aiheuttanut itselleen vammat. Mies saattoi myös pyrkiä horjuttamaan asianomistajan kertomuksen luotettavuutta väittämällä, että nainen oli ollut humalassa, kärsi psyykkisistä ongelmista tai oli kostonhaluisena tehnyt miehestä perättömän ilmoituksen.

Väkivaltarikosten asianomistajat usein tyytyväisiä oikeudenkäyntiin

Väkivaltarikosten uhreille tehdyssä kyselytutkimuksessa heiltä kysyttiin, miten tyytyväisiä he olivat oikeudenkäyntiin. Asianomistajista valtaosa koki, että he pääsivät esittämään oman kertomuksensa tapahtumista (83,1 %). Oikeuskäsittelylle oli varattu riittävästi aikaa (75,7 %) ja heitä neuvottiin riittävästi oikeudenkäynnin aikana (61,7 %). Tapahtumat selvitettiin heidän mielestään totuudenmukaisesti (75,6 %). Tuomari oli puolueeton (76,3 %), tuomion perustelut olivat ymmärrettävät (63,1 %) ja tuomio annettiin kohtuullisessa ajassa (68,9 %). Väkivaltarikosten asianomistajat ilmaisivat sen sijaan tyytymättömyyttä siihen, miten heidän turvallisuudestaan huolehdittiin oikeudenkäynnissä, eikä vastaaja ottanut heidän mielestään vastuuta tekemästään teosta.⁹¹

91 Väkivaltarikoksella tarkoitettiin pahoinpitelyrikosten (RL 21:5–7) lisäksi henkirikoksen yrityksen (RL 21:1–3) kohteeksi joutuneita asianomistajia. Prosenttiluku kuvastaa kyselyyn osallistuneita, jotka olivat ”täysin samaa mieltä” tai ”jonkin verran samaa mieltä” kyselyssä esitettyjen väitteiden kanssa. Ks. tarkemmin Kainulainen & Saarikkomäki 2014, s. 56–60.

6.5 Väkivallan aiheuttamat seuraukset

Syyttäjän teonkuvaukseen sisältyi tavallisesti tietoa siitä, minkälaisia välittömiä seurauksia vastaajan käyttämä ruumiillinen väkivalta oli aiheuttanut asianomistajalle. ”NN:lle oli aiheutunut MM:n menettelystä ainakin kipua, mustelmia käsiin ja jalkoihin”, ”NN on aiheuttanut MM:lle menettelyllään kivun lisäksi verestäviä naarmuja käsi-varteen”, ”NN:lle oli aiheutunut runsasta aristusta, turvotusta ja ruhjeita ylävartaloon sekä nenäluun murtuma”.

Syytteistä löytyi esimerkiksi seuraavia kuvauksia: Kasvoihin lyömisestä aiheutui verenvurkaumaa kasvoihin ja korviin. Miehen tekemän silmään lyönnin seurauksena oli paitsi mustelma ja turvotusta, myös haavauma sarveiskalvolle, repeytymä verkkokalvoon taikka silmänpohjan murtuma. Suuhun lyöminen aiheutti paitsi ihorikkoa tai verta vuotavia haavoja huuleen, myös hampaiden lohkeamisia. Naisen heittäessä miestä esi-neellä MM:lle aiheutui verta vuotava haava nenänvarteen. Miehen kohdistuessa iskun naisen päähän tai töniessä naista seinää vasten seurauksena oli lievä aivotärähdys tai hetkellinen tajunnanmenetys. Naisen kaataminen aiheutti syvän tikkaamista vaatineen haavan. Miestä vastaan tehty veitsenisku rintakehään johti ompeleita vaativaan noin 2 cm:n pituiseen ja noin 1 cm:n syvyiseen haavaan ja ilmarintaan. Potkiminen aiheutti aristusta, mustelmia ja ruhjeita, mutta myös kylkiluun murtuman. Kädestä vääntäminen johti pikkusormen murtumaan. Kuristaminen oli teonkuvauksen mukaan aiheuttanut muun muassa hengitysvaikeuksia ja aristusta kaulaan.

Osa syytteistä oli kirjoitettu siten, että syyttäjä eritteli yksityiskohtaisesti asianomistajan saamia välittömiä vammoja: ”...mustelma oikeaan ranteeseen, ruhjeita vasempaan kylkeen, hankauma vasemman reiden yläosaan”, ”...verta vuotava haava alahuuleen ja oikeaan silmäkulmaan turvotusta”, ”...ainakin yksi suuri kuhmu takaraivoon ja noin 10 cm:n pituinen vertavuotanut haava pääläelle”.

Syyttäjä vetosi tavallisesti todisteena väkivallasta lääkärinlausuntoon ja valokuviiin, mutta myös väkivallankokijan kuuleminen oikeudenkäynnissä tuotti tietoa väkivallasta. Asianomistaja pystyi yleensä kertomaan oikeudenkäynnissä edellä kuvatuista väkivallan aiheuttamista välittömistä seurauksista. Tämän lisäksi asianomistajan kuuleminen tuotti jossain määrin tietoa väkivallan aiheuttamista pitkäkestoisista fyysisistä ja/tai psyykkisistä haitoista. Erityisesti toistuvassa parisuhdeväkivallassa tai eron jälkeisessä väkivallassa nainen oli saattanut kärsiä pitkään jatkuneista kiputiloista, päänsärystä ja psykosomaattisista oireista, kuten unettomuudesta. Psyykkisinä seurauksina kuvattiin väkivallan aiheuttamaa pelkoa, ahdistusta ja turvattomuuden tunnetta, mikä oli voinut vaikuttaa heikentävästi naisen toimintakykyyn. Useiden naisten puheissa toistuivat paniikkikohtaukset, masentuminen ja itsetunnon lasku. Jos väkivaltaisessa tilanteessa oli ollut läsnä lapsia, naisen tunnekuormaa lisäsi huoli siitä, miten väkivallan näkeminen vaikutti lapseen.

TAULUKKO 8 Parisuhdeväkivallan aiheuttamia seurauksia

-
- kipua
  - aristusta
  - punoitusta
  - ihorikkoa
  - mustelmia
  - verenpurkaumia
  - musta silmä
  - ruhjeita
  - turvotusta
  - hankaumia
  - kuhmu
  - naarmuja, verestäviä naarmuja
  - ihorikkoa, haava, verta vuotava haava
  - huulijänteen repeymä
  - silmän kudokseen, kuten sarveiskalvolle tai verkkokalvolle vaurio tai murtuma silmäpohjaan
  - ompeleita vaativa haava
  - ilmarinta
  - luunmurtuma
  - aivotärähdys
  - verenvuotoa aivoissa
  - hengitysvaikeuksia
  - tajunnanmenetys
-

Lähde: Selvitysaineisto

Kun asianomistaja vaati vastaajalta vahingonkorvausta, oikeudenkäynnissä perusteltiin vahingonkorvausvaatimusten perusteita ja määriä. Korvausvaatimuksia esitettiin lääkärissä käymisestä aiheutuneista kuluista, mutta myös kivusta, särystä ja tilapäisestä haitasta. Tilapäisenä haittana vedottiin esimerkiksi traumaperäiseen stressihäiriöön, jonka todistamiseksi esitettiin sitä tukeva psykiatrian erikoislääkärin kirjoittama lausunto. Muutamissa tapauksissa vaadittiin korvausta pysyvästä haitasta, kun pahoinpitelyn seurauksena kasvoihin oli jäänyt arpi. Korvausvaatimus saattoi ulottua henkiseen kärsimykseen, kun rikos oli aiheuttanut uhrissa esimerkiksi voimakasta pelkoa. Henkilövahinkojen lisäksi vaatimuksia esitettiin esinevahingoista, kun vastaaja oli hajoittanut väkivaltaisissa tilanteissa kodin irtaimistoa tai väkivallankokijan vaatteet olivat repeytyneet, tahriutuneet vereen tai silmälasit rikkoontuneet.

6.6 Tuomioistuimen arvio

Tuomarin tehtävänä on käräjäoikeudessa mahdollisesti yhdessä lautamiesten kanssa arvioida, onko syyte tullut oikeudenkäynnissä esitetyn aineiston perusteella toteen näytetyksi. Pahoinpitelyrikoksissa osapuolten kertomusten arviointi on keskeisessä osassa, ja kiperissä tapauksissa he esittivät tapahtumainkulusta ja sen oikeudellisesta arvioinnista keskenään ristiriitaisia lausuntoja. Rikoksen asianomistajan on puhuttava oikeudenkäynnissä totta toisin kuin vastaajan. Tästä prosessuaalisen aseman erosta huolimatta korkein oikeus on linjannut, että asianomistajan todentuntuinen ja vakuuttava kertomus tarvitsee yleensä virheettömyyden osoittamiseksi välillistä näyttöä esimerkiksi syytteen alaisen rikoksen jälkeisistä tapahtumista ja seurauksista (KKO 2013:96).

Korkein oikeus ei ole tarkoittanut, että välillisen näytön vaatimus olisi ehdoton, vaan näytön arviointi on aina tapauskohtaista. Korkein oikeus on ratkaisussaan KKO 2021:5 selventänyt, että se ei ole ennakkopäätöksillään sulkenut pois mahdollisuutta, että joissakin tilanteissa asianomistajan kertomus voi ilman välillistä näyttöä muodostaa vakuuttavan näytön syyksi lukevalle tuomiolle. Tällöin niin asianomistajan kertomuksen luotettavuuden kuin vastaajan vaihtoehtoisen selityksen arvioinnin pitää olla erityisen huolellista. (KKO 2021:5 kohta 96.)⁹²

Korkeimman oikeuden mukaan henkilötodistelun luotettavuuden arvioimisessa merkitystä on annettulla kertomuksella itsessään, kuten sen keskeisen sisällön johdonmukaisuudella, realismilla, muuttumattomuudella ja yksityiskohtien rikkauksella. Vastaajan kertomusta arvioidessaan tuomioistuimen on ratkaistava, onko esitetty vaihtoehtoinen tapahtumien kulku olennaisilta osiltaan mahdollinen ja siinä määrin todennäköinen, ettei sitä voida riittävällä varmuudella poissulkea. Asianomistajan kertomuksessa luottamusta voi herättää kertomuksen yksityiskohtaisuus, selväpiirteisyys ja johdonmukaisuus. Myös kertomuksen muuttumattomuus, eli sen pysyminen olennaisilta osin samanlaisena esitutkinnasta lähtien voi osoittaa sen luotettavuutta. (KKO 2013:96.) Selvitysaineiston tapauksissa tuomioistuin arvioi niin osapuolten esittämien kertomusten luotettavuutta kuin sitä tukevaa tai sitä vastaan puhuvaa näyttöä.

Kun tuomioistuin arvioi sille esitettyä todistelua, se otti kantaa rikoksen osapuolten esittämiin kertomuksiin ja niiden luotettavuuteen. Selvitysaineisto osoitti, että asianomistajan kertomusta pidettiin lähes aina uskottavana, kun taas vastaajan kertomuksen ei katsottu puhuvan hänen syyttömyytensä puolesta. Rikosasiassa esitetty välillinen näyttö oli erittäin tärkeässä roolissa asianomistajan kertomusta tukevana tekijänä. Välillisen näytön avulla syyte näytettiin toteen myös tapauksissa, joissa rikoksen molemmilla osapuolilla vaikutti olevan tapahtumista hatarat muistikuvat esimerkiksi voimakkaan päihtymisen takia.

---

92 Korkeimman oikeuden ratkaisua KKO 2021:5 on pidetty tarpeellisenä, koska se tuo aikaisempaa selkeämmin esille mahdollisuuden syyksi lukevaan tuomioon ilman tukitodistelua tai välillistä näyttöä (Rudanko 2021, s. 882–886).

Asianomistajan kertomuksen yksityiskohtaisuus. Oikeudenkäynnissä asianomistajan edellytetään kertovan yksityiskohtaisesti vastaajan käyttämästä väkivallasta. Väkivallankokijan voi olla vaikea muodostaa yksityiskohtaista kertomusta varsinkin, jos parisuhdeväkivalta on ollut toistuvaa. Naisen voi olla vaikea eritellä eri ajankohtina tapahtunutta väkivallan käyttöä ja kertoa esimerkiksi tarkasti missä järjestyksessä vastaaja kohdisti häneen tietyssä tilanteessa väkivaltaa. Muistamista voi hankaloittaa myös rikosprosessin kesto. Tällaisissa tilanteissa syyttäjä vetosi usein siihen, mitä asianomistaja oli kertonut esitutkinnassa, mitä lääkärinlausunnossa todettiin naisen saamista vammoista ja niiden aiheuttajasta ja/tai mitä valokuvat kertoivat käytetystä väkivallasta.

Rikosprosessin kesto parisuhdeväkivallassa

Tilastokeskuksen erillisselvitys naisiin kohdistuvasta väkivallasta rikosprosessissa osoitti, että rikosilmoituksesta käräjäoikeuden ratkaisuun kesi ti noin 13 kuukautta. Selvityksen mukaan mediaani rikosilmoituksen tekemisestä tuomion saamiseen oli naisuhreilla parisuhdeväkivaltatapauksissa 403 päivää ja miesuhreilla 420 päivää. Eri käräjäoikeuksien välillä oli kuitenkin vaihtelua: Etelä-Pohjanmaan käräjäoikeudessa mediaani oli 223 päivää, kun taas pääkaupunkiseudulla se oli yli 500 päivää. Helsingin käräjäoikeudessa mediaani oli 635 päivää.⁹³

Tuomioissa oli jonkin verran vaihtelua siinä, miten asianomistajan kertomuksen yksityiskohtien puutteisiin suhtauduttiin. Suurimmassa osassa tuomioita asianomistajan kertomuksen puutteet pystyttiin paikkaamaan muulla todistusaineistolla, mutta muutamissa tuomioissa puute johti ainakin osittaiseen syytteen hylkäämiseen. Perusteluissa todettiin esimerkiksi, että epäselväksi oli jäänyt, missä tilanteessa vastaaja oli lyönyt naista nyrkillä kasvoihin ja siltä osin syyte jäi näyttämättä toteen, mutta muu väkivallankäyttö katsottiin toteennäytetyksi.

Suurimmassa osassa tuomioita ymmärrettiin, että parisuhdeväkivallassa asianomistaja ei pystynyt enää muistamaan kaikkia yksityiskohtia yhtä tarkasti kuin esitutkinnassa. Rikosprosessi oli saattanut kestää pitkään ennen kuin väkivaltaa käsiteltiin käräjillä. Yksityiskohtien puute saattoi olla seurausta paitsi rikosprosessin kestosta, myös vakavasta ja pitkään jatkuneesta parisuhdeväkivallasta. Asianomistajan oli oikeudenkäynnissä vaikea palauttaa mieleensä tarkasti, mitä juuri tietynä ajankohtana tai hetkenä oli tapahtunut. Syytteiden mukaan vastaaja oli yhdessä väkivaltaisessa tilanteessa käyttänyt usein useita erilaisia tekotapoja, joiden järjestystä tai yksityiskohtia, kuten oliko lyönti osunut ensin oikeaan vai vasempaan poskeen, väkivallankokija ei

⁹³ Haapakangas & Lipasti 2025, s. 39, 53, 66–67.

pystynyt enää palauttamaan mieleensä. Tuomioistuimien perusteluissaan esille, että useiden samankaltaisten väkivaltaisten tilanteiden sekoittuminen jossain määrin toisiinsa oli ymmärrettävää.

Tuomioistuimen perusteluja:

”Se että asianomistaja ei ole oikeudessa enää muistanut tapahtumia niin yksityiskohtaisesti kuin esitutkinnassa, on ymmärrettävää ajan kulumisen vuoksi ja sen vuoksi, että vastaajan ja asianomistajan välillä on ollut useita samankaltaisia väkivaltatilanteita.”

”Käräjäoikeus toteaa asianomistaja NN:n kertomuksen osalta, että on ymmärrettävää, että hän ei muista tapahtumien tarkkaa järjestystä ... väkivallan vakaumuksen vuoksi.”

”Käräjäoikeus katsoo, että asianomistajalle aiheutuneiden vammojen syntyjärjestys on jäänyt epäselväksi. Tällä seikalla ei ole kuitenkaan merkitystä vastaajan syyksi luetun menettelyn moitittavuutta arvioitaessa.”

Kun asianomistajan kertomuksessa oli aukkoja, syyttäjä vaikutti useissa tapauksissa vetoavan asianomistajan esitutkinnassa antamaan kertomukseen, jolloin tapahtumat olivat olleet vielä väkivallankokijan tuoreessa muistissa. Perusteluissa todettiin, että vaikka asianomistaja ei enää tuomioistuimessa muistanut kaikkia tapahtumia, hän oli oikeudenkäynnissä vahvistanut esitutkinnassa antamansa lausunnon. Kun sitä tuki vielä hätäkeskuspuhelu, syyte tuli toteennäytetyksi. ”Käräjäoikeus ottaa huomioon NN:n hätäkeskukselle välittömästi tapahtuman vielä edetessä kertoman... NN on kertonut tapahtumista soittaessaan hätäkeskukseen ja heti seuraavana päivänä esitutkinnassa yhtäpitävästi ja johdonmukaisesti”.

Vastaajan kertomuksen arviointi. Rikosasian vastaajan ei ole paikko lausua mitään oikeudenkäynnissä. Selvitysaineisto osoitti, että vastaajat halusivat kuitenkin tavallisesti tulla kuulluiksi. Osa vastaajista myönsi syytteen oikeaksi joko kokonaan tai osittain, eivätkä he välttämättä vastustaneet myöskään vahingonkorvauksia. ”MM on myöntänyt syytteen. MM on myöntänyt korvausvelvollisuutensa, myös kärsimyskorvauksen osalta.” Tuomioistuin otti oikeudellisessa arvioinnissaan tunnustuksen huomioon ja koska sen tueksi esitettiin muutakin näyttöä, syyte tuli toteennäytetyksi.

Vastaajan kiistäessä syyllisyytensä väkivaltaan ja hänen esittäessään vaihtoehtoisen tapahtumainkulun tuomioistuin otti kantaa rikoksen osapuolten oikeudenkäynnissä esittämiin ristiriitaisiin kertomuksiin. Tuomioistuin arvioi vastaajan kertomusta siitä näkökulmasta, oliko esitetty vaihtoehtoinen tapahtumainkulku olennaisilta osin mahdollinen ja niin todennäköinen, ettei sen olemassaoloa voitu sulkea riittävästi varmuudella pois (ks. myös KKO 2019:78 kohta 12). Selvitysaineistossa oli vain

muutamia tapauksia, joissa pahoinpitelystä nostettu syyte johti syytteen hylkäämiseen. Asianomistajan kertomus oli epätasainen tai epä johdonmukainen, ja/tai hän oli puhunut väkivallasta rikosprosessin eri vaiheissa hyvin eri tavalla. Myöskään lääkärintodistusta asianomistajan saamista vammoista ei välttämättä ollut tai lääkäri ei pystynyt määrittelemään asianomistajassa havaittujen vammojen tarkkaa syntymekanismia tai ajankohtaa. Tällöin vastaajan esittämä vaihtoehtoinen tapahtumainkulku oli tuomioistuimen mielestä siinä määrin uskottava, että vastaajan syyllisyydestä jäi varteenotettava epäily ja syyte pahoinpitelystä hylättiin kokonaan.

Naisvastaajien itsepuolustusta tai hätävarjelua koskevat väitteet:

Naisvastaajien itsepuolustus- tai hätävarjeluväitteet eivät yleensä menestyneet. Vaikka vastaaja on saattanut kokea toimineensa itsepuolustustarkoituksessa, hätävarjelusäännösten oikeudellisten edellytysten ei yleensä katsottu täyttyneen. Tuomioistuimen mukaan naisen käyttämä väkivalta saattoi olla tarpeettoman voimakasta miehen käyttämää väkivaltaa vastaan tai säännöstyössä edellytetty ajallinen yhteys oli katkennut.⁹⁴ Tuomioistuin katsoi vain harvoin, että naisen käyttämä väkivalta oli ollut puolustettava keino yrittää päästä pois ja torjua häneen kohdistettua voimakkaampaa väkivaltaa. Yksittäinen tekotapa voitiin katsoa hätävarjeluna tehdyksi, mutta nainen joutui kantamaan rikosvastuun myöhemmin mieheen kohdistamastaan väkivallasta. Tuomioistuin saattoi myös todeta, että naisen tekemän väkivallan moitittavuutta ei vähentänyt se, että häneen oli kohdistettu aikaisemmin väkivaltaa.

Asianomistaja vs. vastaaja. Suurimmassa osassa tuomioita tuomioistuin piti asianomistajan kertomusta luotettavana, kun taas vastaajan kertomus ei sitä ollut. Perusteluista kävi ilmi, että tuomioistuin totesi asianomistajan kertomuksen olleen johdonmukainen ja yksityiskohdissaan rikas, kun taas vastaajan kertomus oli suurpiirteisempi, poukkoileva ja epä johdonmukainen. ”Asianomistajan kertomus on sisältänyt runsaasti yksityiskohtia, kun taas vastaajan kertomus on ollut välttelevämpi.”

Selvitysaineistossa tuomioistuin ei yleensä vakuuttunut vastaajan esittämästä vaihtoehtoisesta tapahtumainkulusta pahoinpitelyrikoksissa. Perusteluissa todettiin esimerkiksi, että vastaajan esittämä vaihtoehtoinen tapahtumainkulku oli sinänsä mahdollinen, mutta rikosasiassa esitetyn näytön valossa siinä määrin epäuskottava, että se voitiin riittävällä varmuudella poissulkea. Mies oli esimerkiksi väittänyt puolisonsa toikkaroineen voimakkaassa humalassa ja kaatuillessaan satuttaneen itsensä, mutta

---

94 Ks. myös KKO 2020:88, jossa naisen puolustautumista väkivaltaista miestä vastaan ei pidetty hätävarjeluna, vaan rangaistusvastuuta lieventävänä hätävarjelun liioitteluna. Korkeimman oikeuden mukaan naisen käyttämän voimakkaan väkivallan takia hän ei vapautunut kokonaan rangaistusvastuusta, mutta käsillä olivat rangaistuksen lieventämisperusteet. Tapauksessa nainen oli puolustautunut iskemällä miestä voimakkaasti kahdesti selkään, mistä oli aiheutunut syvä pistovamma ja kylkiluunmurtuma. Korkeimman oikeuden mukaan hätävarjelun liioittelun puolesta puhui miehen naiseen aikaisemmin kohdistama toistuva parisuhdeväkivalta ja miehen tekopäivänä käyttämä väkivalta ja sen uhka naista ja lapsia vastaan sekä naisen kokema perusteltu pelko oman ja lasten turvallisuuden puolesta. Hätävarjelun liioittelun rangaistavuudesta ks. myös Saarinen 2022.

ensihoidon puhalluttamana naisen hengitysilmassa ei ollut laisinkaan alkoholia. Mies oli voinut väittää naisen kompuroineen heidän riidellessä, mutta tuomioistuim ei pitänyt väitettä uskottavana, koska sitä vastaan puhui muun muassa naisen saamat lukuisat vakavat vammat eri puolille kehoa. Myös lääkäritodistuksen valossa naisessa todettujen vammojen määrä ja laatu eivät sopineet miehen esittämään versioon. Tuomioistuim ei myöskään uskonut vastaajan väitteitä siitä, että puoliso olisi vain ilkeyksissään lavastanut hänet syylliseksi.

Asianomistajan kertomuksen luotettavuus. Selvitysaineisto osoitti, että tuomioistuim piti tavallisesti oikeudenkäynnissä kuullun asianomistajan kertomusta uskottavana. Asianomistaja oli kertonut tapahtumaolosuhteista, väkivallan käytöstä, sen voimakkuudesta, hänen omasta toiminnastaan sekä väkivallan aiheuttamista seurauksista ja tuntemuksista. Perusteluissa todettiin usein, että asianomistajan kertomuksen luotettavuutta ei ollut syytä epäillä. ”NN:n kertomus on käräjäoikeuden mukaan yksityiskohtaisuudessaan luotettava ja uskottava”. Tuomioistuimen perusteluissa luonnehdittiin yleensä asianomistajan kertomusta sanoilla ”johdonmukainen” ja ”yksityiskohtainen”. Asianomistaja oli lisäksi pystynyt vastaamaan hänelle esitettyihin tarkentaviin kysymyksiin ja täydentämään kuvausta väkivallasta. ”NN on kyennyt tarkentamaan teon yksityiskohtia varsin täsmällisesti.”

Selvitysaineistosta kävi ilmi, että perusteluihin kirjoitettiin toisinaan, että asianomistajan kertomus ei vaikuttanut liioitellulta, eikä siihen sisältynyt mahdottomalta vaikuttavia piirteitä. ”NN on kertonut tapahtuneesta johdonmukaisesti ja kertomus on vaikuttanut liioittelemattomalta.” Myös hovioikeus saattoi argumentoida samalla tavalla: Asianomistajan kertomus ja sen yksityiskohdat hovioikeudessa vastasivat mitä käräjäoikeuden tuomiota, eikä kertomus sisältänyt hovioikeuden arvion mukaan mahdottomia seikkoja tai liioittelevia piirteitä. Perusteluissa viitattiin esimerkiksi hätäkeskukselle tehtyyn soittoon ja asianomistajaa pidettiin uskottavana, koska ”asiasa ei ole tullut ilmi mitään, mistä voisi päätellä hänen valehtelevan puhelun aikana”.

Kun asianomistaja oli kertonut väkivallasta keskeisiltä osiltaan samalla tavalla läpi rikosprosessin, kertomuksen muuttumattomuus puhui luotettavuuden puolesta. ”Käräjäoikeus katsoo, että asianomistaja on uskottavalla tavalla kertonut tapahtuneesta ja hänen kertomuksensa tukee syytettä. Asianomistaja on myös kertonut tapahtumasta samalla tavalla esitutkinnassa.” ”Asianomistaja on kuvaillut tapahtumienkulkua sekä tuntemuksiaan tarkasti ja todentuntuaisesti sekä pysynyt esitutkintavaiheesta alkaen johdonmukaisesti kertomuksessaan.”

Todistusaineiston arviointi. Syytteen toteennäyttämiseksi syyttäjä ja joissakin tapauksissa asianomistaja olivat esittäneet todistelua. Asianomistajan todistelu liittyi yleensä myös vahingonkorvausoikeudellisten vaatimusten perustelemiseen. Tuomioistuimien otti ratkaisussaan kantaa sille esitettyyn todistusaineistoon ja siihen, tukiko se syytettä vai puhui sitä vastaan. Esimerkiksi joissakin tapauksissa todistajana kuultu naapuri oli kuullut vain tappelun ääniä, mutta ei tiennyt tarkemmin tapahtumista.

Tuomion perusteluissa viitattiin usein lääkärinlausuntoon, mutta sen tarkkaa sisältöä ei välttämättä avattu yksityiskohtaisesti. Tavallisesti lausunto tuki syytettä: ”Lääkärinlausunnon mukaan potilaan antamien esitietojen ja tutkimushavaintojen välillä ei ollut ristiriitaa”, ”Lääkärinlausunnosta käy ilmi NN:lle aiheutuneet vammat sekä se, että löydökset sopivat aiheutuneeksi esitiedoissa kerrotulla tavalla”. Lääkärinlausunto antoi tietoa paitsi vammojen mahdollisesta syntytavasta ja ajankohdasta, myös käytetyn väkivallan voimakkuudesta ja sen aiheuttamien fyysisten seurausten vakavuudesta.

Monissa tuomioissa otettiin kantaa tuomioistuimelle esitettyyn valokuva-aineistoon. Joskus kuvien laatu oli niin heikko, että kuvatekstissä ilmoitettu vamma ei ollut erotettavissa kuvasta tai mustelmat eivät olleet vielä kuvaushetkellä näkyvissä. Tuomioistuimien saattoi todeta, että mustelmien puuttuminen tekohetkellä ei sotinut asianomistajan kertomusta vastaan, koska ne voivat syntyä vasta viiveellä. Selvitysaineistosta kävi ilmi, että asianomistajan saamia vammoja oli pyritty valokuvaamaan paitsi välittömästi teon jälkeen, myös muutaman päivän kuluttua, jolloin mustelmat olivat jo paremmin näkyvillä.

Valokuvat tukivat usein syytteen toteennäyttämistä. Tuomioistuimien totesi perusteluissaan, että valokuvista oli nähtävissä asianomistajan musta silmä tai eri puolilta kehoa kuvattuja mustelmia ja ruhjeita. ”Neljä päivää myöhemmin poliisin NN:stä ottamista kuvista ilmenee ... että oikea silmä oli pahasti mustunut ja muurautunut umpeen...”. Vammojen lisäksi valokuvia oli otettu tapahtumapaikalta, jolloin kuvista näkyi kaadettuja tai hajotettuja huonekaluja, rikottuja kodin esineitä tai verijälkiä lattialla, kalusteissa ja ovien pielissä. Vastaaja oli myös saattanut riuhtoa asianomistajaa, jolloin kuva oli otettu hänen repeytyneistä vaatteistaan.

Myös hätäkeskustallenne tuki syytettä. Tuomion perusteluissa saatettiin avata tallenteen sisältöä ja sitä, mitä asianomistaja oli apua soittaessaan kertonut käynnissä olevasta väkivaltaisesta tilanteesta. Joidenkin tuomioiden perusteella vaikutti siltä, että soitosta tehtyjen litteroitujen tekstien lisäksi oikeudenkäynnin aikana oli kuunneltu itse nauhoite. Tuomioistuimien kuvasi perusteluissaan, että asianomistaja oli puhelun aikana ollut itkuinen ja vaikutti olevan hädissään.

Yhteenvetona voi todeta, että selvitysaineiston tapauksissa syytteen tueksi esitetty muu näyttö tuki asianomistajan kertomuksen lisäksi yleensä sen toteennäyttämistä.

Tuomioistuimen syyksi lukevan tuomion perusteluja:

”Osapuolten kertomusten ja asiassa esitettyjen kirjallisten todisteiden perusteella käräjäoikeus katsoo, että asiassa on tullut näytetyksi, että vastaaja on toiminut teonkuvauksessa kuvatulla tavalla”.

”Käräjäoikeus katsoo asianomistajan kertomuksella, hätäkeskustallenteella ja vammoista otetuilla valokuvilla näytetyksi, että vastaaja on menetellyt syytteessä kuvatulla tavalla”.

”Käräjäoikeus katsoo edellä mainituin perustein asiassa tulleen näytetyksi, että MM on menetellyt teonkuvauksessa kuvatuin tavoin. Vastaajan syyllisyydestä ei ole jäänyt varteenotettavaa epäilyä. Vastaajan syyksi luettava menettely täyttää pahoinpitelyn tunnusmerkistön.”

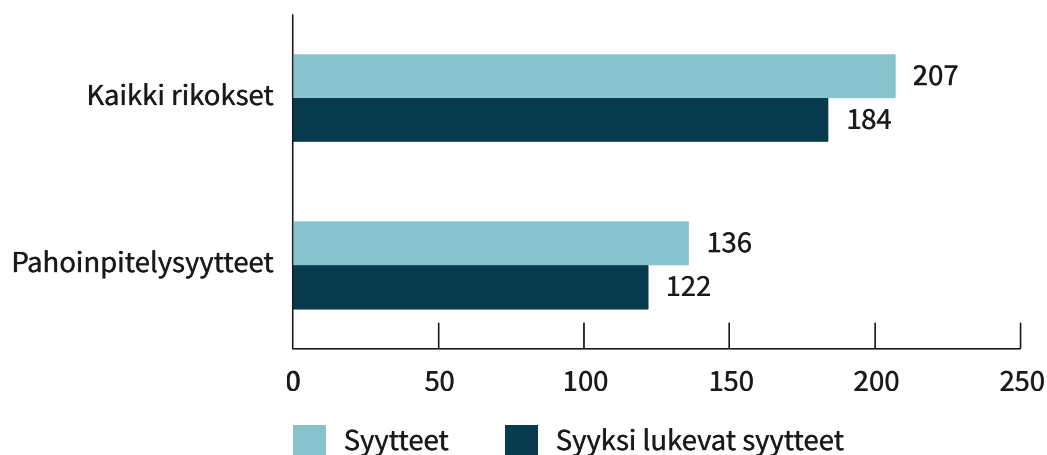

7 Syytteiden menestyminen

7.1 Syytteet menestyivät hyvin

Selvitysaineisto osoitti, että pari- ja lähisuhdeväkivallasta nostetut syytteet menestyivät käräjäoikeuksissa hyvin. Kuviosta 4 käy ilmi, että kaikista yksittäisistä rikosnimikkeistä 89 prosenttia ja pahoinpitelyrikoksista 90 prosenttia luettiin vastaajan syyksi.

Selvitysaineisto muodostui kaikkiaan hieman yli 200 rikosnimikettä koskevista syyteistä, joista suurin osa luettiin vastaajan syyksi. Vain 18 syytettä hylättiin. Syyte esimerkiksi laittomasta uhkaamisesta, vainoamisesta tai kunnianloukkauksesta ei välttämättä menestynyt niihin liittyneiden näytöllisten ongelmien takia. (Ks. taulukko 9.)

KUVIO 4 Syytteiden menestyminen käräjäoikeuksissa, N (Lähde: Selvitysaineisto)⁹⁵

⁹⁵ Kuviossa esitetyt luvut eivät juurikaan muutu, vaikka tarkasteluun otetaan mukaan selvitysaineistoon kuuluneet hovioikeuden tuomiot.

TAULUKKO 9 Syytteiden menestyminen käräjäoikeuksissa

	Syytteet kaikissa rikoksissa		Syytteet pahoinpitelyrikoksissa	
	N	%	N	%
Syyksi luetut syytteet	184	88,9	122	89,7
Rikosasia sillensä	5	2,4	5	3,7
Hylätyt syytteet	18	8,7	9	6,6
Yhteensä	207	100	136	100

Lähde: Selvitysaineisto

Pahoinpitelysyytteitä (RL 21:5–7) oli yhteensä 136, joista syyttäjä viiden kohdalla peruutti syytteen ja rikosasia jäi sillensä. Yhdeksän syytettä hylättiin. Tämä tarkoittaa, että pahoinpitelyrikoksista nostetuissa syytteistä valtaosa luettiin vastaajan syyksi. (Ks. taulukko 9.)

Syyttäjän peruuttaessa syytteen rikosasia jätettiin sillensä:

Selvitysaineiston mukaan kyse oli parisuhdeväkivaltaan liittyneistä tapauksista, joissa syyttäjä peruutti syytteesä ennen oikeudenkäyntiä. Yhdessä tapauksessa syyttäjä peruutti syytteen sen takia, että asianomistaja käytti vaitiolo-oikeuttaan. Muissa tapauksissa oli kyse siitä, että syyttäjä ilmoitti tuomarille keskustelleensa ennen oikeudenkäynnin alkua salin ulkopuolella rikoksen osapuolten kanssa. Pariskunnalla meni nyt hyvin, eikä asianomistajalla ollut vaatimuksia. Tuomari jätti asian sillensä, koska asian käsittely oli syyttäjän ilmoituksella rauennut. Tapauksia oli vähän, mutta syyttäjän perustelut vaikuttivat hyvin samanlaisilta kuin esitutkinnan rajoittamista ja syyttämättä jättämistä koskevassa selvityksessä.⁹⁶ Tuomioistuinten ratkaisukäytännössä vastaajaa ei sen sijaan jätetty rangaistukseen tuomitsematta vastaavasta syystä. Tätäkin taustaa vasten voi kysyä, olisiko syyttäjän ollut tarkoituksenmukaisempaa jatkaa syytteen ajamista kuin luopua siitä juuri ennen oikeudenkäynnin alkua.

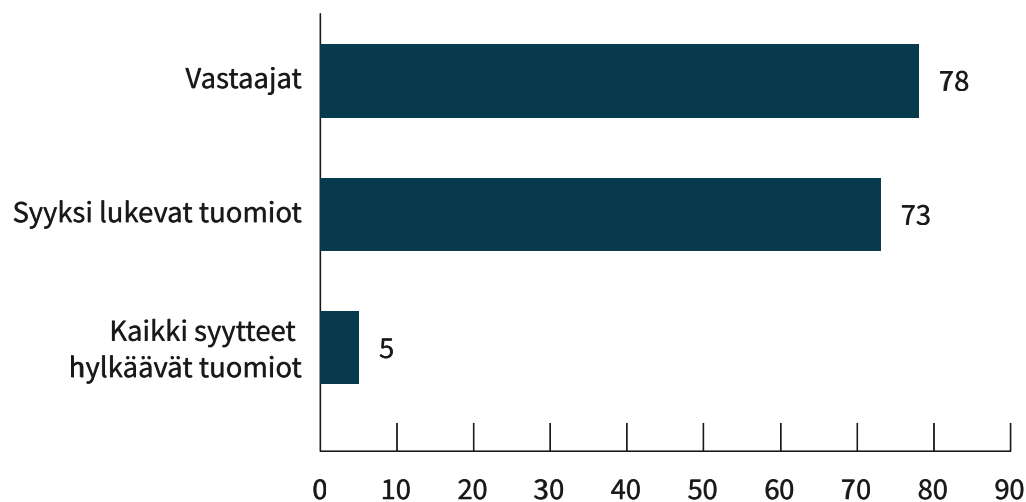
Vaikka vastaajaa vastaan nostettu yksittäinen syyte tuli hylätyksi, se ei välttämättä tarkoittanut, että vastaaja olisi saanut kokonaan vapauttavan tuomion. Selvitysaineistossa oli kyse esimerkiksi tapauksesta, jossa syyte laittomasta uhkauksesta ei menestynyt, koska väkivallalla uhkaamisesta ei ollut tuomioistuimen arvion mukaan riittävää näyttöä. Vastaaja sai kuitenkin syyksi lukevan tuomion pahoinpitelystä, josta tuomitsemiskynnys ylittyi.

96 Kainulainen & Rantala 2024, s. 98.

Parisuhdeväkivallasta mies- ja naisuhreille annetut tuomiot

Tilastokeskuksen erillisselvityksessä parisuhdeväkivallassa naisuhrien kohdalla syyksi lukeva tuomio annettiin 91 prosentissa tapauksista, kun taas miesuhrien kohdalla vastaava luku oli 77 prosenttia. Lukujen välinen ero kertoo siitä, että miesuhrien kohdalla rikosasia raukesi tai syyte hylättiin useammin kuin naisuhrien kohdalla.⁹⁷ Käsillä oleva selvitysaineisto ei anna tähän eroon vastauksia.

Yksittäisten syytekohtien menestymisen lisäksi selvitysaineiston avulla on mahdollista tarkastella yksittäisten vastaajien saamia tuomioita. Kuviosta 5 käy ilmi, että käräjäoikeus otti 78 vastaajan kohdalla kantaa hänen syyllisyyteensä.⁹⁸ Heistä 73 vastaajaa sai syyksi lukevan tuomion, vaikka jokin yksittäinen syytekohta ei olisi ollut syyksi lukeva. Prosentuaalisesti tämä tarkoittaa, että vastaajista noin 94 prosenttia tuomittiin rangaistukseen (93,6 %). Vain viiden vastaajan kohdalla kaikki häntä vastaan nostetut syytteet hylättiin kokonaan, mikä tarkoittaa, että noin kuusi prosenttia vastaajista sai kokonaan vapauttavan tuomion (6,4 %). Lukumäärät pysyvät samoina, jos tarkasteltuun lisättäisiin hovioikeuden antamat tuomiot.

KUVIO 5 Vastaajien saama syyksi lukeva tai vapauttava tuomio käräjäoikeudessa, N
(Lähde: Selvitysaineisto)

⁹⁷ Haapakangas & Lipasti 2025, s. 42.

⁹⁸ Vastaajien lukumäärästä on vähennetty tapaukset, joissa tuomioistuin jätti asian sillensä.

Syytteistä kokonaan vapauttavien tuomioiden pienen lukumäärän takia niiden perusteella ei ole mahdollista tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, mutta tapaukset kertovat kuitenkin siitä, minkälaisia näytöllisiä vaikeuksia voi ilmetä ajettaessa syytteitä pari- tai lähisuhdeväkivallasta. Kahdessa tapauksessa oli kysymys lapseen kohdistuneesta väkivallasta ja kolmessa parisuhdeväkivallasta. Tapauksille oli yhteistä, että asianomistajilla oli vaikeuksia kertomuksen muodostamisessa tai väkivaltaan liittyvien yksityiskohtien tarkentamisessa ja myös välillinen näyttö oli saattanut jäädä vähäiseksi (ks. myös luvut 6.6 ja 9.3).

7.2 Seuraamukset

Syyttäjä vaati vastaajalle rangaistusta hänen ajamansa syytteen perusteella, mutta tuomioista ei yleensä käynyt ilmi, minkälaisen seuraamuskannanoton syyttäjä oli oikeudenkäynnissä esittänyt. Tuomioista oli sen sijaan luettavissa, että syyttäjä vaati kaikissa tapauksissa vastaajaa suorittamaan rikosuhrimaksun (L 669/2015). Tämän ohella syyttäjä vaati usein vastaajaa korvaamaan valtiolle todistelukustannuksia, kuten esimerkiksi kulut lääkärinlausunnon lunastamisesta. Vastaajan maksettavaksi määrättiin myös asianomistajan oikeudenkäyntikuluja.

Pahoinpitelyrikoksista tuomitaan yleensä rangaistuksena sakkoa, mutta myös jonkin verran vankeusrangaistuksia. Selvitysaineisto osoitti, että tuomioistuimen harkinnassa niin rangaistuslajin valinnassa kuin rangaistuksen mittaamisessa vaikutti käytetty väkivalta, sen laatu, vaarallisuus, voimakkuus ja pitkäkestoisuus, mutta osassa tapauksia myös lähisuhde. Joissakin perusteluissa mainittiin väkivallan yksipuolisuus tai ylilyntäisyys mittaamisessa vaikuttavina tekijöinä.

Parisuhdeväkivallasta tuomitaan yleensä sakkoa

Tilastokeskuksen erillisselvityksen mukaan parisuhdeväkivallasta tuomittiin yleensä sakkoa ja vankeusrangaistuksen tuomitseminen oli sitä harvinaisempaa. Tilastokeskus eritteli seuraamuslajeja naisiin ja miehiin kohdistuneesta väkivallasta. Parisuhdeväkivallassa tuomittiin naisuhrien kohdalla sakkoa 57 ja miesuhrien kohdalla 63 prosentissa tapauksista. Eroa selitti muun muassa se, että miehiin kohdistettu parisuhdeväkivalta oli luonteeltaan lievempää, mikä ilmeni lievemmän rikosnimikkeen, eli lievän pahoinpitelyn suurempana osuutena.⁹⁹

99 Haapakangas & Lipasti 2025, s. 43–44, 53, 60.

Selvitysaineistossa määrättyjä seuraamuksia tarkastellaan seuraavaksi kokonaisuutena. Syyksi lukevissa tuomioissa oli vaihtelua siinä, että osassa tapauksia vastaajan syyksi luettiin yksittäinen pahoinpitely, kun taas osassa tapauksia useampia pahoinpitelyjä ja/tai muita rikoksia. Tämän lisäksi vastaajan aikaisempi rikollisuus saattoi puhua sen puolesta, että tuomioistuin tuomitsi vastaajalle vankeutta.

Selvitysaineistossa vastaajalle tuomittiin useammin sakkoa kuin vankeutta. Sakkoa tuomittiin 53 ja vankeutta 47 prosentissa tapauksista. Vankeusrangaistus oli yleensä ehdollinen ja sitä tuomittiin noin joka kolmannessa tapauksessa, kun taas ehdoton tuomittiin 15 prosentissa tapauksista. Rangaistuksen tuomitsematta jättämisestä ei tehty yhtään päätöstä.

Päiväsakkojärjestelmässä määritellään ensin syyksi luetun teon moitittavuuden perusteella päiväsakkojen lukumäärä, joka on 1–120 päiväsakkoa. Selvitysaineistossa se vaihteli 15 ja 90 päiväsakon välillä. Päiväsakkojen rahamäärä määritellään vastaajan tulojen perusteella ja se on nykyisin alimmillaan kuusi euroa. Vastaajille määrätty päiväsakkojen rahamäärä vaihteli 6 ja 60 euron välillä, joten osa vastaajista oli pienituloisia, kun taas osa oli hyvätuloisia.

Selvitysaineiston mukaan vastaajalle määrättiin keskimäärin hänen käyttämänsä väkivallan takia 44 päiväsakon suuruinen rangaistus. Hänen tulojensa perusteella maksettavaksi tuli 30 euroa per päiväsakko. Vastaajan oli siten maksettava tekemänsä rikoksen johdosta valtiolle keskimäärin 1 320 euroa. Sakkojen ohella hänelle määrättiin maksettavaksi rikosuhrimaksuna 80 euroa. Tämän lisäksi vastaaja määrättiin usein maksamaan valtiolle todistelusta aiheutuneita kustannuksia, kuten esimerkiksi muutaman kymmenen euron suuruinen lunastuskulu lääkärintodistuksesta. Vastaajan maksettavaksi tuli monissa tapauksissa myös asianomistajan hyväksi tuomittu vahingonkorvaus.

Seuraamuksia molemminpuolisesta väkivallasta:

Selvitysaineiston parisuhdeväkivaltaa koskevissa tapauksissa noin joka viidennessä molempia rikoksen osapuolia syytettiin pahoinpitelyrikoksesta. Tuomioissa oli keskenään vaihtelua siinä, missä määrin molempien katsottiin käyttäneen väkivaltaa. Osassa tapauksia osapuolten välinen väkivalta näyttäytyi melko tasaväkisenä ja molemmille tuomittiin lähes samanlainen rangaistus. Molemmille saatettiin myös tuomita samansuuruinen vahingonkorvaus kivusta, särystä ja muusta tilapäisestä haitasta.

Selvitysaineistossa miestä koskevia syytteitä oli kuitenkin yleensä useampi ja/tai miehen käyttämä väkivalta oli naista voimakkaampaa. Tällöin mies sai ankaramman rangaistuksen kuin nainen, mitä saattoi puoltaa myös se, että naisen syyksi luetuissa teoissa katsottiin olevan enemmän kyse puolustautumistyyppisistä teoista. Muutamissa tapauksissa kävi päinvastoin. Mies tuomittiin pahoinpitelyrikoksesta lievään rangaistukseen, kun taas nainen sai huomattavasti ankaramman rangaistuksen sen takia, että hän oli käyttänyt asetta.

7.3 Vahingonkorvausvaatimukset

Kun oikeudenkäynnissä vastaajalta vaadittiin vahingonkorvausta, sitä tavallisesti myös tuomittiin. Tuomioistuimien arvioi asianomistajan esittämien vaatimusten perusteita ja määriä, ja ei välttämättä määrännyt niitä samanlaisina vastaajan maksettavaksi, vaan hylkäsi osan vaatimuksista perusteettomina ja/tai alensi korvausmääriä. Selvitysaineiston mukaan esimerkiksi tilapäisestä haitasta tuomittiin keskimäärin noin 1 700 euron suuruinen korvaus. Vaadittu kärsimyskorvaus ei aina menestynyt, mutta kun sitä tuomittiin, se oli keskimäärin noin 2 700 euroa.

Selvitysaineistossa oli tapauskohtaista vaihtelua siinä, miten **kärsimyskorvaukset** menestyivät. Kaikissa tapauksissa perusteet saada kärsimyskorvausta eivät tuomioistuimen arvion mukaan täyttyneet, eikä sitä tuomittu vastaajan maksettavaksi. Tuomioistuimien saattoi tuoda ilmi, että perusmuotoinen pahoinpitely ei yleensä täyttänyt kärsimyskorvauksen edellytyksiä, mutta tapauskohtainen harkinta tuotti nyt toisenlaisen lopputuloksen. Perusteluissa viitattiin muun muassa korkeimman oikeuden ratkaisuihin KKO 2009:46; KKO 2021:82. Yksittäisen tapauksen erityispiirteisiin liittyvässä harkinnassa tuotiin ilmi, että edellytykset kärsimyskorvaukselle olivat nyt käsillä, koska teko oli esimerkiksi kestänyt poikkeuksellisen pitkään, siinä oli käytetty useita erilaisia tekotapoja ja/tai siihen liittyi alistavia tai nöyryyttäviä piirteitä.

7.4 Muutoksenhaku

Selvitysaineistoon sisältyi 12 hovioikeuden antamaa päätöstä tai tuomiota. Valitus koski paitsi syyksi lukemista, rangaistuslajia tai sen määrää, myös vahingonkorvauksia. Hovioikeus ei antanut kahdessa tapauksessa jatkokäsittelylupaa, mutta muissa rikosasia oli käsitelty uudelleen. Tämän selvitysaineiston perusteella hovioikeus ei neljässä tapauksessa tehnyt mitään muutoksia kärjäoikeuden antamaan tuomioon, kun taas kuudessa tapauksessa se muutti jonkin verran rangaistusta ja/tai vahingonkorvauksia.

Selvitysaineiston mukaan hovioikeudessa oli yleensä otettu vastaan sama suullinen ja kirjallinen todistelu kuin kärjäoikeudessa. Perusteluissa todettiin, että asianomistaja oli kertonut syytteen teonkuvauksen mukaisesta väkivallasta syytteen kannalta pääosin samalla tavalla läpi rikosprosessin, myös hovioikeudessa. Asianomistajan kertomus oli hovioikeuden arvioimana esimerkiksi ”johdonmukainen, realistinen ja yksityiskohtainen”. Hovioikeuden ottaessa kantaa sille esitettyyn näyttöön kokonaisuudessaan se katsoi, että asianomistajan kertomus ja kirjallinen todistelu muodostivat yhdessä vahvan näytön syytteen tueksi.

Hovioikeuden perustelu:

”Hovioikeudessa kuullut henkilöt ovat kertoneet asian ratkaisuun vaikuttavilta osin vastaavan sisältöisesti kuin heidän kertomakseen on kärjäoikeuden tuomioon kirjattu. Asiassa ei ole ilmennyt aihetta arvioida esitettyä näyttöä toisin tai tehdä siitä toisenlaisia johtopäätöksiä kuin kärjäoikeus on tehnyt. Kärjäoikeuden ratkaisun muuttamiseen ei ole ilmennyt aihetta.”

Hovioikeus hyväksyi suurimmaksi osaksi kärjäoikeuden perustelut ja johtopäätökset. Hovioikeus saattoi ottaa syytekohta syytekohtalta kantaa tapauksen oikeudelliseen arviointiin ja todeta, että ”aihetta kärjäoikeuden tuomion muuttamiseen syyksi lukemisen osalta ei MM:n vaativin tavoin ole”. Muutoksenhaun jälkeen myös vastaajalle tuomittu rangaistus ja vahingonkorvaus pysyi neljässä tapauksessa samana kuin kärjäoikeudessa. ”Aihetta alentaa tai korottaa kärjäoikeuden tuomitsemaa rangaistusta ei ole”.

Kun hovioikeus teki muutoksia kärjäoikeuden antamaan tuomioon, se koitui lähes aina vastaajan hyväksi. Vain yhdessä tapauksessa korotettiin asianomistajalle määrättäviä vahingonkorvauksia. Muutosten taustalla vaikutti yleensä näytön arvioimiseen liittyvät kysymykset. Selvitysaineistossa ei ollut yhtään tapausta, jossa vastaaja olisi muutoksenhaun seurauksena saanut vapauttavan tuomion. Hovioikeus arvioi sen sijaan näyttöä jossain määrin toisella tavalla kuin kärjäoikeus ja kaikki alemman oikeusasteen syyksi lukemat osateot eivät enää tulleet hovioikeudessa toteennäytetyiksi. Tämän seurauksena vastaajalle tuomittava vankeus- tai sakkorangaistus aleni ja myös vahingonkorvausten määrä saattoi pienentyä.

8 Miten parisuhdeväkivalta vaikutti oikeudellisessa harkinnassa

8.1 Yleistä

Istanbulin sopimuksen 46 artiklassa käsitellään raskauttavia seikkoja. Rikoksen moitittavuutta lisää sen kohdistuminen esimerkiksi nykyiseen tai entiseen puolisoon, lapseen tai erityisen haavoittuvaan henkilöön. Kysymys voi olla myös rikoksen toistuvuudesta tai lapsen läsnäolosta rikosta tehtäessä. Saatettaessa Istanbulin sopimus voimaan lainsäädännöllisiä muutoksia ei pidetty tarpeellisina, koska hallituksen esityksen mukaan tuomari voi ottaa tällaisia tekijöitä huomioon rangaistusta mitatesaan.¹⁰⁰ Selvitysaineisto tarjoaa mahdollisuuden tarkastella, onko läheinen suhde vaikuttanut tapauksen oikeudellisessa arvioinnissa.

Selvitysaineiston tapauksissa rikoksen osapuolten välinen läheinen suhde tuli aina esille syyttäjän teonkuvauksessa, mutta tuomari ei välttämättä lausunut sen merkityksestä mitään. Muutamissa tapauksissa syyttäjä perusteli tunnusmerkistön valintaa vetoamalla lähisuhteeseen, jolloin se puolsi lievän pahoinpitelyn sijasta perusmuotoista pahoinpitelyä tai perusmuotoisen sijasta törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttymistä. Koska selvityksessä käytettiin vain kirjallista tuomioaineistoa, tietoa ei ole siitä, miten syyttäjä on oikeudenkäynnin aikana käsitellyt rikoksen osapuolten välistä suhdetta. Vain muutamissa yksittäisissä tuomioissa oli kirjoitettu näkyviin syyttäjän vaatineen lähisuhteen huomioon ottamista rangaistusta ankaroittavana seikkana. On kuitenkin mahdollista, että syyttäjät ovat tuoneet huomattavasti useammin seuraamuskannanotossaan suullisesti ilmi, että lähisuhteen pitäisi vaikuttaa rangaistusta korottavasti.

Käräjä- ja hovioikeuden tuomioiden perusteluissa oli vaihtelua siinä, miten rikoksen osapuolten välinen läheinen suhde oli esillä. Tarkasteltaessa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevien tuomioiden perusteluja 45 prosentissa lähisuhde oli esillä ja

---

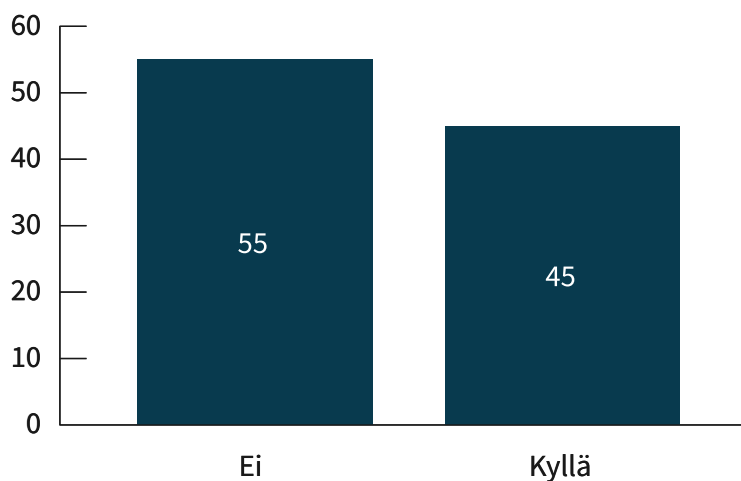
100 HE 155/2014 vp, s. 59–60. Ks. edellä luku 3.4.

55 prosentissa tapauksia siitä ei lausuttu mitään (ks. kuvio 6).¹⁰¹ Prosenttiluvut pysyvät samoina, jos tarkasteluun otetaan vain parisuhdeväkivaltaa koskeneet tuomiot. Kun lähisuhdeväkivaltaan ei ole otettu erikseen kantaa perusteluissa, jää epäselväksi, onko sillä ollut merkitystä tuomareiden harkinnassa. Tuomiokäytännössä on tavallista, että esimerkiksi rangaistuksen mittaamista ei perustella kovinkaan yksityiskohtaisesti.¹⁰² Tästä huolimatta perustelut tulisi kuitenkin kirjoittaa siten, että niin asianosaiset kuin muutkin tuomiota lukevat ymmärtäisivät, minkälaisiin seikkoihin ja oikeudelliseen päättelyyn ratkaisu perustuu (OK 24:4; ROL 11:4).

Selvitysaineiston perusteella vaikuttaa siltä, että noin joka toisessa pari- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevassa tuomiossa lähisuhde ei ole ollut merkittävä tekijä teon oikeudellisessa arvioinnissa, koska siitä ei ole lausuttu perusteluissa mitään. Tulos on huolestuttava. Kun osapuolten välillä vallitsee tai on vallinnut läheinen suhde, sen olisi kuitenkin pitänyt vaikuttaa Istanbulin sopimuksessa ilmaistun periaatteen mukaisesti oikeudellisessa arvioinnissa rikos- ja rangaistusvastuuta korottavasti. Myös rikoksen osapuolten näkökulmasta on tärkeää, että tuomioistuin ilmaisisi selkeän kannanottonsa pari- ja lähisuhdeväkivallan moitittavuudesta.

Kun tuomioistuin otti erikseen kantaa lähisuhteeseen, se vaikutti pahoinpitelyrikkoksen tunnusmerkistön valinnassa, törkeän pahoinpitelyn kokonaisarvioinnissa ja/tai seuraamusharkinnassa, kuten rangaistuksen mittaamisessa. Läheistä suhdetta käsiteltiin myös osana vahingonkorvausoikeudellisia vaatimuksia, jolloin sillä oli vaikutusta esimerkiksi kärsimyskorvauksen saamisesta ja määrästä päätettäessä.

KUVIO 6 Käräjä- ja hovioikeuden tuomioiden perusteluissa lähisuhde esillä, N=100 %
(Lähde: Selvitysaineisto)

¹⁰¹ Luku on laskettu poistamalla tuomioiden kokonaisluvusta asia sillensä ratkaisut (n=5) ja hovioikeuden kaksi päätöstä, joissa ei myönnetty jatkolupaa. Kun tuomioistuin ei ole näissä tapauksissa ryhtynyt käsittelemään rikosasiaa, se ei ole myöskään voinut ottaa kantaa lähisuhteeseen.

¹⁰² Ks. esim. Huovila ym. 2005, esim. s. 129, 329.

8.2 Tunnusmerkistökysymykset

Tuomioistuini otti läheiseen suhteeseen kantaa arvioidessaan, oliko käsillä lievä vai perustunnusmerkistön mukainen pahoinpitely. Tuomioistuini pohti kysymystä esimerkiksi tapauksissa, joissa syyttäjä oli rakentanut syytteensä perusmuotoisen pahoinpitelyn varaan, mutta vastaajan mielestä kyse oli korkeintaan lievästä pahoinpitelystä. Joissakin tapauksissa rikosnimikkeen muuttuminen lieväksi pahoinpitelyksi olisi rikosprosessin keston takia tarkoittanut samalla rikoksen vanhentumista, jolloin sitä ei olisi enää voinut lukea vastaajan syyksi.

Perusteluista oli luettavissa, että asiassa oli vielä ratkaistava, oliko vastaajan syyksi luettu menettely kokonaisuutena arvostellen vähäistä ja mikä merkitys oli annettava väkivallan tapahtumiselle lähisuhteessa. Muutamissa tapauksissa tuomioistuini piti pahoinpitelyä lievänä, mutta yleensä se päättyi arvioimaan pahoinpitelyn perusmuotoiseksi. Perustelujen mukaan oikeuskäytännössä lähisuhdeväkivaltaa on pidetty ankarammin moitittavana, mikä ilmenee myös tunnusmerkistöä valittaessa. Perusmuotoisen pahoinpitelyn puolesta tuomioistuimen harkinnassa saattoi puhua myös parisuhdeväkivallan jatkuvuus.

Tuomioistuimen perusteluja parisuhdeväkivallasta:

”Kysymys on myös ollut lähisuhdeväkivallasta. Tämän perusteella tekoa ei voida pitää vähäisenä, vaan MM on menettelyllään syylistynyt pahoinpitelyyn.”

”MM:n menettely on ollut rikoslain 21 luvun 5 §:n tarkoittamaa ruumiillisen väkivallan tekemistä. MM on kohdistanut läheisväkivaltaa heikompaan osapuoleen. Pahoinpitelyä ei voi pitää kokonaisuutena arvostellen vähäisenä.”

”Kyse on ollut lähisuhdeväkivallasta, joka on ollut toistuvaa. Näin ollen teko ei ole ollut vähäinen, ja kyse on perusmuotoisesta pahoinpitelystä.”

Selvitysaineistoon ei sisällynyt kovinkaan monta törkeästä pahoinpitelystä nostettua syytettä (ks. edellä taulukko 7). Tapausmäärän vähäisyydestä huolimatta on mahdollista todeta, että törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttymisessä edellytetään paitsi laissa määritellyn ankaroittamisperusteen käsillä oloa, myös sitä, että teko on kokonaisuutena arvostellen törkeä.

Selvitysaineistossa oli tapauksia, joissa syyttäjä nosti syytteen törkeästä pahoinpitelystä ja katsoi, että teon törkeyden kokonaisarviointissa oli otettava huomioon osapuolten välinen lähisuhde. Tuomari saattoi törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttymistä tarkastellessaan ohittaa lähisuhteen merkityksen, eikä siitä lausuttu mitään. Tällöin se ei lausunut lähisuhteesta välttämättä yhtään mitään myöskään rangaistusta määrätessään.

Selvitysaineistossa oli toisenlaisiakin tuomioita, joissa lähisuhteen katsottiin olevan merkityksellinen seikka. Perusteluissa viitattiin niin oikeuskäytäntöön kuin muutaman kerran Istanbulin sopimukseenkin. Korkein oikeus on ratkaisussaan 2022:73 todennut, että pahoinpitelyrikoksen törkeyden kokonaisarvostelussa voidaan antaa merkitystä Istanbulin sopimuksessa mainituille raskauttaville seikoille, kuten että puoliso on ollut pahoinpitelyn kohteena. Selvitysaineistossa kiinnitettiin yksittäisessä tapauksessa törkeään pahoinpitelyn kokonaisarviointissa huomiota myös lapsen läsnäoloon väkivaltaisessa tilanteessa, mikä on yksi Istanbulin sopimuksessa mainituista raskauttavista seikoista (ks. edellä 2.3).

Tuomioistuimen perusteluja parisuhdeväkivallasta:

”Käräjäoikeus toteaa, että oikeuskäytännön mukaan pahoinpitelyn kohdistaminen puolisoon otetaan huomioon myös pahoinpitelyrikosten törkeyden kokonaisarvostelussa.”

”Vastaajan menettelyn moitittavuutta korostaa lisäksi se, että kysymys on ollut lähisuhdeväkivallasta. Näistä syistä käräjäoikeus katsoo, että teko on ollut myös kokonaisuutena arvostellen törkeä.”

8.3 Seuraamusharkinta

8.3.1 Yleistä

Selvitysaineistosta kävi ilmi, että tuomioistuin viittasi eniten lähisuhteeseen perustellessaan rangaistusseuraamusta. Oikeusohjeena viitattiin oikeuskäytäntöön, korkeimman oikeuden ratkaisuihin ja toisinaan myös Istanbulin sopimukseen, jolloin siteerattiin hallituksen esityksessä lausuttua näkemystä siitä, että tuomarilla on mahdollisuus ottaa sopimuksessa mainittuja raskauttavia seikkoja huomioon.

Seuraamusharkinnan vaiheet

Kun tuomioistuin on arvioinut pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön täyttyneen ja rikosasiassa esitetyn näytön riittävän syyksi lukevaan tuomioon, seuraa oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa seuraamusharkinta. Tuomioistuimen on rangaistusta määrättäessä otettava huomioon kaikki lain mukaan rangaistuksen määrään ja lajiin vaikuttavat perusteet sekä rangaistuskäytännön yhtenäisyys (RL 6:3). Käytännössä ensin otetaan kantaa rangaistuslajiin, eli kysymys on yleensä siitä, tuomitaanko vastaajalle pahoinpitelystä sakkoa vai ehdollista tai ehdotonta vankeutta.

Kun rangaistuslaji on valittu, seuraa rangaistuksen mittaaminen. Rikoslain 6 luvun 4 §:n mukaan rangaistus on mitattava niin, että se on oikeudenmukaisessa suhteessa rikoksen vahingollisuuteen ja vaarallisuuteen, teon vaikuttamiin sekä rikoksesta ilmenevään muuhun tekijän syyllisyyteen. Rangaistuksen mittaamisessa voidaan antaa merkitystä lievemmän tai ankaramman rangaistuksen puolesta puhuville seikoille. Koventavana seikkana voidaan esimerkiksi ottaa huomioon rikoksentekijän aikaisempi vastaava rikollisuus (ks. tarkemmin RL 6:5–8a). Myös väkivallan tapahtuminen läheisessä suhteessa voi johtaa rangaistusvastuun ankaroitumiseen (esim. KKO 2020:20).

8.3.2 Rangaistuslajin valinta

Tuomioistuimien oli voinut rakentaa rangaistuslajin valintaa koskevat perustelunsa siten, että mikäli tekoa tarkasteltaisiin tavanomaisena pahoinpitelynä, käytetyn väkivallan luonne puoltaisi sakkorangaistusta. Väkivallan käyttö parisuhteessa lisäsi kuitenkin teon moitittavuutta. Kun kysymys oli toistuvasta parisuhdeväkivallasta, väkivallan käytön jatkuvuus ja sen kohdistaminen kerta toisensa jälkeen samaan asianomistajaan johtivat siihen, ettei sakkoa voitu enää pitää riittävänä seuraamuksena.

Tuomioistuimen perustelu:

”MM:n NN:ään kohdistamassa väkivallassa kyse on ollut toistuvasta ja vakavasta parisuhdeväkivallasta. Käräjäoikeus katsoo, etteivät teot niiden vakavuus ja toistuvuus huomioiden ole enää sakoilla sovitettavissa.”

Vankeusrangaistusta perusteltiin sen toistuvuuden ohella käytetyn väkivallan piirteillä, kun vastaaja oli esimerkiksi kohdistanut väkivaltaa naisen päähän tai syyllistynyt vaarallisena tekotapana pidettyyn kuristamiseen. Rangaistuslajin valintaan vaikutti lisäksi vastaajan aikaisempi rikollisuus, jonka seurauksena hänelle tuomittiin vankeutta – joissakin tapauksissa ehdotonta vankeutta. Tällaiset samanlaiset tekijät vaikuttivat rangaistuslajin valinnan lisäksi rangaistuksen mittaamisessa.

Tuomioistuimen perustelu:

”Käräjäoikeus katsoo, että koska kyse on useammasta teosta ja lähisuhdeväkivallasta ja lisäksi huomioiden myös MM:n entisyys, syyksi luetut teot edellyttivät hänen tuomitsemistaan vankeusrangaistukseen.”

8.3.3 Rangaistuksen mittaaminen

Useiden tuomioiden perusteluissa todettiin, että oikeuskäytännössä lähisuhdeväkivaltaa on pidetty tapauskohtaisessa harkinnassa osoituksena teon suuremmasta vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta sekä tekijän suuremmasta syyllisyydestä, mikä puoltaa rangaistuksen mittaamista yleistä rangaistuskäytäntöä ankarammaksi. Muutamassa yksittäisessä tuomiossa vedottiin Istanbulin sopimukseen ja hallituksen esityksessä annettuun oikeusohjeeseen, jonka mukaan tuomari voi ottaa raskauttavia tekijöitä huomioon rangaistusta mitattaessaan. Tällaisissa tapauksissa tuomioistuin toi perusteluissaan selkeästi ilmi, että pahoinpitelyn tapahtuminen lähisuhhteessa oli teon moitittavuutta lisäävä tekijä. Tuomioiden perusteella ei ole kuitenkaan mahdollista arvioida, mikä oli tarkasti ottaen lähisuhteen korottava vaikutus rangaistukseen.

Tuomioissa tuotiin esille, että viime vuosina rangaistuskäytäntö lähisuhdeväkivallassa on ankaroitunut. Toisinaan tarkennettiin, että ankaroitumista on tapahtunut ainakin toistuvassa lähisuhdeväkivallassa. Rangaistusta korotettiin, koska vastaajan syyksi oli luettu useita samankaltaisia pahoinpitelyitä, jotka olivat kohdistuneet samaan asianomistajaan. Muutamassa tuomiossa sovellettiin koventamisperustetta, kun vastaajaa syytettiin useista eri aikoina tapahtuneista pahoinpitelyistä.

Tuomioistuimen perustelu:

”Käräjäoikeus katsoo, että koventamisperusteen soveltaminen on siten perusteltua ottaen huomioon rikosten samankaltaisuus ja kohdistuminen samaan asianomistajaan.”

Rangaistusta mitattaessa saatettiin punnita lievemmän ja ankaramman rangaistuksen puolesta puhuvia seikkoja. Väkivallan tapahtuminen lähisuhteessa puolsi ankarampaa rangaistusta, mutta lievemmän rangaistuksen puolesta puhui käytetyn väkivallan tai sillä aiheutettujen vammojen vähäisyys. Tällöin voi kuitenkin kysyä, onko punninnassa annettu riittävästi merkitystä sille, että väkivalta tapahtui läheisen ihmisen tekemänä ja että tekopaikkana oli koti, jossa kaikkien pitäisi saada olla turvassa. Rangaistusvastuuta lieventävinä seikkoina mainittiin myös rikoksentekijän pyrkimys edistää rikoksen selvittämistä, rikosprosessin pitkä kesto tai rikoksentekijän toiminta uhrin saattamiseksi ensihoitoon. Rikoksentekijä oli lisäksi saattanut hakea apua väkivallankäytön takia tai hän oli hakeutunut hoitoon päihdeongelman vuoksi. Muutamis- ja tapauksissa vaikutti siltä, että tuomioistuin saattoi jossain määrin rinnastaa riitelystä ja väkivaltaa, ja piti lievempää rangaistusta perusteltuna, kun väkivallan käyttöä oli edeltänyt molemminpuolinen riitelä. Tuomioiden perusteluissa ei sen sijaan juurikaan viitattu lieventävänä tekijänä siihen, että asianosaiset olisivat sopineet tai sovitelleet asiaa.¹⁰³

Tuomioistuimen perustelu:

”Rangaistuksen mittaamisessa ankaroittavana seikkana on vallitsevan oikeuskäytännön mukaisesti otettu huomioon se, että rangaistava menettely on tehty lähisuhteessa. Huomioon on kuitenkin otettu myös se, että kysymyksessä on ollut yksittäinen tilanne. Rangaistusta lieventävinä seikkoina on erityisesti otettu huomioon teon lyhytkestoisuus sekä se, että tekoa on edeltänyt riitatilanne asianosaisten välillä.”

8.3.4 Korkeimman oikeuden oikeusohjeiden soveltamisessa vaihtelua

Selvitysaineistosta kävi ilmi, että lähisuhteen merkitystä tarkasteltaessa tuomioiden perusteluissa viitattiin toisinaan korkeimman oikeuden ratkaisukäytäntöön (KKO 2020:20, 2021:20, 2021:54). Korkeimman oikeuden mukaan lähisuhdeväkivaltatapauksissa, joissa tekijä ja uhri eivät ole tasavertaisessa asemassa, vaan uhri tarvitsee erityistä suojelua, teon vahingollisuus ja vaarallisuus sekä tekijän syyllisyyden aste puoltavat rangaistuksen mittaamista yleistä rangaistuskäytäntöä ankarammaksi (KKO 2020:20).

---

103 Esitutinnan rajoittamista ja syyttämättä jättämistä koskevassa selvityksessä poliisi ja syyttäjä perustelivat ratkaisujaan parisuhdeväkivallassa hyvin usein vetoamalla pariskunnan sopimiseen tai sovitteluun (Kainulainen & Rantala 2024, s. 98).

Tuomioissa oli vaihtelua siinä, millä tavalla korkeimman oikeuden ratkaisuja tulkittiin. Osassa tuomioita väkivallan tapahtuminen lähisuhteessa riitti tavanomaista ankarampaan rangaistukseen, kun taas osassa tuomioita kiinnitettiin huomiota rikoksen osapuolten välisen suhteen tasavertaisuuteen. Ensiksi mainituissa tapauksissa pahoinpitelyn tapahtumista parisuhteen kontekstissa pidettiin rangaistusta ankaroittavana seikkana, eikä osapuolten välinen tasavertaisuus tai sen puute vaikuttanut olevan erityisen tarkastelun kohteena. Tätä ankaroittavaa oikeusohjetta voitiin soveltaa riippumatta siitä, mitä sukupuolta vastaaja edusti.

Tuomioistuimen perusteluja:

Miehen ollessa vastaajana: ”MM:n käyttämä väkivalta on ollut kohtalaisen vähäistä ja lyhytkestoista. Teolla on aiheutettu NN:lle lyhytkestoista kipua ja mustelma. Kysymys on ollut lähisuhdeväkivallasta, mikä on otettava ankaroittavana tekijänä huomioon. Käräjäoikeus pitää yleinen rangaistuskäytäntö huomioon ottaen oikeudenmukaisena seurauksena MM:lle x päiväsakon rangaistusta.”

Naisen ollessa vastaajana: ”Arviointia ankaroittavana seikkana otetaan huomioon teon luonne lähisuhdeväkivaltana. Teko ei ole kuitenkaan ollut sillä tavalla vaarallinen, että se edellyttäisi vankeusrangaistusta. Oikeudenmukainen seuraamus NN:n rikoksesta on x päiväsakon rangaistus.”

Muutamissa tuomioissa tuomioistuin tarkasteli osapuolten välisiä voimasuhteita väkivaltaisessa tilanteessa ja katsoi, että asianomistaja oli vastaajaa heikommasa asemassa. Tuomioistuin arvioi esimerkiksi osapuolten välistä fyysistä kokoeroa tai eroa väkivallankäytössä ja totesi, että asianomistaja oli vastaajaa pienikokoisempi, asianomistaja oli ollut alakynnessä vastaajan aggressiivisen käytöksen takia tai asianomistaja oli ollut puolustuskyvytön vastaajan häneen kohdistaman voimakkaan väkivallan takia. Osapuolten välisen aseman tarkastelu oli toisinaan esillä myös tapauksissa, joissa molempia osapuolia syytettiin pahoinpitelystä, mutta miehellä oli naista enemmän syytekohtia. Koska nainen oli joutunut useamman pahoinpitelyn kohteeksi kuin mies, tuomioistuin arvioi naisen olleen miestä alisteisemmassa tai heikommasa asemassa. ”Vastaaja oli ollut tilanteessa voimakkaampi ja toiminut epäoikeutetusti itseään heikommasa asemassa olevaa uhria kohtaan.”

Selvitysaineistoon kuuluneissa hovioikeuden tuomioissa ei yleensä otettu kantaa osapuolten välillä vallinneeseen läheiseen suhteeseen. Vain muutamassa yksittäisessä tuomiossa lähisuhde oli esillä hovioikeuden perusteluissa. Rangaistusseuraamusta saatettiin perustella vetoamalla ensin Istanbulin sopimukseen ja sen jälkeen seuraavasti: ”Hovioikeus toteaa, että käräjäoikeus on rangaistusta ankaroittavana seikkana ottanut huomioon sen, että teko on tapahtunut lähisuhteessa. ... Näillä ja muutoin käräjäoikeuden mainitsemilla perusteilla hovioikeus hyväksyy käräjäoikeuden tuomion perustelut ja lopputuloksen rangaistusseuraamuksen osalta.”

9 Erityiskysymyksiä

9.1 Kuristaminen

Selvitysaineiston mukaan miehelle tyypillinen fyysisen väkivallan tekotapa oli naisen kuristaminen. Noin joka kolmas parisuhdeväkivallasta syytetyistä miehistä oli syytteen mukaan kuristanut tai tukehduuttanut naista. Syyttäjä täsmensi usein syytteesään, miten kuristaminen oli tapahtunut. Vastaaja oli pitänyt naista kuristuotteessa, oli tarttunut naista kurkusta yhdellä kädellä ja puristanut lujaa tai oli istunut naisen päälle ja kuristanut kahdella kädellä voimakkaasti kaulasta. Tukehduuttamista koskevissa syytteissä mies oli esimerkiksi estänyt naista huutamasta laittamalla kätensä hänen suunsa eteen tai tarttunut naista kurkusta ja tunkenut hänen suunsa täyteen ruokaa. Mies oli myös naisen hiljentämistarkoituksessa voinut pitää naisen kasvoilla tyynyä niin kauan, että nainen ei enää saanut henkeä.

Väkivallankokijan näkökulmasta kuristamisen kohteeksi joutuminen voi olla pelottava kokemus, jonka yksityiskohdat jäävät hyvin mieleen.¹⁰⁴ Asianomistajina kuullut naiset kertoivat usein, että kuristamisesta tai tukehduuttamisesta aiheutui fyysistä kipua, mutta se oli myös ahdistava kokemus. Nainen kertoi säikähtäneensä, kun mies oli tarttunut häntä kaulasta. Hän oli kuristusotteessa avuttomassa tilassa, eikä pystynyt vastustelemaan miehen aikeita tai pääsemään tilanteesta pois. Jos nainen sai hieman rimpuiltua tai yritti työntää miestä pois, seurauksena saattoi olla miehen tiukkeneva ote kaulasta. Naisten kertomuksissa toistui heidän kokemansa voimakas pelko, myös suoranainen kuolemanpelko. Useampi nainen kertoi oikeudenkäynnissä, että hän oli uskonut menettävänsä henkensä miehen käsiin. Naiset kertoivat hengitysvaikeuksista, hetkestä, jolloin hän ei enää saanut henkeä ja/tai tajunnanmenettämisestä.

Vastaajina olleet miehet tyypillisesti kiistivät kuristaneensa naista tai heidän mielestään se ei ainakaan ollut niin voimakasta tai vaarallista kuin syytteessä väitettiin. Kahdella kädellä kuristamisesta syytetyn vastaajan mukaan hän oli tarttunut naista vain

---

104 Psykologisten tutkimusten mukaan ihmiset reagoivat eri tavalla traumaattisiin tapahtumiin. Osalla on vaikeuksia jäsentää kokemustaan ja muodostaa siitä yksityiskohtainen kertomus, kun taas osalla tapahtumat jäävät hyvin tarkasti ja elävästi mieleen. Kertomuksen muodostamiseen vaikutuksensa on myös kuulusteleavan poliisin asennoitumisella tapahtumiseen. Ks. esim. Raijas 2001; Ehlers & Clark 2000; Korkman 2022, esim. s. 82–87.

yhdellä kädellä kaulasta saadakseen hänet rauhoittumaan. Mies saattoi puolustautua tuomalla ilmi, että hänen toimintansa oli kuristustilanteessa ollut koko ajan kontrolloitua ja hallittua. Jos hän olisi halunnut tappaa naisen, se olisi myös tapahtunut.

Arvioita kuristamisesta

- Lääketieteellisissä tutkimuksissa on osoitettu, että kuristaminen on erittäin vaarallista. Fyysisten jälkien havaitseminen ei ole kuitenkaan helppoa ja se voi vaatia erityistä lääketieteellistä osaamista. Myös kuristamisen kohteeksi joutuneella henkilöllä voi olla aivojen hapen puutteen takia epäselvät ja sekavat muistikuvat tapahtuneesta.¹⁰⁵
- Poliisin toiminnallisessa käsikirjassa lähisuhdeväkivallasta on pidetty kuristamista yhtenä lähisuhdeväkivallan eskaloitumisen riskitekijänä.¹⁰⁶
- Korkein oikeus on useissa ratkaisuissaan todennut, että kuristaminen on tekotavaltaan hengenvaarallinen, vaikka se ei olisi johtanut uhrin kuolemaan (esim. KKO 1998:1, 1998:2, 2019:106). Oikeuskäytännössä kuristamista voi siten pitää erityisen moitittavana, mikä voi vaikuttaa pahoinpitelyrikoksen tunnusmerkistön valinnassa, mutta myös seuraamusharkinnassa (esim. Kouvola HO 22.11.2011 1082).

Selvitysaineistosta ei käy ilmi, minkälaista näyttöä tuomioistuimella oli asianomistajan kertomuksen lisäksi käytettävissään kuristamisesta. Ainakin osassa tapauksia vaikutti siltä, että kuristamisesta oli aiheutunut ulkopuolisin silmin havaittavia jälkiä. Poliisi oli saattanut havaita naisen kaulalla punoitusta, joka oli valokuvattu. Nainen oli voinut valittaa lääkärille kipua tai aritusta kurkussaan, äänen käheyttä tai hänellä oli nielemisvaikeuksia. Todisteluna vedottiin lääkärinlausuntoon, jonka mukaan lääkäri oli esimerkiksi havainnut kuristamisen aiheuttamaksi sopivia pistemäisiä verenvurkauksia ja/tai lääkäri oli dokumentoinut naisen kaulasta mustelmia, leukaperältä turvotusta tai ruhjeen kilpiruston seudulla.

Tuomioissa ei selostettu kovinkaan seikkaperäisesti lääkärinlausunnon sisältöä, joten tietoa ole siitä, otettiin lausunnoissa kantaa kuristamisen vaarallisuuteen. Joissakin tapauksissa tuomion perusteluihin oli kirjoitettu, että lääkärinlausunnon mukaan kuristaminen on aina potentiaalisesti hengenvaarallista. Kuristaminen voi johtaa muun muassa kaulaverisuonien vaurioitumiseen tai hapenpuutteeseen aivoissa ja sitä kautta

¹⁰⁵ Martiskainen 2025.

¹⁰⁶ Liimatainen & Rantaeskola 2022, s. 46–47.

aivovammojen syntymiseen. Perusteluissa pidettiin kuristamisen vaarallisuutta myös yleisesti tiedossa olevana asiana. Näkemykseen on voinut olla vaikutuksensa useilla korkeimman oikeuden antamilla ratkaisuilla, joissa on oikeuslääkäriin lausuntoihin perustuen käsitelty kuristaminen vaarallisuutta. Käräjäoikeus saattoi todeta: ”[Kuristamiseen] liittyy aina omat vaaratekijänsä vakavillekin henkilövahingoille.” Myös vastaajan katsottiin olevan tästä tietoinen, mikä korotti hänen syyllisyytensä astetta.

Toisaalta joissakin syyksi lukevissa tuomioissa pidettiin ongelmallisena, ettei asianomistaja pystynyt arvioimaan esimerkiksi kuristamisen kestoa.¹⁰⁷ Vastaajan käyttämän väkivallan katsottiin jääneen kohtalaisen vähäiseksi ja lyhytkestoiseksi, vaikka teko tapoihin oli sisältynyt kuristaminen. Kuristamisen sijaan syytteessä ja syyksi lukevan tuomion perusteluissa puhuttiin toisinaan ”kädellä kaulasta tarttumisesta”, vaikka asianomistajan mukaan puristusote oli ollut niin voimakas, että hänen hengityksensä oli vaikeutunut. On siis mahdollista, että kaikissa tapauksissa kuristamista ei arvioitu kovinkaan vaaralliseksi tekomuodoksi.

Suurin osa kuristamista koskevista syytteistä tuli tuomioistuimessa toteennäytetyiksi.¹⁰⁸ Tuomioissa oli jonkin verran vaihtelua siinä, miten kuristamista arvioitiin oikeudellisesti. Kuristaminen tuli suurimmassa osassa tapauksissa rangaistavaksi perusmuotoisena pahoinpitelynä. Vain muutamassa tuomiossa rikosnimikkeenä oli törkeä pahoinpitely, mutta sen puolesta puhui myös vastaajan käyttämät muut vakavan väkivallan tekotavat. Yksittäisissä tuomioissa kuristamisesta seurasi sakkorangaistus tai tapauksessa oli käsillä muita lieventäviä tekijöitä. Yleensä kuristamista pidettiin niin vakavana väkivallan muotona, että sen katsottiin edellyttävän sakkorangaistuksen sijasta vankeusrangaistuksen käyttöä.

Tuomioistuimen perusteluja kuristamisesta:

”Tekoon on liittynyt kuristamista, mikä on henkeä uhkaava tekotapa ja voi joutaa myös uhrin tarkoituksettomaan kuolemaan, mikä lisää teon vaarallisuuden tasoa.”

”MM:n syyksi luettua pahoinpitelyn tekotapaa, eli asianomistajan kuristamista kaulalta ... on pidettävä vaarallisena, koska siihen liittyy riski jopa hengenvaarasta.”

”MM:n teon moitittavuutta lisää se, että hän on käyttämänsä väkivallan yhteydessä muun muassa kuristanut asianomistajaa ja ... väkivallan käyttämisen yhteydessä asianomistaja oli menettänyt tajuntansa.”

---

107 Psykologisten tutkimusten mukaan ihmisten on vaikea arvioida väkivaltaisen tilanteen kestoa (esim. Korkman 2022, s. 174).

108 Esitutinnan rajoittamista ja syyttämättä jättämistä koskevassa aineistossa kuristamisesta saatavaa näyttöä pidettiin usein epävarmana tai epäselvänä (Kainulainen & Rantala 2024, s. 71–72).

Selvitysaineiston mukaan valtaosassa kuristamista koskevista syytteistä seurasi tuntuva vankeusrangaistus. Kysymys ei ollut yksin kuristamisen vaarallisuudesta, vaan siitä, että näissä tapauksissa syytekohtia oli tyypillisesti useita, mies oli käyttänyt useita erilaisia väkivallan tekotapoja ja hänellä saattoi jo olla taustallaan aikaisempia väkivallasta annettuja tuomioita.

9.2 Haavoittuvuuksia: Raskaus tai lapsen läsnäolo

Osassa selvitysaineiston tapauksia kävi ilmi asianomistajan haavoittuvuuteen liittyviä seikkoja. Väkivallankokija oli esimerkiksi liikuntarajoitteinen, vammainen, iäkäs tai maahan muuttanut nainen, joka pelkäsi oleskeluoikeutensa puolesta ja uskoi puolisonsa pystyvän vaikuttamaan hänen käännättämiseensä maasta. Selvitysaineistossa oli lisäksi tapauksia, joissa pahoinpidelty nainen oli raskaana tai lapset olivat olleet läsnä väkivaltaisessa tilanteessa.

Istanbulin sopimuksessa on kiinnitetty huomiota haavoittuvassa asemassa oleviin henkilöihin. Selitysmuistiossa on todettu, että muun muassa raskaana oleva nainen tai nainen, jolla on pieniä lapsia, on katsottava haavoittuvassa asemassa olevaksi.¹⁰⁹ Istanbulin sopimuksen 46 artiklan mukaan muun muassa lapsen läsnäolo tulee ottaa huomioon raskauttavana seikkana (ks. edellä luku 2.3.2). Selvitysaineiston tapauksissa tällaiset haavoittuvuudesta kertovat tekijät eivät kuitenkaan yleensä sisältyneet syyttäjien teonkuvauksiin, vaan ne tulivat esille etenkin asianomistajan kertomuksen kautta. Myöskään tuomioistuimen perusteluissa ei välttämättä otettu kantaa väkivallankokijan haavoittuvuuteen.

Muutamassa tapauksessa asianomistaja oli ollut raskaana, kun nykyinen tai entinen mies oli väkivaltainen naista kohtaan. Pahoinpitelyn aiheuttamien fyysisten seurausten lisäksi tapauskuvauksesta kävi ilmi, että nainen oli ollut erittäin huolissaan siitä, miten koettu väkivalta vaikuttaa tai voi vaikuttaa hänen syntymättömään lapseensa. Naisen huoli oli saatettu dokumentoida lääkärinlausuntoon, jonka mukaan nainen oli ahdistunut tilanteesta, kärsi pahoinpitelemisen jälkeen vatsakivuista ja supistuksista, ja seurasi levottomin mielin sikiön vointia.

Selvitysaineistossa oli lisäksi tapauksia, joissa pahoinpitelyn tapahtuessa perheen lapsi oli paikalla. Asianomistajina kuultujen naisten kertomuksista välittyi tietoa siitä, että väkivallan kuormittavuutta lisäsi lasten läsnäolo. Nainen oli huolissaan väkivaltaisessa tilanteesta siitä, miten lapset reagoisivat isänsä tai hänen uuden miesystävänsä häntä vastaan käyttämään väkivaltaan. Lapset olivat saattaneet pelästyä miehen väkivaltaista käyttäytymistä ja itkivät hädissään. Hyvin pieni lapsi olisi voinut tarvita hoivaa, mitä äiti ei nyt iskujen ja lyöntien kohteena pystynyt antamaan.

---

109 Istanbulin sopimuksen selitysmuistio, kohta 87. Haavoittuvuuden määritelmistä ks. myös edellä luku 2.3.2.

Joissakin tapauksissa kerrottiin lapsen yrittäneen mennä vanhempiensa väliin ja saada isänsä lopettamaan äitiinsä kohdistuneen pahoinpitelemisen. Lapsi oli myös saattanut lähteä hakemaan apua ja yritti saada naapurista paikalle muita aikuisia keskeyttämään tilanteen. Asianomistajana ollut nainen kertoi toisinaan, että hänen hakeutumisensa lääkäriin oli viivästynyt, koska lapsia ei voinut jättää yksin, eikä hän pystynyt järjestämään heille hoitajaa heti väkivaltaisen tilanteen jälkeen, varsinkaan öiseen aikaan.

Selvitysaineiston tapauksissa pääpaino oli vastaajan menettelyn arvioimisessa, eikä siinä miten omaan vanhempaan kohdistuneen väkivallan näkeminen vaikutti lapseen. Voimassa olevan oikeuden mukaan lapsi ei ole rikosprosessissa vanhempiensa välisen väkivallan takia asianomistajan asemassa.¹¹⁰ Oikeudenkäynnissä ei arvioitu sitä, minkälaisia haitallisia vaikutuksen lapsen kehitykselle, hyvinvoinnille ja turvallisuuden tunteelle vanhempien väkivalta on heidät altistanut. Lapsen näkökulma ei tullut esille kuin vain muutamassa tapauksessa väkivaltaa kokeneen äidin kertomana, kun nainen perusteli omia vahingonkorvausoikeudellisia vaatimuksiaan tuomalla esiin oman huolensa lapsensa hyvinvoinnin ja turvallisuuden järkkymisestä. Hän kertoi esimerkiksi oikeudenkäynnissä, millä tavalla miehen väkivalta oli vaikuttanut pidemmällä aikavälillä lapseen. Koska lapset olivat olleet pidempään järkyttyneitä tilanteesta, se oli puolestaan lisännyt hänen itsensä kokemaa ahdistusta ja huolta.

Vaikka asianomistajan kertomuksen kautta tuli tietoa lapsen läsnäolosta tilanteessa, tuomioistuimien ei välttämättä ottanut siihen mitään kantaa. Muutamien tuomioiden perustelujen mukaan lapsen läsnäololla oli kuitenkin merkitystä paitsi tunnusmerkistökijänä, myös seuraamusharkinnassa. Lapsen läsnäolo vaikutti törkeän pahoinpitelyn kokonaisarvioinnissa yhtenä tekijänä siihen, että pahoinpitelyä pidettiin törkeänä. Seuraamusharkintaa koskevissa perusteluissa saatettiin viitata Istanbulin sopimukseen ja pitää vastaajan tekoa moitittavana, kun se oli kohdistunut puolisoon ja tilanteessa oli ollut läsnä asianomistajan huolenpidosta riippuvainen lapsi. Tuomiossa saatettiin vielä todeta, että lapsi oli jo sen verran vanha, että hän oli ymmärtänyt, mitä tilanteessa tapahtui, kun hän oli joutunut näkemään isänsä väkivallan käyttöä ja poliisin väliintulon.

---

110 Niin sanotussa lapsirauharikosta koskevassa lakialoitteessa on esitetty tätä koskevaa muutosta ks. tarkemmin LA 41/2024 vp.

9.3 Lapsi vanhempansa tekemän väkivallan kohteena

Selvitysaineistossa oli 17 lasta, joiden vanhempaa syytettiin lapsen pahoinpitelystä. Lasten ikä vaihteli vauvoista teini-ikäisiin. Lasten isä oli hieman useammin vastaajana kuin äiti. Yleensä syytteessä oli toinen vanhemmista, mutta selvitysaineistossa oli myös tapaus, jossa lapsen molemmat vanhemmat olivat vastaajina. Muutamassa tapauksessa mies oli syytteessä sekä puolisoonsa että lapseensa kohdistuneesta pahoinpitelystä.

Syytteiden mukaan lapsia oli esimerkiksi läpsitty, annettu luunappeja, lyöty kasvotain tai ylävartaloon, tukistettu tai vedetty voimakkaasti hiuksista, roikotettu hiuksista tai vaatteista, isketty lapsen pää pöytään, lyöty tai tökitty lasta jollakin esineellä, tönäistytty lapsi nurin tai potkittu. Syytteissä oli niin yksittäisiä tilanteita kuin myös pidempään, jopa useita vuosia jatkunutta väkivaltaa lapsia kohtaan. Osassa tapauksia oli kysymys sisaruksista, eli perheen useampi lapsi oli ollut syytteen mukaan toistuvasti vanhempansa kovakouraisen kurinpidon kohteena.

Osa vanhemmista kiisti lapsensa pahoinpitelemisen, osa myönsi. Vastaaja saattoi kertoa, että lapsi ei ollut totellut häntä tai nuoren kanssa oli tullut riitaa esimerkiksi kotitöistä. Kun hän ei saanut viestiään perille sanallisesti, vanhempi oli turvautunut fyysisiin otteisiin. Vanhemman kiistäessä hän saattoi todeta, että kyseessä oli lapsen kasvatustilanteessa pelkkä huijaus, jossa ei käytetty voimaa, eikä hänellä ollut pahoinpitelytarkoitusta.

Tuomioistuimien katsoi, että suurin osa lapsiin kohdistuneista pahoinpitelysyytteistä näytettiin toteen. Kahdessa tapauksessa syyte hylättiin kokonaan. Tapausmäärän pienuudesta huolimatta on mahdollista todeta, että lasten kohdalla ei kerry samalla tavalla välillistä näyttöä kuin parisuhdeväkivallasta. Lapsen kohdistuneen väkivallan takia ei tehty kotihälytystä, hätäkeskustallennetta ei ole, eikä poliisi ole tullut tekopaikalle puhuttamaan osapuolia ja tekemään havaintoja mahdollisesta rikoksesta. Lapsi ei ole myöskään itse hakeutunut lääkäriin toisin kuin aikuinen. Muutamissa tapauksissa tuomioistuimien piti ongelmallisena sitä, että lapsen kuuleminen ei tuottanut kovin yksityiskohtaista kertomusta lapsen kokemasta väkivallasta, koska lapsella oli vaikeuksia tarkentaa esimerkiksi pahoinpitelyjen tarkkoja ajankohtia. Lapsen vanhempi pystyi vastaajan ominaisuudessa esittämään toisinaan uskottavan vaihtoehtoisen selityksen tapahtumista, minkä seurauksena syyte pahoinpitelystä hylättiin.

Korkein oikeus on todennut, että lapsen kohdistuneessa pahoinpitelyssä teon vahingollisuus ja vaarallisuus on suurempi kuin tasaväkisten rikoksen osapuolten välillä (KKO 2002:2). Selvitysaineistossa syyksi lukevien tuomioiden perusteluissa kiinnitettiin rangaistusvastuuta korottavana seikkana huomiota lapsen puolustuskyvyttömyyteen, lapsen nuoreen ikään, väkivallan toistamiseen ja siihen, että väkivaltaa oli

käytetty omaa lasta kohtaan. Tuomioistuimien saattoi perusteluissa lausua, että vaikeat tilanteet lapsen kanssa on pystyttävä ratkaisemaan muulla tavalla kuin loukkaamalla lapsen fyysistä koskemattomuutta. Rangaistusta lieventävänä seikkana saattoi puhua vastaajan toiminta rikoksen selvittämisen edistämiseksi, vanhemman hakema apu ja tuki tai rikosprosessin pitkä kesto.

Tuomioaineiston perusteella vaikutti siltä, että painopiste oli fyysisen väkivallan aiheuttamien seurausten esille tuomisessa, eikä siinä, minkälaisia haitallisia vaikutuksia lapseen kohdistuva väkivalta aiheuttaa hänen kehitykselleen, psyykkiselle hyvinvoinnille tai turvallisuuden tunteelle.¹¹¹ Yhdenvertaisuusvaltuutettu tulee myöhemmissä selvityksissään arvioimaan tarkemmin lapsen aseman rikosprosessissa.

---

111 Esitutkintaa varten laaditussa käsikirjassa lapsirikostutkinnasta on muistutettu, että esitutkintalain mukaan esitutkinnassa tulee selvittää rikoksen aiheuttama vahinko, mikä pitää aineellisten vahinkojen lisäksi sisällään myös lapsen kehitykselle ja hyvinvoinnille aiheutuneen haitan tai vahingon (Käsikirja lapsirikostutkinnasta 2022, s. 90–91, 95–96).

10 Yhteenveto ja johtopäätökset

10.1 Keskeiset tulokset

Tässä selvityksessä tarkasteltiin, miten pari- ja lähisuhdeväkivaltaa on käsitelty käräjä-oikeuskäytännössä. Vastauksia haettiin siihen, minkälaisesta pari- ja lähisuhdeväkivallasta syyttäjät nostivat syytteitä, miten niitä pyrittiin näyttämään toteen ja miten hyvin syytteet menestyivät. Tuomioaineistosta selviää, miten rikoksen osapuolet suhtautuivat syytteeseen, mitä he kertoivat väkivallasta ja minkälaisia vaatimuksia asianomistajat esittivät vastaajille. Lisäksi saatiin tietoa siitä, miten rikoksen osapuolten välinen lähisuhde vaikutti tuomioistuimen oikeudellisessa harkinnassa.

Selvitysaineistossa lähiluvun kohteena oli 80 pari- ja lähisuhdeväkivallasta annettua tuomiota, joissa oli yhteensä yli 200 rikossyytettä. Vastaajia oli yhteensä 83 ja asianomistajia 100. Vastaajista 73 prosenttia oli miehiä ja 27 prosenttia naisia. Asianomistajista 31 prosenttia oli miehiä ja 69 prosenttia naisia. Selvitysaineisto muodostui yhteensä 207 rikossyytteestä, joista 136 koski pahoinpitelyrikoksia (RL 21:5–7). Yleisin rikosnimike oli perusmuotoinen pahoinpitely. Tämän lisäksi vastaajaa syytettiin esimerkiksi samaan asianomistajaan kohdistuneesta laittomasta uhkauksesta, vainoamisesta tai kotirauhan rikkomisesta.

Suurimmassa osassa syytteitä oli kysymys parisuhdeväkivallasta. Vastaaja ja asianomistaja olivat nykyisiä tai entisiä avio- tai avopuolisoita tai seurustelukumppaneita. Parisuhdeväkivalta oli sukupuolittunutta. Vastaajista 76 prosenttia oli miehiä ja asianomistajista naisia oli 78 prosenttia. Nainen oli vastaajana 24 prosentissa tapauksista ja asianomistajista miehiä oli 22 prosenttia.

Syytteissä kuvattiin tyypillistä parisuhdeväkivaltaa, joka oli tehty ruumiillista väkivaltaa käyttämällä. Miehen ollessa vastaajana kuvattiin kädellä tai nyrkillä lyömistä kasvoihin tai muuhun vartaloon, potkimista, tönimistä ja naisen heittelyä, hiuksista repimistä ja naisen raahaamista eri huoneiden välillä. Miehillä tyypillinen tekotapa oli myös naisen kuristaminen. Muutamissa tapauksissa mies oli käyttänyt teräasetta tai astaloa. Naisen ollessa vastaajana syytteissä kuvattiin miehestä kiinni pitämistä, lyömistä, raapimista tai esineillä heittelyä. Muutamissa tapauksissa nainen oli käyttänyt astaloa tai teräasetta miestä vastaan. Syytteiden mukaan parisuhdeväkivallan aiheuttamissa seurauksissa oli vaihtelua. Osa fyysisistä seurauksista oli lieviä, kun taas osa oli vakavampia.

Syytteissä rikoksen tekoaika vaihteli yksittäisestä päivästä useisiin kuukausiin, jopa vuosiin, jolloin oli kyse pidempään jatkuneesta parisuhdeväkivallasta. Useiden erillisten pahoinpitelyrikosten lisäksi vastaajaa syytettiin toisinaan muista samaan asianomistajaan kohdistuneista rikoksista. Kysymys oli esimerkiksi vahingonteosta, kun vastaaja oli pahoinpitelytilanteessa rikkonut kodin tavaroita tai laittomasta uhkauksesta, kun hän oli esittänyt tappouhkauksen nykyiselle tai entiselle puolisolleen. Erityisesti eron jälkeisessä parisuhdeväkivallassa rikosnimikkeitä saattoi olla pahoinpitelyrikosten lisäksi useita: vainoaminen, kotirauhan rikkominen, yksityiselämää koskevan tiedon levittäminen, viestintäsalaisuuden loukkaaminen ja/tai lähestymiskiellon rikkominen.

Syyttäjän tehtävänä on vastata todistelusta ja esittää näyttöä syytteen tueksi. Rikoksen osapuolten kuulemisen lisäksi tuomioistuimessa esitettiin lähes aina kirjallista todistelua, kuten asianomistajaa koskeva lääkärinlausunto. Joissakin tapauksissa kuultiin todistajana kotihälytyksen takia paikalle saapunutta poliisia, naapuria tai osapuolille läheistä henkilöä, joka oli nähnyt tai kuullut väkivallan seurauksista. Todisteena vedottiin osapuolten väliseen viestittelyyn, päiväkirjamerkintöihin tai lausuntoon turvakotiin hakeutumisesta. Asianomistaja saattoi esittää syyttäjän rinnalla omaa todistelua ja tuoda oikeudenkäyntiin aineistoa esimerkiksi hänen asioinneistaan terveydenhuollossa.

Parisuhdeväkivallan asianomistajista 46 prosenttia vaati rangaistusta ja 50 prosenttia vaati vahingonkorvausta. Vahingonkorvausten vaatiminen oli siten hieman yleisempää kuin rangaistusvaatimuksen esittäminen. Selvitysaineistosta kävi ilmi, että asianomistajan esittämä todistelu tuki paitsi syytteen toteennäyttämistä, myös hänen vahingonkorvausoikeudellisia vaatimuksiaan.

Parisuhdeväkivallan osapuolia kuultiin tavallisesti henkilökohtaisesti oikeudenkäynnissä. Rikoksen asianomistajan kertomus välitti yleensä syytettä enemmän tietoa pahoinpitelystä, siihen liittyvistä olosuhteista ja pahoinpitelyn seurauksista. Vastaajien suhtautuminen heitä vastaan nostettuihin syytteisiin vaihteli. Osa myönsi syyllisyytensä joko kokonaan tai osittain, kun taas osa kiisti jyrkästi käyttäneensä minkäänlaista väkivaltaa. Monien vastaajien puheissa toistui samanlainen taktiikka pyrkiä puolustautumaan, kiistää vastuunsa ja vierittää syy tapahtumista väkivallankokijalle.

Selvitysaineiston asianomistajista 18 prosenttia oli alaikäisiä, jolloin lähes kaikissa tapauksissa syytettiin hänen vanhempaansa pahoinpitelystä. Lasten ikä vaihteli vauvoista teini-ikäisiin. Kysymys oli yleensä kasvatuksellisista tai konfliktitilanteista, kun lapsi ei ollut suostunut toimimaan aikuisen haluamalla tavalla, ja vanhempi ohjasi lapsen tai nuoren toimintaa väkivaltaa käyttämällä.

Selvitysaineisto osoitti, että pari- ja lähisuhdeväkivallasta nostetut syytteet menestyivät hyvin. Vastaajista 94 prosenttia sai syyksi lukevan tuomion, jolloin hänet tuomittiin yleensä sakkorangaistukseen. Tuomioistuin arvioi suurimmassa osassa tapauksia,

että syyte pari- tai lähisuhdeväkivallasta tuli toteennäytetyksi. Tuomioistuimien piti yleensä asianomistajan kertomusta luotettavana, eikä vastaajan kiistäminen tai hänen esittämänsä vaihtoehtoinen tapahtumainkulku ollut tuomioistuimen mielestä uskottava. Syytteen toteennäyttämistä tuki asianomistajan kertomuksen lisäksi muu rikosasiasa esitetty näyttö, kuten lääkärinlausunto, hätäkeskustallenne ja asianomistajan saamista vammoista otetut valokuvat.

Selvitysaineisto muodostui ainoastaan pari- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevista tapauksista, mutta tuomioistuimien ei välttämättä lausunut perusteluissaan lähisuhteesta mitään. Käräjä- ja hovioikeuden tuomioiden perusteluissa yli puolessa ei otettu kantaa läheiseen suhteeseen (55 %). Kun läheisestä suhteesta ei lausuttu perusteluissa, on vaikea arvioida, oliko lähisuhteella merkitystä tuomioistuimen oikeudellisessa harkinnassa. Lähisuhde oli perusteluissa esillä 45 prosentissa tapauksista, jolloin sen vaikutusta arvioitiin niin tunnusmerkistön valintaan, seuraamusharkintaan kuin vahingonkorvauksiin liittyvissä kysymyksissä. Lähisuhde vaikutti rikosvastuuta korottavasti. Esimerkiksi seuraamusharkinnassa teon suurempi moitittavuus johti ankarampaan rangaistukseen kuin pahoinpitelystä olisi muutoin tuomittu.

Yhteenveto:

- Lähiluvun kohteena oli 80 käräjä- ja hovioikeuden pari- ja lähisuhdeväkivallasta antamaa tuomiota, joissa oli yhteensä yli 200 rikossyytettä. Vastaajia oli 83 ja asianomistajia 100. Yleisin rikosnimike oli perustunnusmerkistön mukainen pahoinpitely (RL 21:5).
- Suurin osa tapauksista liittyi parisuhdeväkivaltaan, jolloin syytettynä oli tavallisesti mies (76 %) ja asianomistajana nainen (78 %). Asianomistajista lapsia oli 18 prosenttia, jolloin lähes aina oli kyse vanhemman lapsen kohdistamasta pahoinpitelystä.
- Parisuhdeväkivallan asianomistajista rangaistusta vaati 46 prosenttia ja vahingonkorvausta 50 prosenttia.
- Pari- ja lähisuhdeväkivallasta nostetut syytteet menestyivät hyvin. Vastaajista 94 prosenttia sai syyksi lukevan tuomion, jolloin hänet tuomittiin yleensä sakkorangaistukseen. Syyksi lukevaa tuomiota tuki asianomistajan luotettavan kertomuksen lisäksi välillinen näyttö, kuten lääkärinlausunto, hätäkeskustallenne tai valokuvat.
- Tuomioistuimien ei ottanut tuomion perusteluissa erikseen kantaa lähisuhteen merkitykseen yli puolessa tapauksista (55 %). Lähisuhde oli perusteluissa esillä 45 prosentissa tuomioita, jolloin se vaikutti rikosvastuuta korottavasti.

10.2 Johtopäätökset

10.2.1 Tausta

Lainsäätäjällä on 1990-luvulta lähtien kiristänyt suhtautumistaan pari- ja lähisuhdeväkivaltaan. Muutokseen on vaikuttanut kansainvälinen kehitys, jonka seurauksena on kritisoitu kansallisten rikosoikeudellisten järjestelmien puutteita käsitellä läheisissä suhteissa tapahtunutta väkivaltaa. Kansainvälisessä oikeudessa korostuu naisiin kohdistuva väkivalta ihmisoikeuskysymyksenä, tasa-arvo-ongelmana ja yhtenä naisiin kohdistuvan syrjinnän muotona. Suomea velvoittavassa Istanbulin sopimuksessa väkivallan torjumisen katsotaan edellyttävän laaja-alaisia toimia niin väkivallan ennaltaehkäisyssä, väkivallankokijoille tarjottavissa palveluissa kuin rikosvastuun toteuttamisessa.

Syyteoikeuden siirtämisellä asianomistajalta viralliselle syyttäjälle on haluttu selvittää viranomaisten velvollisuutta vastata rikosprosessin käynnistämisestä ja eteenpäin viemisestä pari- ja lähisuhdeväkivallassa. Muutosten taustalla on vaikuttanut käsitys siitä, että rangaistusten yleisestäävyys on tehokkaampaa ja yhdenmukaisempaa, kun päättävältä rikosvastuusta on viranomaisilla, eikä asianomistajalla. Kun lähisuhteissa tapahtuneet pahoinpitelyrikokset on muutettu virallisen syytteen alaisiksi, rikosvastuun toteuttamisen ei pitäisi enää olla sattumanvaraista ja perustua yksittäisen väkivallankokijan kyvyille tai voimavaroille toimia rikosprosessissa.

Tutkimus- ja tilastotietoa pari- ja lähisuhdeväkivallan käsittelemisestä rikosprosessissa on saatavilla vain vähän. Tilastokeskuksen erilliselvitys paljasti, että vain joka toinen poliisille ilmoitetuista naisten kokemista parisuhdeväkivaltatapauksista johti syytteen nostamiseen tuomioistuimessa.¹¹² Tilastollisessa selvityksessä ei pystytty tarkemmin perehtymään poliisin, syyttäjien tai tuomareiden rikosprosessin eri vaiheissa tekemien ratkaisujen perusteluihin. Tiedon puute vaikeuttaa sen arvioimista, miten tehokkaasti nykyisen rikoslain avulla pystytään suojelemaan naisia väkivallalta, mihin myös GREVIO on kiinnittänyt huomiota.¹¹³ Yhdenvertaisuusvaltuutettu on naisiin kohdistuvan väkivallan raportojana päättänyt omalta osaltaan vastata tiedon puutteisiin selvittämällä lainsoveltamiskäytäntöjä pari- ja lähisuhdeväkivallassa.

Valtuutettu selvitti vuonna 2024 poliisin ja syyttäjien ratkaisukäytäntöä esitutkinnan rajoittamisessa ja syyttämättä jättämisessä, kun kyse oli pari- ja lähisuhdeväkivallasta. Selvitys osoitti, että parisuhdeväkivallassa syytteitä jätettiin nostamatta, koska käytettyä väkivaltaa pidettiin lievänä, osapuolten välillä ei ollut esiintynyt aikaisemmin väkivaltaa ja/tai osapuolet olivat keskenään sopineet rikosasiasta tai osallistuneet

---

¹¹² Haapakangas & Lipasti 2025, s. 52.

¹¹³ GREVIO 2019, esim. s. 6, 50–52; GREVIO 2024, esim. s. 5, 43–45.

sovitteluun.¹¹⁴ Valtuutettu oli huolissaan selvityksen tuloksista. Kun rikosprosessi päättyi esitutkinnan rajoittamiseen tai syyttämättä jättämiseen, väkivallantekijää ei pyritty saattamaan rikosvastuuseen. Valtuutettu esitti suosituksenaan rikosvastuun toteuttamisen lisäämistä, mikä edellyttäisi poliisilta ja syyttäjiltä aikaisempaa pidättyvää suhtautumista esitutkinnan rajoittamiseen ja syyttämättä jättämiseen pari- ja lähisuhdeväkivallassa.¹¹⁵ Vuoden 2025 alussa voimaan tullut lähisuhdeväkivallan sovittelun kielto tukee valtuutetun kantaa. Sovittelulakia muuttamalla pyritään hallituksen esityksen mukaan varmistamaan, että lähisuhteissa tapahtuneissa rikoksissa rikosprosessi ei voisi enää jatkossa päättyä osapuolten välisen sovinnon vuoksi.¹¹⁶

10.2.2 Huolellinen ja uhrisensitiivinen esitutkinta tukee rikosvastuun toteuttamista

Tässä selvityksessä yhdenvertaisuusvaltuutettu on tarkastellut pari- ja lähisuhdeväkivallan käsittelyä käräjäoikeuskäytännössä. Tuomioaineiston perusteella on selvää, että ammattimainen, uhrisensitiivinen ja perusteellinen esitutkinta on muodostanut hyvän pohjan syyttäjän nostamalle syytteelle ja rikosasian käsittelylle tuomioistuimessa.

Viime vuosina poliisia on koulutettu tunnistamaan aikaisempaa paremmin pari- ja lähisuhdeväkivaltaa, ja väkivaltarikoksissa osapuolten kuulemis- ja kuulustelumenetelmiä on kehitetty.¹¹⁷ Erityisen tärkeää on, että esitutkinnassa pyritään muodostamaan kokonaiskuva pari- tai lähisuhteessa käytetystä väkivallasta, sen eri muodoista ja jatkuvuudesta. Myös poliisipartion toimien ja väkivallan käytöstä kertovien havaintojen dokumentointi kotihälytystilanteen jälkeen on tärkeää riippumatta siitä, käynnistyykö tapauksesta rikostutkinta vai ei.¹¹⁸

Tuomioaineistossa osa syyksi lukevista tuomioista koski toistuvaa parisuhdeväkivaltaa, joissa oli useita erillisiä syytteitä pahoinpitelyrikoksista. Tapauskuvausten perusteella vaikutti siltä, että poliisi oli käynyt samassa osoitteessa useita kertoja kotihälytyksen takia. Tuomioaineistossa kirjallisena todisteluna vedottiin usein poliisin ottamiin valokuvaan tekopaikalta ja/tai väkivallankokijan saamista vammoista. On mahdollista, että poliisi on kannustanut väkivallankokijaa hakeutumaan lääkäriin ja tämän seurauksena saatu lääkärintodistus on ollut tärkeä osa syyttäjän esittämää näyttöä, mikä on tukenut tuomioistuimen arvioissa syytteen toteennäyttämistä.

---

114 Kainulainen & Rantala 2024, s. 73–86.

115 Kainulainen & Rantala 2024, s. 104–105.

116 HE 130/2024 vp, esim. s. 29.

117 Liimatainen & Rantaeskola 2022, esim. s. 31–32, 74; Poliisin ohje 2025, kohdat 2.4–2.5.

118 Tätä seikkaa on painotettu poliisin käsikirjassa lähisuhdeväkivallasta ks. Liimatainen & Rantaeskola 2022, s. 44–45, 71–72. Ks. myös Poliisin ohje 2025, esim. kohta 2.4.

Poliisin toiminta niin kotihälytystilanteissa kuin esitutkinnan aikana on rikosprosessin kannalta ratkaisevassa asemassa. Parisuhdeväkivallan erityispiirteiden tunteminen, väkivallankokijan sensitiivinen kohtaaminen ja huolellisesti kerätty todistusaineisto on edellytyksenä sille, että pari- ja lähisuhdeväkivallassa pystytään toteuttamaan rikos- ja rangaistusvastuuta.

10.2.3 Viranomaisaloitteisuus on tärkeää syytteen nostamisessa

Tuomioaineiston mukaan pari- tai lähisuhdeväkivallan asianomistaja yhtyi syyttäjän rangaistusvaatimukseen noin puolessa tapauksista ja vaati vastaajalta myös vahingonkorvausta. Tulos on mielenkiintoinen verrattaessa sitä aikaisempaan valtuutetun selvitykseen. Esitutkinnan rajoittamista ja syyttämättä jättämistä koskevassa selvityksessä syyttäjät perustelivat ratkaisuaan syytteestä luopumisesta usein sillä, että asianomistajalla ei ollut vaatimuksia vastaajaa vastaan. Tuomioaineiston perusteella asianomistajan esittämä rangaistusvaatimus tai sen puute ei vaikuttanut olevan keskeisessä osassa syyttäjän tekemässä syyteharkinnassa.

Tuomioaineiston mukaan väkivaltarikoksissa asianomistajan vaatimusten puute ei muodostunut esteeksi syytteen nostamiselle, mitä on pidettävä oikeudellisesti perusteltuna ratkaisuna. Virallisen syyteoikeuden laajentamisella pari- ja lähisuhdeväkivallassa on haluttu nimenomaisesti korostaa viranomaisten toimintavelvollisuutta huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta ja vapauttaa väkivallankokija tästä vastuusta. Viranomaisten toimintavelvollisuuden toteuttaminen vastaa Istanbulin sopimuksen tavoitteeseen torjua tehokkaasti naisiin kohdistuvaa väkivaltaa.

10.2.4 Asianomistajat kertoivat oikeudenkäynnissä kokemastaan väkivallasta

Oikeudenkäynnissä kuultiin tavallisesti parisuhdeväkivallan asianomistajaa. Tuomioaineisto osoitti, että lähes kaikissa tapauksissa he pystyivät kertomaan kokemastaan väkivallasta. Vaitiolo-oikeuteen vetoavia asianomistajia oli aineistossa vain muutamassa yksittäisessä tapauksessa.¹¹⁹ Vaikuttaa siltä, että parisuhdeväkivallan asianomistajat ovat yleensä halunneet tulla kuulluiksi kokemastaan väkivallasta, vaikka he eivät olisi esittäneet rangaistus- tai vahingonkorvausvaatimusta nykyistä tai entistä puolisoaan vastaan.

---

¹¹⁹ Asianomistajalla on läheisiin suhteisiin liittyvissä rikoksissa vaitiolo-oikeus, mutta tuomioistuimella on tietäen edellytyksin mahdollisuus sen murtamiseen (OK 17:17–18; KKO 2019:17). Selvitysaineiston mukaan vain yhdessä tapauksessa syyttäjä päätyi asianomistajan vaitiolo-oikeuden käyttämisen takia peruuttamaan syytteen ja asia jäi sillensä. Muutamassa muussa tapauksessa syyttäjä pystyi asianomistajan vaikenemisesta huolimatta näyttämään syytteen toteen tukeutumalla muuhun väkivallasta kertovaan todistusaineistoon.

Tuomioaineiston perusteella ei pysty luotettavasti selvittämään, kuinka usein asianomistaja käytti oikeudellista avustajaa, kuten asianajajaa, oikeudenkäynnissä. Tästä löytyi maininta noin 40 prosentista tapauksia. Oikeudellinen avustaja helpottaa väkivallankokijan oikeudenkäyntiin valmistautumista ja lisää oikeuksiin pääsyä, kun avustaja huolehtii hänen puolestaan esimerkiksi vahingonkorvausoikeudellisten vaatimusten esittämisestä ja niiden perusteleminen. Avustajan läsnäolo voi lisätä myös väkivallankokijan turvallisuuden tunnetta. Monissa lähisuhdeväkivaltatapauksissa asianomistajalla on tuloistaan riippumatta oikeus saada oikeudellinen avustaja maksutta rikosprosessiin (ROL 2:1a). Tutkimustietoa tarvittaisiin siitä, ovatko pari- ja lähisuhdeväkivallan asianomistajat saaneet riittävästi tietoa tästä heille kuuluvasta oikeudesta.

Lähiluvun kohteena olleista tuomioista kävi ilmi, että varsinkin pidempään jatkuneessa parisuhdeväkivallassa asianomistaja saattoi kertoa hänen miestä kohtaan kokemastaan pelosta, joka oli vaikeuttanut myös hänen toimimistaan rikosprosessissa. Tuomioaineiston perusteella ei pysty arvioimaan, minkälaisia mahdollisia toimenpiteitä oikeudenkäynnissä oli tehty uhrin turvallisuuden takaamiseksi. Tätä kysymystä olisi syytä tarkastella perusteellisemmin jatkotutkimuksissa. Rikosuhridirektiivin (29/2012) myötä on pyritty parantamaan rikoksen uhrin suojelua rikosprosessissa¹²⁰, mutta tietoa säännösten ja viranomaisohjeistusten soveltamisesta on saatavilla vain vähän.

Tuomioaineisto osoitti, että parisuhdeväkivallan asianomistajat pystyivät oikeudenkäynnissä tavallisesti antamaan syytettä enemmän tietoa väkivallasta, sen kontekstista ja seurauksista. Väkivallankokijoiden kertomuksissa kuvattiin väkivaltaista tilannetta, osapuolten käyttäytymistä ja väkivallan aiheuttamia seurauksia hänen fyysiselle ja psyykkiselle hyvinvoinnille. Muutamista tapauksista kävi ilmi, että naisen tunnekuormaa lisäsi väkivallan tapahtuminen lasten läsnä ollessa tai hänen raskautensa takia huoli sikiöstä. Syytteissä pääpaino oli ruumiillisen väkivallan tekemisessä, mutta parisuhdeväkivaltaa kokeneiden naisten kuvauksista saattoi välittyä tietoa myös pakkottavalle kontrollille ominaisesta käyttäytymisestä. Mies oli esimerkiksi pyrkinyt eristämään naisen ja rajoitti hänen kontaktejaan muiden ihmisten kanssa, ja valvoi tiukasti naisen liikkumista kodin ulkopuolella. Eron jälkeisessä väkivallassa mies saattoi olla syytteessä pahoinpitelyrikosten ohella pitkäkestoisesta vainoamisesta, laittomasta uhkaamisesta, kotirauhan rikkomisesta ja/tai yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisestä.

Kun väkivallankokija oli ollut toistuvan parisuhdeväkivallan kohteena, hänellä saattoi olla vaikeuksia muistaa tarkasti yksittäiseen tekoon liittyneitä yksityiskohtia. Tuomioistuimen suhtautumisessa oli hieman vaihtelua, mutta yleensä tuomion perusteluissa tuotiin ilmi, että yksityiskohtien puute saattoi olla seurausta paitsi rikosprosessin

---

120 SM 2016.

kestosta myös vakavasta ja pitkään jatkuneesta parisuhdeväkivallasta. Perustelujen mukaan eri tekojen tarkka erottaminen toisistaan voi olla vaikeaa tapauksissa, joissa asianomistaja oli toistuvasti joutunut kokemaan samantapaista väkivaltaa. Tällaisissa tilanteissa syyttäjä nosti esille esimerkiksi kuulustelupöytäkirjan tai lääkärinlausunnon, joihin tapahtumat oli dokumentoitu pian väkivallanteon jälkeen, ja tuomioistuimen arvioinnissa rikosasiassa kokonaisuudessaan esitetty näyttö riitti syyksi lukevaan tuomioon.

10.2.5 Pari- ja lähisuhdeväkivallasta nostetut syytteet menestyivät hyvin

Selvitys osoitti, että pari- ja lähisuhdeväkivallasta nostetut syytteet menestyivät hyvin. Vastaajista 94 prosenttia sai syyksi lukevan tuomion. Tuomioistuin piti asianomistajan kertomusta yleensä luotettavana, kun taas vastaajan mahdollinen kiistäminen ja vaihtoehtoisen tapahtumainkulun esittäminen ei sitä ollut. Selvitysaineistossa oli lisäksi tapauksia, joissa vastaaja myönsi syyllisyytensä joko kokonaan tai osittain, ja oli valmis korvaamaan myös rikoksella aiheuttamansa vahingot.

Tuomioistuimen arviossa syytteen toteennäyttämistä tuki asianomistajan kertomuksen lisäksi tapauksessa esitetty välillinen näyttö, kuten lääkärinlausunto, hätäkeskustallenne tai asianomistajan saamista vammoista otetut valokuvat. Joissakin tapauksissa kuultiin todistajana ensipartiossa ollutta poliisia, naapuria tai rikoksen osapuolten läheistä, jotka olivat nähneet tai kuulleet väkivallan aiheuttamista seurauksista.

10.2.6 Lähisuhdeväkivaltaan ei aina otettu kantaa tuomion perusteluissa

Lähiluvussa selvitettiin, miten tuomioistuin arvioi rikosten osapuolten välistä läheistä suhdetta. Tuomioaineisto muodostui pari- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevista tuomioista, jolloin syyttäjän teonkuvaukseen sisältyi maininta osapuolten välisestä läheisestä suhteesta. Syyttäjä on voinut suullisen oikeudenkäynnin aikana tuoda muutoinkin läheisen suhteen esille, kun hän on esimerkiksi vaatinut sen huomioon ottamista tunnusmerkistön valinnassa tai rangaistuksen mittaamisessa.

Käräjä- ja hovioikeuden tuomioiden perusteluissa läheiseen suhteeseen ei otettu kantaa 55 prosentissa tapauksista. Puutteellisten perustelujen takia on vaikea arvioida, onko lähisuhteella ollut merkitystä väkivallan oikeudellisessa arvioinnissa. Perustelut olisi syytä kirjoittaa yksityiskohtaisemmin, jotta niiden avulla pystyisi selvittämään, minkälaiset tekijät ovat vaikuttaneet oikeudellisessa ratkaisutoiminnassa.¹²¹ Lainsäätäjä on viimeisen 30 vuoden aikana tiukentanut suhtautumistaan pari- ja

---

121 Ks. OK 24:4; ROL 11:4. Rikostuomion perustelujen tarpeesta ks. tarkemmin Huovila ym. 2005.

lähisuhdeväkivaltaan. Syyksi lukevien tuomioiden perusteluissa olisi tärkeää osoittaa asianosaisille, että tuomioistuimien pitää pari- ja lähisuhdeväkivaltaa erityisen moitittavana toimintana.

Lähisuhde oli perusteluissa esillä 45 prosentissa tapauksista, jolloin se liittyi tunnusmerkistön valintaan, seuraamusharkintaan ja/tai vahingonkorvausoikeudellisiin kysymyksiin. Tuomioistuimien saattoi perustella tunnusmerkistön valintaa ja katsoa että osapuolten välisen läheisen suhteen takia kysymys ei ollut lievistä, vaan perusmuotoisesta pahoinpitelystä. Vastaavalla tavalla läheinen suhde vaikutti yhtenä tekijänä rikoksen törkeyden kokonaisarvostelussa törkeän pahoinpitelyn puolesta (ks. myös KKO 2022:73). Eniten tuomioistuimien perusteluissa lähisuhteeseen viitattiin osana seuraamusharkintaa, jolloin se vaikutti rangaistuslajin valinnassa, mutta etenkin rangaistuksen mittaamisessa.

Läheisen suhteen takia vastaajan syyksi luettua tekoa pidettiin erityisen moitittavana ja se vaikutti rangaistusvastuuta korottavasti. Perusteluissa viitattiin oikeuskäytäntöön, korkeimman oikeuden ratkaisuihin ja Istanbulin sopimukseen. Perusteluissa tuotiin ilmi, että viime vuosina rangaistuskäytäntö lähisuhdeväkivallassa on ankaroitunut. Tuomioistuimen harkinnalle oli ominaista sukupuolineutraali lähestymistapa, jolloin sekä miehen että naisen käyttämää parisuhdeväkivaltaa pidettiin yhtä moitittavana. Tuomioissa oli kuitenkin jossain määrin vaihtelua. Osassa tapauksia lähisuhde ei itsessään vaikuttanut olevan riittävä syy rangaistusvastuun korottamiseen, vaan tarkastelun kohteeksi otettiin kysymys siitä, oliko väkivallankokija erityisen suojelun tarpeessa osapuolten välisen epätasa-arvoisen aseman takia (ks. myös KKO 2020:20). Tapauskohtaisessa harkinnassa arvioitiin esimerkiksi osapuolten välisiä voimasuhteita väkivaltaisessa tilanteessa, ja naisen katsottiin yleensä olleen heikommassa asemassa miehen käyttämän väkivallan voimakkuuden tai toistuvuuden takia.

Pari- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevissa tapauksissa ilmeni myös rangaistuksen korottamisen ja lieventämisen puolesta puhuvia seikkoja. Perusteluissa tuotiin ilmi, että lähisuhdeväkivaltaa pidettiin moitittavana, mutta käsillä olleessa tapauksessa oli muita lievemmän rangaistuksen puolesta puhuvia tekijöitä. Kyse oli esimerkiksi rikosprosessin pitkästä kestosta, rikosentekijän pyrkimyksestä edistää rikoksen selvittämistä, vähentää rikoksen vaikutuksia soittamalla ensiapu paikalle tai hakea väkivallankäyttöön tai päihdeongelmaan apua tai hoitoa.

Nyt käsillä oleva selvitys tuomiokäytännöstä osoittaa, että kaikissa tuomioistuimissa ei vallitse yhtenäistä näkemystä pari- ja lähisuhdeväkivallan moitittavuudesta. Tuomioiden perustelujen mukaan läheinen suhde ei ole aina ollut tuomarin harkinnassa esillä rikos- tai rangaistusvastuuta selkeästi korottavana seikkana. Kun perusteluissa käsiteltiin läheistä suhdetta, sen oikeudellista merkitystä tulkittiin jossain määrin epäyhtenäisesti. Suomea sitovien kansainvälisten velvoitteiden, kuten Istanbulin sopimuksen valossa, nykyistä oikeustilaa on pidettävä ongelmallisena ja sen korjaaminen edellyttää pikaisia toimia.

10.2.7 Jatkotutkimustarpeita pari- ja lähisuhdeväkivallasta:

- onko väkivallankokijoille kerrottu riittävästi rikosprosessin aikana heille kuuluvista oikeuksista, kuten oikeudellisen avustajan saamisesta
- miten rikoksen osapuolet ovat kokeneet oikeudenkäynnin ja sen lopputuloksen
- miten usein oikeudenkäyntiin on osallistunut erityisen suojelun tarpeessa olevia asianomistajia, minkälaisia suojelutoimia on ollut käytössä sekä miten oikeusviranomaiset ja väkivallankokijat ovat suhtautuneet menettelyyn
- onko oikeudenkäyntiin osallistunut väkivallankokija kokenut olonsa riittävän turvalliseksi, jotta hän on pystynyt puhumaan väkivallantekijän läsnä ollessa väkivallasta ja sen aiheuttamista seurauksista
- asianomistajan vaitiolooikeuden ja sen murtamisen käyttäminen
- rangaistuksen mittaaminen pari ja lähisuhdeväkivallassa: mikä on tarkasti ottaen lähisuhteen vaikutus rangaistukseen

10.3 Yhdenvertaisuusvaltuutetun suosituksukset

1 Raskauttavista seikoista säädettävä rikoslaissa

Istanbulin sopimuksen 46 artiklassa käsitellään lukuisia raskauttavia seikkoja, joiden perusteella rikosta pidetään törkeänä ja rikosentekijälle määrättävä rangaistus ankaroituu. Raskauttavana seikkana on mainittu rikoksen kohdistaminen läheiseen henkilöön, kuten nykyiseen tai entiseen puolisoon. Raskauttavana seikkana pidetään myös esimerkiksi rikoksen kohdistamista haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön taikka rikoksen toistamista tai tekemistä lapsen läsnä ollessa. (Ks. edellä luku 2.3.2) Istanbulin sopimusta voimaan saatettaessa lainsäätäjä ei pitänyt tarpeellisena muuttaa rikoslakia tältä osin, vaan riittävänä pidettiin, että tuomari voi ottaa raskauttavia seikkoja huomioon rangaistusta mitatessaan.¹²²

GREVIO ei ole pitänyt lainsäätäjän ratkaisua perusteltuna, vaan on huomauttanut Suomelle, että rikoslakimme ei tunnista kaikkia Istanbulin sopimuksessa mainittuja raskauttavia seikkoja. GREVIO totesi, että suomalaisen oikeustilan arvioiminen on kuitenkin vaikeaa. Rikoslain tasolla oli selkeitä puutteita, mutta rikoslain soveltamiskäytännöistä ei ollut saatavilla luotettavaa tietoa. GREVIO:n mukaan epäselvää oli, valitseeeko kaikissa tuomioistuimissa yhtenäinen näkemys pari- ja lähisuhdeväkivallan moitittavuudesta ja epäselvää oli lisäksi se, missä määrin tuomarit ottavat rangaistusta mitatessaan raskauttavia seikkoja huomioon.¹²³

¹²² HE 155/2014 vp, s. 59–60; ks. myös HE 7/2021 vp, s. 22–23.

¹²³ GREVIO 2019, kohdat 186–187; GREVIO 2024, s. 43–44.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tekemä selvitys vuonna 2024 esitutinnan rajoittamisesta ja syyttämättä jättämisestä pari- ja lähisuhdeväkivallassa osoitti, että monet lähi-suhteessa tapahtuneet väkivallan teot eivät edenneet tuomioistuimeen asti, jolloin tuomari ei päässyt osoittamaan väkivallan moitittavuutta. Nyt käsillä oleva selvitys tuomiokäytännöstä osoittaa, että kaikissa tuomioistumissa ei vallitse yhtenäistä näkemystä pari- ja lähisuhdeväkivallan moitittavuudesta. Kun rikosten osapuolten välinen läheinen suhde ei ole ollut esillä tuomioistuimen perusteluissa, vaikuttaa siltä, että läheiselle suhteelle ei ole annettu merkitystä esimerkiksi rangaistuksen mittamisessa. Valtuutetun mukaan vallitseva oikeustila on kestävä. Rikoslaki ei tunnista riittävässä määrin raskauttavia seikkoja, eikä niitä ole otettu riittävästi huomioon rikoslakia sovellettaessa.

Valtuutettu toteaa, että Istanbulin sopimuksen toimeenpanon riittämättömyys on otettava pikaisesti uudelleen arvioinnin kohteeksi. Tähän on nyt erinomainen mahdollisuus, koska Suomella on kesäkuuhun 2027 asti aikaa panna täytäntöön Euroopan unionin direktiivi naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisesta (NKV-direktiivi, 1385/2024). Valtuutetun mukaan NKV-direktiivi on pantava täytäntöön poikkihallinnollisena yhteistyönä, jossa sovitetaan yhteen niin direktiivin määräyksiä kuin Istanbulin sopimuksen sopimusvelvoitteita.¹²⁴ NKV-direktiivin 11 artiklassa käsitellään raskauttavia asianhaaroja, ja niiden sisältö vastaa pitkälti Istanbulin sopimuksessa mainittuja seikkoja (ks. edellä luku 2.3.2).

Valtuutettu huomauttaa, että Istanbulin sopimuksen mukaisista raskauttavista seikoista ja NKV-direktiivin mukaisista raskauttavista asianhaaroista on säädettävä rikoslaissa. Molempien instrumenttien tavoitteena on korostaa pari- ja lähisuhdeväkivallan moitittavuutta ja ankaroittaa väkivallantekijän rangaistusvastuuta. Valtuutetun näkemyksenä on, että naisten tehokas suojele edellyttää nykyistä kattavampaa rikosoikeudellista sääntelyä, koska nykyinen rikoslaki ei tunnista riittävästi naisiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteitä.

”Valtuutetun mukaan Istanbulin sopimus edellyttää, että pari- tai lähi-suhteessa tapahtuneen väkivallan tulee aina johtaa tavanomaista ankarampaan rangaistusvastuuseen. Tämän lisäksi on erikseen arvioitava, jos tapaukseen liittyy väkivallankokijan haavoittuvuudesta kertovia seikkoja.”

---

124 Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus 2024, s. 62–63.

Valtuutettu on jo aikaisemmin tuonut vuosikertomuksissaan ilmi, että rikoslakiin on tehty yksittäisiä tärkeitä uudistuksia, mutta rikoslakia ja sen vaikutuksia eri sukupuolille tulisi arvioida kokonaisuutena. Tässä kokonaisarvioinnissa olisi tarkasteltava, mihin kaikkiin rikosoikeudellisiin säännöksiin on tehtävä muutoksia. Valtuutettu toteaa tässä yhteydessä, että tunnusmerkistötasolla ainakin pahoinpitelyrikoksissa törkeän pahoinpitelyn kvalifointiperusteisiin on lisättävä rikoksen kohdistaminen läheiseen henkilöön tai haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön. Myös rangaistuksen yleisiin koventamisperusteisiin on lisättävä säännökset rikoksen kohdistamisesta läheiseen henkilöön, haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön tai rikoksen tekeminen lapsen läsnä ollessa.

Valtuutettu katsoo, että rikos- ja rangaistusvastuuta korottavista seikoista on säädetävä rikoslaissa. Rangaistusjärjestelmän yleisestävä vaikutus tehostuu, kun rikoslaissa on selkeät säännökset pari- ja lähisuhdeväkivallan moitittavuudesta. Myös rikosoikeudellinen laillisuusperiaate toteutuu rikosasian vastaajan oikeusturvan näkökulmasta paremmin. Kun raskauttavista seikoista ja raskauttavista asianhaaroista säädetään nykyistä kattavammin rikoslaissa, se selkiyttää niin poliisin, syyttäjien kuin tuomareiden oikeudellista harkintaa ja ohjaa nykyistä paremmin kiinnittämään huomiota niin tunnusmerkistöjen valintaan kuin seuraamusharkintaan pari- ja lähisuhdeväkivallassa.

2 Oikeudellisten toimijoiden koulutusta lisättävä

Valtuutettu on huolissaan selvityksen tuloksista, joiden mukaan vain noin joka toisen tuomion perusteluissa on otettu kantaa väkivallan tapahtumiseen pari- tai lähisuhteessa. Valtuutettu katsoo, että oikeudelliset toimijat tarvitsevat koulutusta ihmis-oikeuksiin, ihmisoikeussopimuksiin ja naisiin kohdistuvan väkivallan erityispiirteisiin liittyvistä kysymyksistä.

Valtuutettu on selvittänyt oikeustieteellisissä tiedekunnissa naisiin kohdistuvasta väkivallasta annettua koulutusta ja todennut sen olevan erittäin pienessä roolissa. Myös vuonna 2025 julkaistu selvitys naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan teemoihin liittyvästä väkivaltakoulutuksesta osana ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen koulutustarjontaa osoitti, että valmistuminen oli mahdollista ilman tällaista koulutusta ja silloinkin kun sitä oli tarjolla, siihen osoitettu tuntimäärä oli varsin pieni.¹²⁵

GREVIO on todennut, että naisiin kohdistuvasta väkivallasta on järjestetty erilliskoulutusta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille ja poliisille, mutta koulutusta ja sen pakollisuutta pitäisi lisätä erityisesti oikeudellisten toimijoiden, kuten tuomareiden,

---

¹²⁵ Lidman 2025, esim. s. 58.

kohdalla.¹²⁶ Valtuutettu katsoo, että poliisin kouluttaminen on parantanut naisiin kohdistuvan väkivallan tunnistamista ja tapausten rikostutkintaa. Koulutusta on syytä jatkaa ja laajentaa sen kohderyhmää.

Käsillä olevan selvityksen valossa sukupuolisensitiivistä väkivaltakoulutusta olisi annettava oikeudenkäyntiin osallistuville henkilöille, eli syyttäjille, tuomareille ja oikeudellisille avustajille, kuten asianajajille. Koulutuksessa olisi kiinnitettävä huomiota väkivallan eroihin eri sukupuolten kokemuksissa, motiiveissa ja seurauksissa sekä haavoittuvuutta tuottaviin tekijöihin, jotka vaikeuttavat väkivallankokijan toimimista rikosprosessissa.

3 Viranomaisten tieto- ja rekisterijärjestelmiä kehitettävä

Saatavilla oleva tilastotieto pari- ja lähisuhdeväkivallan käsittelystä rikosprosessissa on puutteellista, koska rikosten osapuolten välistä suhdetta ei tilastoida. Rikosoikeudellisen järjestelmän toimivuuden arvioiminen edellyttää tietoa siitä, miten rikos- ja rangaistusvastuuta toteutetaan eri rikoslajeissa. GREVIO on tuonut esille tarpeen kehittää viranomaisten rekisteri- ja tietojärjestelmiä, jotta pystyttäisiin paremmin arvioimaan, miten hyvin Suomi on suoriutunut naisiin kohdistuvan väkivallan torjumisessa.¹²⁷

Valtuutettu on jo aikaisemmin kiinnittänyt huomiota tiedon puutteisiin ja esittää jälleen, että rikosten osapuolten välinen läheinen suhde on merkittävä poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten käytössä oleviin järjestelmiin. Tämä mahdollistaisi sen seuraamisen, kuinka paljon pari- ja lähisuhdeväkivaltaa käsitellään, minkälaisia päätöksiä tehdään rikosprosessin eri vaiheissa ja minkälaisia muutoksia tapausmäärissä tai niiden käsittelyssä tapahtuu eri vuosina.

Valtuutettu pitää tärkeänä, että Tilastokeskuksella säilyy vastuu maksuttomasti saatavien oikeustilastojen tuottamisesta. Tilastokeskuksen ylläpitämien tilastojen avulla on mahdollista tarkastella kokonaisvaltaisesti kontrolli- ja seuraamusjärjestelmän toimintaa. Kun rekistereihin lisättyjen tietojen perusteella pystytään yksilöimään pari- ja lähisuhdeväkivaltaa koskevat tapaukset, Tilastokeskuksen tilastojen avulla pystytään tuottamaan tietoa naisiin kohdistuvan väkivallan käsittelystä rikosprosessin eri vaiheissa.

---

126 GREVIO 2024, esim. kohta 72. Myös CEDAW on kehottanut Suomea parantamaan poliisin, syyttäjien ja tuomareiden osaamisen tasoa naisiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyvissä kysymyksissä (CEDAW 2022, kohdat 23–24). Ks. myös Istanbulin sopimuksen osapuolten komitea 2025, kohta 5.

127 GREVIO 2024, kohdat 35–39. Ks. myös Istanbulin sopimuksen osapuolten komitea 2025, kohta 3; NKV-direktiivin 44 artikla.

Keskeiset lähteet

- Aaltonen, Mikko, Salmi, Venla & Kivivuori, Janne (2014). Examining offender characteristics in police-recorded domestic violence before and after a legal reform. *International Criminal Justice Review* 3/2014, s. 271–284.
- AOKA 2019a. Apulaisoikeuskanslerin päätös Poliisin menettely parisuhdeväkivaltilanteessa 12.4.2019. OKV/1325/50/2018.
- AOKA 2019b. Apulaisoikeuskanslerin päätös Poliisihallituksen lähisuhdeväkivaltaa koskevista ohjeista 28.11.2019. OKV/11/50/2019.
- AOKA 2022. Apulaisoikeuskanslerin päätös Poliisin menettely lähisuhdeväkivallan ja seksuaalirikosten esitutkinnoissa 23.11.2022. OKV/325/70/2022.
- AOKA 2025a. Apulaisoikeuskanslerin ratkaisu Väkivallan riskinarviointi ja uhrin suo-
jelu 6.3.2025. OKV/1905/10/2022.
- AOKA 2025b. Apulaisoikeuskanslerin ratkaisu Poliisin menettely lähisuhteessa ta-
pahtuneiden pahoinpitelyjen esitutkinnoissa 13.10.2025. OKV/934/70/2025.
- Attila, Hanna, Keski-Petäjä, Miina, Pietiläinen, Marjut, Lipasti, Laura, Saari, Juhani
& Haapakangas, Kimmo (2023). Sukupuolistunut väkivalta ja lähisuhdeväkivalta
Suomessa 2021. Loppuraportti. Tilastokeskus.
- CEDAW 2022. Concluding observations on the eighth periodic report of Finland.
Committee on the Elimination of Discrimination against Women. Convention on
the Elimination of All Forms of Discrimination against Women. United Nations.
CEDAW/C/FIN/CO/8. 11 November [2022](#).
- Dobash, Emerson, R. & Dobash, Russell, P. (1998). Violent Men and Violent Context.
Teoksessa Dobash, Emerson, R. & Dobash, Russell, P. (toim.): Rethinking violence
against women. Sage, s. 141–168.

Ehlers, Anke, & Clark, David, M. (2000). A cognitive model of posttraumatic stress disorder. *Behaviour Research and Therapy*, s. 319–345.

EU 2024. EU Gender-Based Violence [Survey](#). Experiences of women in the 27 EU Member States. Key Results. Eurostat & FRA & European Institute for Gender Equality.

GREVIO 2019. Baseline Evaluation Report Finland [2019](#). Group of on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO).

GREVIO 2024. Building trust by delivering support, protection and justice. Finland. First thematic evaluation report. Group of on Action against Violence against Women and Domestic Violence. GREVIO ([2024](#))⁹.

Haapakangas, Kimmo & Lipasti, Laura (2025). Naisiin kohdistuvien väkivaltarikosten eteneminen rikosprosessissa. Tilastosiselvitys. Oikeusministeriö. Selvityksiä ja ohjeita 2025:1. Toinen uudistettu painos.

HE 94/1993 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

HE 144/2003 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lähestymiskiellosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta.

HE 78/2010 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 21 luvun 16 §:n muuttamisesta.

HE 155/2014 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, rikoslain 1 luvun 11 §:n muuttamisesta ja ulkomaalaislain 54 §:n muuttamisesta.

HE 7/2021 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain muuttamisesta.

HE 143/2022 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle lähestymiskiellon tehostamista koskevaksi lainsäädännöksi.

HE 130/2024 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosasioiden ja eräiden riitaasioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta.

Hearn, Jeff (1998). *The Violences of Men. How Men Talk About and How Agencies Respond To Men's Violence to Women*. Sage.

HEVA 2024. Henkilöasiain neuvottelukunnan [suosituksia](#) vahingonkorvauslain 5 luvun nojalla kivusta ja särystä sekä muusta tilapäisestä haitasta, pysyvää haitasta sekä kärsimyksestä suoritettavien korvausten määristä. 6. painos. Henkilövahinkoasian neuvottelukunta 2024.

Hong, Tuuli (2017a). Valtion huolellisuusvelvoite kunniaan liittyvän väkivallan vastustamisessa. Teoksessa Niemi, Johanna, Kainulainen, Heini & Honkatukia, Päivi (toim.): *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Vastapaino, s. 305–323.

Hong, Tuuli (2017b). Yhteisö, kontrolli ja oikeuden konteksti – suojaako rikoslaki yhteisöllisen väkivallan uhria? *Lakimies* 3–4/2017, s. 362–386.

Huovila, Mika, Lahti, Raimo & Ojala, Timo (2005). *Rikostuomion perusteleminen*. Helsingin hovioikeus.

Husso, Marita (2003). *Parisuhdeväkivalta. Lyötyjen aika ja tila*. Vastapaino.

Istanbulin sopimuksen osapuolten komitea 2023. Conclusions on the implementation of recommendations in respect of Finland adopted by the Committee of the Parties to the Istanbul Convention. IC-CP/Inf([2023](#))7. Adopted on 1 June 2023.

Istanbulin sopimuksen osapuolten komitea 2025. Recommendation to Finland on building trust by delivering support, protection and justice on the basis of the Istanbul Convention. IC-CP([2025](#))5. Adopted on 5 June 2025.

Istanbulin sopimuksen selitysmuisto. Explanatory Report to the Council of European Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence. Istanbul, 11.V.[2011](#).

Jämsä, Jurkka (2021). KKO 2021:73: Oikeudenkäyntimenettely – Todistelu – Todistajan kieltäytymisoikeus – Hyödyntämiskielto – Itsekriminalisointisuoja – Pahoinpitely. [Prosessioikeusblogi](#) 12.1.2021.

Kainulainen, Heini & Niemi, Johanna (2017). Parisuhdeväkivallan tunnistamisen rikosoikeudellisessa järjestelmässä. Teoksessa Niemi, Johanna, Kainulainen, Heini & Honkatukia, Päivi (toim.): *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Vastapaino, s. 138–155.

Kainulainen, Heini & Rantala, Marjo (2024). [Esitutinnan rajoittaminen ja syyttämättä jättäminen pari- ja lähisuhdeväkivallassa](#). Yhdenvertaisuusvaltuutettu.

Kainulainen, Heini & Saarikkomäki, Elsa (2014). Rikosprosessi väkivaltarikosten uhrien näkökulmasta. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

Kainulainen, Heini, Kaittila, Anniina, Nylén, Hanna & Helin, Eija-Liisa (2023). Oikeudellisia näkökulmia parisuhteessa tapahtuvaan taloudelliseen väkivaltaan. Oikeus 4/2023, s. 266–276.

Kaittila, Anniina, Hakovirta, Mia & Kainulainen, Heini (2024). Types of Economic Abuse in Postseparation Lives of Women experiencing IPV: A Qualitative Study from Finland. Violence against Women 2/2024, s. 426–444.

Kimpimäki, Minna (2020). Positiiviset ihmisoikeusvelvoitteet, lähisuhdeväkivalta ja rikosoikeus. Lakimies 3–4/2020, s. 324–347.

Korkman, Julia (2022). Muistin varassa. Oikeusprosessi ja totuus. S & S.

Koskela, Tarja (2020). KKO 2020:20 Lähisuhdeväkivalta rangaistuksen koventamisperusteena. Teoksessa Timonen, Pekka (toim.): Korkeimman oikeuden ratkaisut kommentein 1998–2022. Alma Media Finland Oy (päivittyvä sähköinen hakuteos).

Kotanen, Riikka (2013). Näkymättömästä näkökulmaksi. Parisuhdeväkivallan uhrit ja oikeudellisen sääntelyn muutos. Helsingin yliopisto.

Kuusisto Mäkelä Frida Emilia & Lappi-Seppälä, Tapio (2025). Rangaistukset ja rangaistuskäytäntö. Teoksessa Kuusisto Mäkelä Frida Emilia (toim.): Seuraamusjärjestelmä 2023. Kontrollijärjestelmä tilastojen ja tutkimusten valossa. Helsingin yliopiston Kriminologian ja oikeuspolitiikan tutkimusinstituutti. Katsauksia 69/2025, s. 52–156.

Käsikirja lapsirikostutkinnasta 2022. Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan 13.1.2022. Lehtinen, Miia & Rossi, Maria (toim.). Poliisihallitus.

Lahti, Minna (2001). Domesticated violence. The power of the ordinary in everyday Finland. University of Helsinki.

Lappi-Seppälä, Tapio & Ojala, Timo (2022). RL 21: Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Teoksessa Hakamies, Kaarlo, Helenius, Dan, Melander, Sakari, Ojala, Timo & Rautio, Ilkka: Rikosoikeus. Alma Talent. Kirjoittajien 15.1.2022 päivittämä teksti.

Lattu, Emmi (2016). Naisten tekemä väkivalta. Tampereen yliopisto.

LA 41/2024 vp. Lakialoite laiksi rikoslain 21 luvun muuttamisesta.

LaVM 22/1994 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäviksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

LaVM 2/2004 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi lähestymiskiellosta annetun lain muuttamisesta ja laiksi rikoslain 21 luvun 17 §:n kumoamisesta.

LaVM 21/2010 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä laiksi rikoslain 21 luvun 16 §:n muuttamisesta.

van Leeuwen, Fleur (2013). Women's rights are human rights! The practice of the United Nations Human Rights Committee and the Committee on Economic, Social and Cultural Rights. Teoksessa Hellum, Anne & Aasen, Henriette Sinding (toim.): Women's Human Rights. CEDAW in International, Regional and National Law. Cambridge University Press, s. 242–267.

Lidman, Satu (2015). Väkivaltakulttuurin perintö. Sukupuoli, asenteet ja historia. Gaudeamus.

Lidman, Satu (2025). ”Sen tulisi olla pakollista”. Naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan teemat korkeakouluopetuksessa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Työpaperi 1/2025.

Liimatainen, Minna & Rantaeskola, Satu (2022). Toiminnallinen käsikirja lähisuhdeväkivaltaan puuttumiseksi ja ennaltaestämiseksi. Poliisi, Poliisihallitus.

Martiskainen, Mika (2025). Kuristaminen ja tukehtuminen. Oikeuslääkärin luento syyttäjien väkivaltakoulutuksessa 24.3.2025.

Matikkala, Jussi (2023). Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset. Teoksessa Frände, Dan, Hyttinen, Tatu, Kallio, Heikki, Korkka-Knuts, Heli, Matikkala, Jussi, Tapani, Jussi, Tolvanen, Matti, Viljanen, Pekka & Wahlberg, Markus: Keskeiset rikokset. Edita Lakitieto.

Melander, Heli (2012). Asianomistajan vaitiolo-oikeuden suhteesta vastaajan vastakuulustelu-oikeuteen. Teoksessa Ervo, Laura, Lahti, Raimo & Siro, Jukka (toim.): Perus- ja ihmisoikeudet rikosprosessissa. Helsingin hovioikeuden julkaisu, s. 100–121.

- Niemi, Johanna, Peroni, Lourdes & Stoyanova, Vladislava (toim.) (2020). International Law and Violence against Women. Europe and the Istanbul Convention. Routledge.
- Niemi-Kiesiläinen, Johanna (2004). Rikosprosessi ja parisuhdeväkivalta. WSOY.
- Nikupeteri, Anna (2016). Eron jälkeisen vainon tunnistaminen ja uhrien kohtaaminen. Lapin yliopisto.
- Nousiainen, Kevät & Pentikäinen, Merja (2017). Naisiin kohdistuva väkivalta ihmis-oikeuskysymyksenä. Suomi alisuorittajana. Teoksessa Niemi, Johanna, Kainulainen, Heini & Honkatukia, Päivi (toim.): Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Vastapaino, s. 51–67.
- Nousiainen, Kevät & Pylkkänen, Anu (2001). Sukupuoli ja oikeuden yhdenvertaisuus. Helsingin yliopisto.
- Nyqvist, Leo (2001). Väkivaltainen parisuhde, asiakkuus ja muutos. Prosessin-arviointi parisuhdeväkivallasta ja turvakotien selviytymistä tukevasta asiakastyöstä. Ensi- ja turvakotien liitto.
- OM 2021. [Esite](#) rikoksen uhrin oikeuksista.
- OM 2025. Syyteneuvottelun käyttöalan laajentaminen. Työryhmän mietintö. Oikeusministeriön julkaisuja. Mietintöjä ja lausuntoja 2025:26.
- Pellonpää, Matti, Gullans, Monica, Pölönen, Pasi & Tapanila, Antti (2018). Euroopan ihmisoikeussopimus. 6. uudistettu painos. Alma Insights.
- PeVL 2/1990 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä n:o 22 ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen ja siihen liittyvien lisäpöytäkirjojen eräiden määräysten hyväksymisestä.
- Piispa, Minna (2002). Complexity of Patterns of Violence Against Women in Heterosexual Partnerships. Violence against Women 7/2002, s. 873–900.
- Piispa, Minna (2008). Väkivallan muodot heteroseksuaalisissa parisuhteissa. Teoksessa Näre, Sari & Ronkainen, Suvi (toim.): Paljastettu intiimi. Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikka. Lapin yliopistokustannus, s. 106–128.
- Pirjatanniemi, Elina (2011). Haastavatko ihmisoikeudet Suomen kriminaalipolitiikan? Oikeus 2/2011, s. 154–174.

Poliisin ohje 2025. Poliisin toiminta lähisuhdeväkivalta-asioissa. Poliisihallituksen 24.10.2025 antama ohje POL-2025-39511.

Ptacek, James (1988). Why Do Men Batter Their Wives? Teoksessa Yllö, Kersti & Bograd, Michele (toim.): Feminist Perspectives on Wife Abuse. Sage, s. 133–157.

Raijas, Riitta (2001). Raiskaustrauman vaikutus uhrin toimimiseen oikeusjärjestelmässä. Oikeus 3/2001, s. 357–365.

Rangaistuskäytännön käsikirja 2023. Kemppinen, Heikki, Koskeniemi, Johannes, Mononen, Maija, Myllys, Heidi & Savolainen, Elisa. Alma Talent.

Ronkainen, Suvi (2008). Kenen ongelma väkivalta on? Suomalainen hyvinvointivaltio ja väkivallan toimijuus. Yhteiskuntapolitiikka 4/2008, s. 388–401.

Rovaniemen laatuhanke (2017). Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten laatuhankeen [työryhmäraportteja XII](#).

Rudanko, Jorma (2021). KKO 2021:5: Seksuaalirikos – Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö – Oikeudenkäyntimenettely – Todistelu – Näytön arviointi – Video kuuleminen – Puolustaja – Puolustajan palkkion korvaaminen valtiolle. Lakimies 5/2021, s. 879–886.

Ruuskanen, Minna (2005). Hätävarjelu ja parisuhdeväkivalta. Suomalainen Lakimiesyhdistys.

Saarinen, Ville A. (2022). Taistele tai pakene – hätävarjelun liioittelun rangaistavuus. Edilex 23.6.2022.

Silvennoinen, Elisa (2020). Lapsen oikeudet ja lapsiasianomistajan rooli esitutkinnaissa. Itä-Suomen yliopisto.

Sirén, Reino & Tuominen, Martti (2003). Pahoinpitelyrikokset 1995 ja 1999. Miten poliisi kontrolliviranomaisena reagoi lainmuutokseen? Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.

SM 2016. Rikoksen uhrin suojelutarpeen arviointimenettelyn käsikirja. Sisäministeriö.

STM 2022. Istanbulin sopimuksen toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2025. Riski, Taina & Viuhko, Minna (toim.). Sosiaali- ja terveysministeriö.

THL 2020. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Tolvanen, Matti & Silvennoinen, Elisa (2023). Selvitys henkisen väkivallan rangaistavuudesta ja vainoamisen oikeuskäytännöstä Suomessa. Oikeusministeriö.

VKS 2006:3. Valtakunnansyyttäjän antama yleinen ohje syyttäjille: Asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen ajaminen.

Vuorenpää, Mikko (2014). Asianomistajan oikeudet rikosprosessissa. Talentum.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus [2022](#).

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus [2023](#).

Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus [2024](#).

YK 2024. Concluding observations on the eight periodic report of Finland. Committee against Torture. Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman and Degrading Treatment or Punishment. United Nations. CAT/C/FIN/CO/8. 3 June [2024](#).

YHDENVERTAISUUSVALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN